

ישעיהו צ'נה Yeshayahu Zah'ne

00:00:03:12 00:00:00:06
שמי באמהרית, איסייס צ'אנה.

00:00:14:00 00:00:05:13
נולדתי בכפר שנקרא אייבה
שממוקם 6-7 ק"מ מזרחה לגונדר.

00:00:19:15 00:00:15:18
נולדתי בשנת 1937
לפי הספירה האתיופית.

00:00:26:20 00:00:20:14
נולדתי בחודש מרץ, הוריי חיו
באייבה, אבל אני נולדתי בוולקה.

00:00:28:23 00:00:27:07
נולדתי שם כי ההורים
של אמי חיו שם.

00:00:36:19 00:00:29:20
בדרך כלל כאשר האימא או האישה יולדת
היא הולכת לשהות בבית של אימא שלה,

00:00:42:21 00:00:37:13
מכיוון שסבתי חיה בוולקה,
אני נולדתי שם.

00:00:45:15 00:00:43:21
איך הוריי הגיעו
לחיות בכפר אייבה?

00:00:51:13 00:00:46:17
כאשר סבי מצד אבי נהרג במלחמת העולם
השנייה, לפני כן הם חיו בבליסה.

00:00:59:16 00:00:52:10
לאחר שהם עזבו את בליסה,
הם נדדו ממקום למקום במשך שנתיים.

00:01:03:14 00:01:00:10
אחרי שאביו של אבי נפטר,
והחרימו את כל הרכוש שלהם,

00:01:14:17 00:01:05:05
אחרי כל זה, הם הגיעו לאייבה,
המקום שנולדתי בו, בגלל הנוצרים.

00:01:20:07 00:01:16:15

הם לא היו יכולים ללכת
לגור איפה שהם רוצים.

00:01:29:04 00:01:21:15
אבל כיוון שהם היו משפחה גדולה
ואבי היה הבכור בין כל הבנים,

00:01:33:01 00:01:29:17
הוא ידע לעשות עבודות נפחות,
לכן כדי שיכין להם כלי ברזל,

00:01:39:08 00:01:33:03
בעלי הקרקעות הנוצרים הסכימו
שהוריי יחיו באזור שלהם.

00:01:45:10 00:01:40:01
ואז הם התיישבו באיבה, אבי עבד
בנפחות ואחיו הקטן תפר בגדים.

00:01:51:17 00:01:46:07
סבתי עבדה יחד עם ילדיה בקדרות,
ככה הם שירתו את התושבים,

00:01:54:04 00:01:51:21
לכן הסכימו שיתיישבו
באזור שלהם.

00:02:01:14 00:01:55:12
הם היו תשעה ילדים,
הכוונה היא לאחים ואחיות של אבי,

00:02:03:19 00:02:02:10
ואז אביהם כבר נפטר.

00:02:09:20 00:02:05:01
לאחר מספר שנים אבי היה
כבר גדול, לכן הם חיתנו אותו.

00:02:14:15 00:02:10:01
הוא התחתן עם אמי,
ואז הם ילדו אותי ראשון.

00:02:16:22 00:02:14:20
אתה הבכור שלהם?
- אני הילד השני שלהם.

00:02:21:22 00:02:17:02
הראשונה הייתה בת ואז אני נולדתי,
אני נולדתי ראשון בין כל הבנים.

00:02:27:23 00:02:22:10
אני הייתי הבן הגדול מכל הילדים
של דודים ודודות שלי ואלו שגרו שם.

00:02:38:12 00:02:30:08
קודם היו לאבי שתי אחיות גדולות,
הן היו נשואות וחיות בכפר אחר.

00:02:44:12 00:02:39:11
כאשר הן היו יולדות,
הן לא היו ללכת ללדת בבית.

00:02:48:20 00:02:45:01
אבל אבי התחתן ונשאר לגור
עם אמו כיוון שהוא היה גבר.

00:02:54:02 00:02:49:14
ואז אני נולדתי, אבי היה נפח,
הוא עסק בעבודות ברזל מילדות,

00:03:02:08 00:02:55:00
לכן הוא היה מכין כלי חקלאות
לכל הנוצרים שחיו בסביבה.

00:03:11:24 00:03:03:11
אמי עבדה בקדרות יחד עם חמותה, היא
הייתה מכינה מגוון כלי חרס לבישול.

00:03:14:06 00:03:12:16
הם עסקו במקצועות האלו
וחיו את חייהם.

00:03:18:13 00:03:14:09
מי לימד את אמך קדרות?
- היא למדה את זה מאימא שלה.

00:03:24:20 00:03:19:20
הבנות היו לומדות מהאמהות שלהן
מקצועות מסורתיים של נשים,

00:03:30:02 00:03:24:23
וכך גם הבנים. הם עבדו
בחקלאות, בבנייה, בטקסטיל,

00:03:37:08 00:03:33:10
הם לומדים את המקצועות האלו בילדותם
וכשהם גדלים, הופכים להיות מומחים,

00:03:39:13 00:03:37:12
ואז כאשר הם נישאים,

הם ממשיכים לעבוד באותם המקצועות.

00:03:42:17 00:03:40:10

כמה אחים היו לך?

00:03:51:11 00:03:44:03

כפי שסיפרתי לך קודם, לאבי היו תשעה אחים, שש בנות ושלושה בנים.

00:03:58:17 00:03:52:13

גם אנחנו היינו תשעה אחים, זאת אומרת זה היה אותו דבר כמו אבי.

00:04:02:02 00:03:59:01

מתוך תשעה אחים, היו ארבע בנות וחמישה אחים.

00:04:05:22 00:04:02:10

אני הילד השני שנולד, והבן הראשון שנולד להוריי.

00:04:14:19 00:04:07:20

לפי מה שהיה מקובל בארצנו, ההורים הביאו ילדים לעולם כדי שיעזרו להם,

00:04:19:06 00:04:15:07

זה לא כמו בארץ, מביאים ילדים ושולחים אותם ללמוד,

00:04:23:24 00:04:19:19

אלא הילד נולד כדי לעזור להוריו, אחרי הנישואים, נשאר בבית הוריו.

00:04:26:20 00:04:24:08

הילד נברא כדי לעזור להוריו בכל דבר אפשרי.

00:04:30:13 00:04:27:05

אתה היית הבן הראשון להוריך? - כן,

00:04:35:12 00:04:32:09

איזה יחס מיוחד קיבלת בגלל זה? - או...

00:04:39:22 00:04:36:23

למיטב ידיעתי...

- מה אתה זוכר?

00:04:44:17 00:04:40:01

אני זוכר את מה שקרה אחרי גיל שלוש,
אני לא יודע את מה שקרה לפני זה.

00:04:52:17 00:04:45:11
היות והייתי הבן הראשון מכל הילדים
של הוריי ושל הדודים והדודות שלי,

00:04:57:13 00:04:53:16
כולם שמרו עליי בתורות.

00:05:02:20 00:04:57:18
זאת אומרת, כל פעם אחד סחב אותי
והשני לקח אותי לכל מיני מקומות,

00:05:05:17 00:05:03:05
לכן היחס שקיבלתי
היה מאוד מיוחד!

00:05:14:13 00:05:07:18
הם דאגו שאלך ללמוד, סבתי סחבה
אותי על גבה לכל מיני מקומות.

00:05:17:06 00:05:15:05
הדודות שלי שהיו גרות שם...
- לאיפה סבתך הייתה לוקחת אותך?

00:05:21:02 00:05:17:08
היא הייתה לוקחת אותי כשהלכה
לאסוף קרשים ולהביא מים.

00:05:26:00 00:05:21:14
כשהיינו הולכים ממקום למקום באותו
האזור, הם היו סוחבים אותי על גבם.

00:05:36:08 00:05:29:14
ובכן למדתי את כל
עבודות הכפיים אצל סבתי.

00:05:38:08 00:05:37:05
הבית שלה היה קרוב לבית שלנו,

00:05:43:06 00:05:39:06
כל הילדים שלה, אבי ואחיו
הקטנים, התחתנו ועזבו לבית משלהם.

00:05:46:05 00:05:44:13
היו עושים את טקס הקפה
אצל סבתי כל הזמן.

00:05:48:22 00:05:46:18

מה כוונתך שסבתך
הייתה קרובה אליכם?

00:05:57:05 00:05:49:16
בחיים של הכפר, ההבדל העיקרי
שהיה בין הנוצרים ליהודים,

00:06:03:23 00:05:58:11
הדבר שהבדיל אותנו מהם,
היו הרבה בתים של הנוצרים בכפר,

00:06:12:00 00:06:04:04
הכוונה לכפר היא, בין 7-8 משפחות
בנות בתים בכל אזור מסוים.

00:06:16:05 00:06:13:04
אבל במקרה שלנו,
בהתחלה היינו רק שתי משפחות.

00:06:21:22 00:06:16:15
עם הזמן הם גדלו והתחתנו
וככה מספר המשפחות גדל.

00:06:24:24 00:06:22:17
אבל בהתחלה הגיעו לשם
רק שתי משפחות.

00:06:31:21 00:06:25:02
כשאני נולדתי היו בערך 4-5 משפחות,
הדודים והדודות שלי בנו בית משלהם.

00:06:37:22 00:06:33:01
ככה היו החיים בכפר,
הכפר היה של יהודים

00:06:43:21 00:06:38:19
באזורים הסמוכים היו
הכפרים של הנוצרים,

00:06:49:24 00:06:44:16
הנוצרים לא היו יכולים לבוא לגור
בכפר שלנו, הם באו רק לבקר אותנו.

00:06:55:07 00:06:50:09
היה אסור לנו ללכת לנוצרים,
לאכול ולשתות אצלם.

00:07:01:13 00:06:55:18
האוכל שלהם לא כשר, לרוב חייהם
של הנוצרים שונים מהחיים שלנו.

00:07:09:12 00:07:02:09
אני מתפלא מכך שאני בתור ילד
ידעתי את כל הדברים האלו,

00:07:12:12 00:07:10:01
איך ידעתי את ההבדלים
בינינו לבין הנוצרים.

00:07:16:02 00:07:13:20
בעניין הזה יש
2-3 נקודות חשובות.

00:07:23:12 00:07:16:04
ראשית, היו אומרים לנו שאסור לנו
ללכת לאכול בבית של הנוצרים.

00:07:27:24 00:07:24:05
האוכל שלהם לא כשר,
הם היו מבשלים ביום שבת,

00:07:33:00 00:07:28:01
לכן בילדותנו היו אומרים לנו
שאפילו מים אסור לנו לשתות אצלם.

00:07:42:14 00:07:33:12
הם היו אומרים שישנן שתי דרכים
לדעת אם כפר הוא יהודי.

00:07:54:05 00:07:43:09
דרך אחת היא לחפש בתוך הכפר בית קטן
הבית הקטן הוא "בית הנידה"

00:07:59:19 00:07:55:08
אם יש את הבית הקטן בתוך השכונה,
זהו כפר של יהודים, זה סימן אחד.

00:08:05:16 00:07:59:23
הסימן השני הוא עשן,
בסמוך לשכונה תמיד יש עשן.

00:08:10:23 00:08:06:06
המקור של העשן הוא,
הם היו שורפים את כלי החרס.

00:08:16:11 00:08:11:19
אם היית רואה את שני הסימנים האלו
מרחוק, זו שכונה של יהודים.

00:08:18:11 00:08:16:20

גם בשכונה שלנו
היו את הסימנים האלו.

00:08:22:12 00:08:18:24
מה היה בו, תתאר לנו...
- היו שלוש שכונות,

00:08:30:04 00:08:23:04
אני זוכר ארבעה בתים, מתוך ארבעת
הבתים, בית אחד היה בנוי בצד.

00:08:31:23 00:08:30:10
הבית הזה היה "בית הנידה".

00:08:38:03 00:08:32:09
לבית הנידה לא רק הנשים בזמן המחזור
היו הולכות, אלא גם הנשים שילדו.

00:08:44:17 00:08:39:20
אם זה בן, 40 יום, אם בת, 80 יום,
האישה נשארת שם (בבית הנידה).

00:08:52:07 00:08:45:18
אבל הרבה פעמים, במקרה של לידה,
אימא שלי נוסעת לכפר של אימא שלה.

00:08:56:09 00:08:52:18
אני לא מצליחה לתאר בראש שלי
את הכפר שלך,

00:09:00:15 00:08:56:16
אני רוצה לתאר אותך,
איך הבית שלכם היה בנוי.

00:09:05:15 00:09:00:21
תאר איך כילד אתה זוכר
את הכפר של המשפחה.

00:09:08:11 00:09:06:08
אני זוכר את זה
טוב מאוד דווקא.

00:09:16:20 00:09:09:21
היה כפר קטן, יש לו קצת גבעה,
שם זה הבית של סבתא שלי.

00:09:22:20 00:09:17:11
קצת למטה הבית שלנו,
בצד השני בית של הדוד שלי.

00:09:28:14 00:09:23:06
קצת יותר למטה, לפני השער,
זה היה בית הנידה.

00:09:37:17 00:09:29:11
אחרי בית הנידה יש מקום של הכבשים,
מקום של הפרות וכל מיני דברים.

00:09:40:08 00:09:38:00
אבל ככה היה בנוי הכפר.

00:09:47:05 00:09:40:22
אז... בית הנידה
היה שונה משאר הבתים.

00:09:51:12 00:09:47:11
בכל בית השער היה פתוח,
בבית הנידה מסביב היה אבנים,

00:09:54:20 00:09:51:16
שמים את האבנים וזה סגור.

00:10:01:11 00:09:54:24
בכניסה של האבנים, אפילו האישה
יוצאת מצד האחורי והולכת משם,

00:10:04:03 00:10:01:23
מקבלת את האוכל שם.

00:10:07:23 00:10:04:05
אסור לצאת משם, ואנחנו,
גם אסור לנו להיכנס לשם.

00:10:12:20 00:10:08:14
החצר של הבית הייתה מגודרת?
- כן, כל החצר הייתה מגודרת.

00:10:18:19 00:10:13:09
הייתה יציאה אחת, בכניסה אחת
היו מוצבים כלבים מסוכנים.

00:10:24:01 00:10:18:22
כמה כלבים היו לכם?
- אני יודע שהיו לנו ארבעה כלבים.

00:10:28:14 00:10:24:21
אותם הכלבים לא היו נותנים
לאף אחד להיכנס לחצר הבית,

00:10:30:23 00:10:29:06

אלא אם כן הבעלים
יוצא ותופס אותם.

00:10:37:04 00:10:31:01
בלילה, אין זה...
איך אני יכול להסביר...

00:10:42:05 00:10:37:07
זה כמו גדר הביטחון,
ככה היו הכלבים.

00:10:44:02 00:10:42:09
מכל דבר הם היו
שומרים על זה,

00:10:47:16 00:10:44:04
אם זה חיות,
אם זה גנבים שרוצים לבוא,

00:10:53:01 00:10:48:08
הם היו שומרים על הקהילה,
לכולם היו כלבים.

00:10:56:07 00:10:53:11
מי היה גר בתוך המתחם?

00:11:03:21 00:10:56:15
סבתא שלי, ההורים שלי, דוד שלי,
גם דודה, הם היו גרים שם.

00:11:10:01 00:11:04:12
אבל יותר מאוחר הגיעו
עוד אנשים והמתחם מאוד התרחב.

00:11:14:00 00:11:10:06
אני מספר לך את מה שהיה
בתקופת הילדות שלי.

00:11:20:20 00:11:14:12
כל האנשים האלו היו שותים קפה ביחד,
הם היו מברכים על לחם של שבת ביחד.

00:11:28:03 00:11:23:21
הם חיו כשהם תומכים זה בזה.

00:11:36:10 00:11:29:03
מי שהיה ראש הבית באותו זמן
וניהלה אותנו, הייתה סבתא שלי.

00:11:42:05 00:11:37:15

כשהם היו מברכים על הלחם,
הם היו מחלקים לילדים ביחד,

00:11:45:13 00:11:42:16
הם היו מכינים משקה "טלה"
ושותים בתוך המתחם.

00:11:48:18 00:11:45:18
הם היו עושים גם את טקס הקפה
בתוך המתחם ושותים ביחד.

00:11:51:11 00:11:49:06
אני נולדתי וגדלתי שם.

00:11:59:23 00:11:52:01
בילדות שלי כל הדודים והדודות שלי
שמרו עליי, גדלתי כמו ילד מפונק,

00:12:04:18 00:12:00:19
התחלתי להבין דברים
מגיל שלוש ואילך.

00:12:07:19 00:12:04:23
את מה שקרה לפני זה, אני
מספר לך כפי שהם סיפרו לי.

00:12:11:20 00:12:08:08
אבל מגיל שלוש
אני זוכר מעט מאוד דברים.

00:12:18:00 00:12:12:18
ראשית, אני זוכר מה היו
עושים עבורי מגיל שלוש,

00:12:21:10 00:12:19:00
שנית, במה יכולתי
לעבוד בגיל שלוש?

00:12:27:12 00:12:22:05
כפי שסיפרתי קודם לכן, מביאים ילדים
לעולם בשביל שיעזרו להוריהם.

00:12:30:04 00:12:27:20
אז במה יכולתי לעזור בגיל שלוש?

00:12:36:03 00:12:31:18
כשהיו מכינים קפה, הייתי
נשלח להזמין את השכנים.

00:12:39:06 00:12:36:19

"פלוני הכין קפה בביתו
ומזמין אתכם לקפה."

00:12:46:05 00:12:40:17
כשהיו מגישים אוכל לאורחים בבית,
הייתי מביא להם מים לנטילת ידיים.

00:12:48:20 00:12:46:09
תסביר איך היית מגיש להם את המים.

00:12:52:06 00:12:48:22
האורחים היו מגיעים
לביתנו ויושבים לאכול.

00:12:57:23 00:12:53:07
הבנייה של הבית לא הייתה כמו פה,
לא היה מואר כמו כאן.

00:13:02:16 00:12:59:18
לא היו שולחנות,
לא היו כיסאות ישיבה.

00:13:06:23 00:13:03:11
היו מכינים את המושב מבוך,
המושב הזה נקרא "מדב".

00:13:11:19 00:13:07:06
את המדב היו מכסים
בעור של כבשים או עזים,

00:13:14:02 00:13:12:18
ואז האורחים היו יושבים על זה.

00:13:19:13 00:13:14:20
את יודעת מה זה "מוסב",
זה מגש גדול להגשת האינג'רה.

00:13:21:11 00:13:19:18
היו מגישים עם המגש הזה
את האוכל לאורחים.

00:13:24:20 00:13:21:22
לפני שמגישים את האוכל,
התפקיד של הילד הוא...

00:13:27:19 00:13:25:09
מה הייתה העבודה שלך?
- העבודה שלי?

00:13:31:05 00:13:28:02

הם היו נותנים לי מים, אני מוזג
מהמים ונותן להם לשטוף את ידיהם.

00:13:32:11 00:13:31:09
מאיפה אתה מוזג את המים?

00:13:37:23 00:13:32:15
מביאים את המים מהנהר
ושמים את זה בבית בג'ריקן גדול.

00:13:43:14 00:13:39:02
אמי הייתה מוזגת מים מהג'ריקן
ונותנת לי את זה בכד,

00:13:48:14 00:13:43:24
עם המים האלו אני מסתובב בין כל
האורחים ונותן להם לשטוף את ידיהם.

00:13:52:09 00:13:49:00
אחרי שהם מסיימים לשטוף את ידיהם,
אמי מגישה להם את האינג'רה.

00:13:56:02 00:13:52:14
איך אתה נותן להם לשטוף את ידיהם
עם הכד? יש לו תחתית?

00:13:59:10 00:13:56:05
אין לו תחתית,
זה לא בעיה!

00:14:03:05 00:14:00:00
הייתי מחזיק סוג של מיכל מתחת לידו
ושופך את המים על ידו מלמעלה.

00:14:06:22 00:14:03:23
ואז הוא מסיים לשטוף את ידו,
ואני עובר לאורח הבא.

00:14:11:10 00:14:07:15
אחרי שאני מסיים, מגישים להם
את האינג'רה, והם אוכלים.

00:14:15:18 00:14:12:01
בזמן שהם אוכלים,
הילד הוא בצד יושב.

00:14:18:21 00:14:17:03
כשהם מסיים לאכול...
- מה עשית בזמן שהם אכלו?

00:14:22:19 00:14:19:00
אני יוצא החוצה או יושב בצד,
זה נקרא מג'ט.

00:14:27:20 00:14:22:23
מג'ט...
כאילו בתוך התחום.

00:14:32:08 00:14:28:05
יש מקום מסביב, שם הילדים יושבים
ברגע שהאורחים באים לבית.

00:14:37:03 00:14:32:18
נכנסים פנימה, ואני יושב שם.
כשמסיימים את האוכל,

00:14:39:20 00:14:37:08
מה עשית בזמן שישבת שם?
- לא עשיתי שום דבר.

00:14:42:12 00:14:40:02
אם היו ילדים בחוץ,
הייתי הולך לשחק איתם,

00:14:45:20 00:14:42:16
אבל באותם הימים
הייתי משחק רק עם אחותי.

00:14:51:21 00:14:46:05
הם היו נותנים לנו גרגירים,
היינו יושבים יחד ואוכלים.

00:14:56:14 00:14:52:11
כשהם מסיים לאכול, הם קוראים לי
ואני מגיש להם שוב את המים,

00:14:59:02 00:14:57:23
כדי שינקו את ידיהם.

00:15:03:10 00:14:59:09
רק אחרי זה היו מגישים לנו אוכל,
אחרי שהאורחים מסיימים לאכול.

00:15:06:21 00:15:04:05
אם זה היה באמצע יום,
האורחים הולכים לבתיהם.

00:15:08:09 00:15:07:03
אם זה בערב,
הם נשארים לישון אצלנו.

00:15:16:10 00:15:08:21
זה היה תפקידי מגיל שלוש
עד גיל חמש, זה מה שהייתי עושה.

00:15:23:23 00:15:16:21
באותם הימים, מדי יום שישי הם היו
מכינים לחם לשבת שנקרא "ברקתה".

00:15:31:13 00:15:24:21
באותו זמן היה דבר שנקרא אנגוצ'ה,
מפרישים את זה מסביב ללחם.

00:15:36:16 00:15:32:08
את אותו האנגוצ'ה נותנים לבנים,
אני הייתי הבן היחיד שהיה בזמנו.

00:15:42:07 00:15:37:08
בכל שבת תמיד הייתי יוצא
עם כל הזה מסביב,

00:15:45:05 00:15:42:18
דודות שלי היו מזמינות אותי
ונותנות לי את זה.

00:15:51:06 00:15:46:15
את זה אני זוכר בגיל קטן,
ושמחתי לקבל את זה.

00:15:58:05 00:15:51:19
כולם מהאהבה מהרצון נותנים לי
ומחבקים, לא רק נותנים לך ותלך.

00:16:00:22 00:15:58:12
היית מחכה לימי שישי?

00:16:06:14 00:16:01:03
זהו... עד שיום שישי הגיע,
זה היה נראה לי כמו חודש.

00:16:08:23 00:16:06:18
זה ארוך,
כדי לקבל את זה.

00:16:14:08 00:16:10:00
אז הדודות שלי
באמת פינקו אותי,

00:16:19:01 00:16:14:10
אני לא זוכר שהאחים הקטנים שלי

קיבלו כמו שאני קיבלתי.

00:16:23:17 00:16:19:16
מה היית עושה עם הלחם שנתנו לך?
- אני ואחותי היינו אוכלים את זה.

00:16:27:19 00:16:23:21
משאירים לשבת,
ובשבת ולפעמים...

00:16:31:01 00:16:27:24
מה שאני לא יכול שם אותו,
אוכלים גם אחרים.

00:16:37:11 00:16:32:03
אז... בשבת גם כשאנחנו
מקבלים את הלחם "ברקתה",

00:16:42:06 00:16:38:07
אחד הדברים שסבתא
הייתה אומרת, ברקתה...

00:16:46:08 00:16:42:10
היו לנו, כשאנחנו יוצאים מהכפר
יש נוצרים, אנחנו משחקים שם.

00:16:50:23 00:16:46:18
מגיל חמש התחלתי
כבר להכיר חברים.

00:16:55:03 00:16:51:12
אז סבתא שלי הייתה אומרת,
ברקתה (לחם) לא נותנים לנוצרים.

00:17:00:03 00:16:55:20
לא ידעתי מה זה!
נוצרי לא אוכל ברקתה.

00:17:05:20 00:17:00:15
ברקתה זה ברכה מהשמייים, מאלוהים,
שהוא נתן רק ליהודים.

00:17:10:20 00:17:06:01
אסור לתת לאחרים,
אז באמת לא היינו נותנים.

00:17:15:20 00:17:11:03
כמובן היינו מקבלים קולו (גרגירים),
והיינו אוכלים עם הנוצרים שם.

00:17:20:22 00:17:16:17
אבל זה (לחם ברקתה) לא! זה דבר אחד
זה שהתחלתי להבין מה זה, למה.

00:17:26:18 00:17:22:03
בגיל חמש אני כבר יוצא לשמור
על הכבשים ועל העזים.

00:17:31:01 00:17:28:02
הייתם יוצאים לשחק יחד עם הילדים?
- כן.

00:17:35:21 00:17:31:05
אילו משחקים הייתם משחקים?
- היו לנו 2-3 משחקים.

00:17:40:23 00:17:36:00
היו משחקי כדור, היה משחק שנקרא
"גנא", היה את המשחק "שבע אבנים".

00:17:48:05 00:17:41:11
היו המשחקים האלו בתקופת ילדותנו,
כמו כן היה משחק שנקרא "גבטה".

00:17:51:11 00:17:50:00
איזה כדור היה לכם?

00:17:58:20 00:17:51:13
כדי להכין את הכדור היינו מלפפים
בד מעל בד ותופרים את זה.

00:18:00:24 00:17:58:23
היינו עושים כדור עגול
ומשחקים איתו.

00:18:07:09 00:18:03:18
היינו מכדררים בידינו וסופרים
... 5, 4, 3, 2, 1

00:18:10:04 00:18:07:11
כמה פעמים כל אחד מאיתנו
כדרר, 100 או 200...

00:18:17:05 00:18:13:13
ככה היינו מתחרים אחד עם השני,
כמה פלוני כדרר, 100 או 50 פעמים.

00:18:21:04 00:18:17:23
עושים 2-3 סיבובים, מי שניצח ממשיך
הלאה, ומי שמפסיד יוצא מהמשחק.

00:18:22:10 00:18:21:07
איך היו מנצחים?

00:18:28:20 00:18:22:21
מי שצובר הכי הרבה נקודות
בשני סיבובים של משחק הוא המנצח.

00:18:33:10 00:18:29:06
למשל אם פלוני כדרר ככה 100 פעמים,
והשני כדרר 80 או 90 פעמים,

00:18:37:08 00:18:33:14
זה אומר שהוא כדרר פחות,
ככה כל אחד היה מקבל דירוג.

00:18:45:23 00:18:37:23
משחק הכדור נקרא "גאן",
היה לזה מקל שעשוי מעץ,

00:18:52:04 00:18:46:12
ואז היינו הולכים למגרש ומתחלקים
ל 2-3 קבוצות כמו כדורגל,

00:18:53:21 00:18:52:13
אבל משחקים את זה עם מקל.

00:18:58:06 00:18:55:24
תסביר לי איך שיחקתם את זה,
כמה ילדים שיחקתם יחד?

00:19:05:02 00:18:58:11
במחק "גנא" יכלו לשחק שני אנשים
או ארבע אנשים, קבוצה נגד קבוצה.

00:19:07:02 00:19:05:04
ארבע נגד ארבע,
או שניים נגד שניים.

00:19:11:07 00:19:07:04
באיזה גיל התחלת לשחק את זה?
- התחלנו לשחק את זה בגיל 5.

00:19:13:15 00:19:12:02
משחקים את זה
לפי גילאים שונים.

00:19:19:16 00:19:14:09
אבל בגיל 5 לא היה לנו זמן לשחק,
רוב הזמן שמרנו על כבשים ועזים.

00:19:25:17 00:19:20:02
היינו שומרים ומאכלים את העצים,
לוקחים אותם לשתות מים ואז לנוח.

00:19:28:21 00:19:26:06
בזמן שהם היו נחים,
היינו משחקים, עד שהם קמים.

00:19:33:05 00:19:29:08
הם היו נחים בצל,
בזמן הזה אנחנו היינו משחקים.

00:19:40:12 00:19:33:24
לכן מגיל 5 עד גיל 12,
היינו משחקים יחד במשחקים האלו.

00:19:43:07 00:19:40:19
מה הייתם מכינים
בשביל לשחק "גנא"?

00:19:52:19 00:19:43:10
כלי אחד נקרא "אנקור",
זה מקל עגול שעשוי מעץ.

00:19:59:15 00:19:53:15
כל אחד מכין לעצמו כף כזאת
על המקל, ובזה חובטים בכדור.

00:20:04:13 00:19:59:20
אתה היית מכין את זה ככה?
- כן, אין ילד שלא ידע להכין את זה.

00:20:06:24 00:20:05:04
תספר לנו איך היית מכין את זה.

00:20:12:09 00:20:07:05
היינו גוזמים עץ עם גרזן,
היו לנו עצים בשפע.

00:20:17:05 00:20:13:16
היינו מגלפים את החלק העבה
של העץ ועושים מזה "אנקור".

00:20:20:20 00:20:17:24
בענפים של העץ
השתמשנו למשחק "גנא".

00:20:28:15 00:20:21:11
ואז היינו מתחלקים לקבוצות ומשחקים,

אלו היו משחקים מוכרים בעיקר במדבר.

00:20:33:24 00:20:29:07

במשחק "אנקור" היינו
מציבים מטרה כמו בכדורגל.

00:20:37:24 00:20:34:10

קבוצה אחת חובטת בכדור ומתקדמת
לעבר הקבוצה השנייה והם מחזירים.

00:20:43:07 00:20:39:00

הקבוצה שהצליחה לעבור את היריב
ולהכניס את הכדור לשער, הוא המנצח.

00:20:51:20 00:20:44:01

בנוסף היינו מניחים שני אבנים,
ומעיפים מעלה את האנקור וחובטים.

00:20:57:04 00:20:52:07

אם הקבוצה השנייה תופסת את זה
ומחזירה מהר, זה אומר שהם מנצחת.

00:20:58:23 00:20:57:10

היו לזה עוד חוקים.

00:21:03:06 00:20:59:04

מה אתה זוכר מהמשחק הזה
כאשר שיחקת עם שאר הילדים?

00:21:08:00 00:21:03:23

ראשית, המשחקים האלו העבירו לנו
את הזמן בצורה מאוד מהנה,

00:21:11:03 00:21:08:21

היינו רצים, זה היה מגרש פתוח
ולא היו אבנים במגרש.

00:21:17:06 00:21:12:17

כל הילדים היו רצים יחד,
ומתעמתים אחד עם השני.

00:21:22:00 00:21:18:09

מי שהיה מנצח, לא היו פרסים
אבל היו מכתירים את המנצח.

00:21:24:05 00:21:22:15

ככה העברנו את הילדות שלנו.

00:21:27:07 00:21:24:10

שיחקתם רק יהודים או...

- לא, שיחקנו עם הנוצרים.

00:21:30:11 00:21:27:10
זה מה שעשינו בילדותנו.

00:21:35:19 00:21:30:15
עד גיל חמש לא ידעתי את ההבדלים
שהיו בנינו לבין הנוצרים.

00:21:42:21 00:21:36:11
איך ידעתי את ההבדלים בינינו?
לפעמים הסתובבנו בתוך השכונות.

00:21:47:08 00:21:43:12
כשהלכנו לשכונות שלהם,
לא היה להם "בית נידה".

00:21:50:07 00:21:48:02
כל הבתים בשכונה
שלהם היו אותו דבר.

00:21:56:11 00:21:50:19
אם במקרה היינו עוברים עם הורינו
בשכונות שלהם, לא היו בתי נידה.

00:22:02:15 00:21:57:01
כשהיינו נכנסים לבתיהם,
הם עשו הכול בתוך הבית שלהם.

00:22:09:21 00:22:03:03
אתה זוכר שהתחלת להבחין בהבדלים?
- כן.

00:22:11:05 00:22:09:24
תספר לי על זה.

00:22:20:13 00:22:12:24
זה היה אחרי שגדלתי,
בערך בגיל 8 או 9.

00:22:24:10 00:22:21:11
היה מישהו שהיה חבר טוב של אבי,
הם אהבו מאוד זה את זה.

00:22:29:13 00:22:24:19
הוא היה בא אלינו ודואג שנחרוש
את השדות ונפיק יבולים.

00:22:34:22 00:22:30:01
הלכנו לביתו כשהיינו ילדים,

וגם הילדים שלו היו בבית,

00:22:45:07 00:22:36:00

ואז האימא... את יודעת,
לפעמים בכפר בזמן המחזור,

00:22:47:22 00:22:45:10

אין להם שום דבר
ואת רואה את הכול.

00:22:56:21 00:22:49:08

זה פעם ראשונה שראיתי, אישה שישבה
ואז כשקמה, כל הבגדים שלה...

00:23:00:16 00:22:57:08

לא הבנתי מה זה,
לא הבנתי ממה!

00:23:08:11 00:23:01:09

חשבתי שמישהו הרביץ לה,
או מישהו שחט איזשהו כבש.

00:23:13:10 00:23:08:22

לא ידעתי מה היה לה שם,
לא הבנתי!

00:23:18:01 00:23:13:15

מה ראית? לא הבנתי.
- כל הבגדים שלה עם דם.

00:23:26:22 00:23:18:23

אז אני לא הבנתי,
ואחר כך התחלתי לספר ש...

00:23:34:23 00:23:27:04

אולי מישהו הרביץ לה שמה, או אולי
הם שחטו כבש, ככה זה כל הבגדים שלה.

00:23:36:21 00:23:35:04

זה קרה בזמן שהיית בבית שלהם?
- כן.

00:23:42:13 00:23:37:05

הסבתא שלי תפסה את הראש
ואמרה לי, למה נכנסת לשם.

00:23:46:10 00:23:43:04

למה?
לא ידעתי לענות מה זה.

00:23:53:00 00:23:47:08
ואז היא התחילה להסביר לי,
כיוון שאין להם בית נידה, הכול שם.

00:23:57:11 00:23:53:20
ואתה, עכשיו צריך ללכת
לטבול את עצמך.

00:24:02:23 00:23:58:21
היא באמת עשתה לי את זה,
הלכתי וטבלתי.

00:24:06:24 00:24:03:13
ועד שהכוכבים יצאו,
לא נכנסתי הביתה.

00:24:12:21 00:24:07:20
מאז זהו!
היה אסור להיכנס לאכול שם.

00:24:16:16 00:24:13:14
לא רק לאכול,
גם להיכנס לבית היה אסור לנו.

00:24:21:02 00:24:17:04
זה היה ההבדל שאני הרגשתי
בינינו לבין הזה (הנוצרים).

00:24:27:12 00:24:21:15
דבר שני, חתונה.
יש להם חתונות כל הזמן, הם הרבה.

00:24:32:22 00:24:28:06
בקיצ, בחתונה אנחנו לא הולכים לשם
ולא אוכלים, לא אוכלים בשר.

00:24:37:02 00:24:33:04
הילדים שלנו משחקים, הולכים
ואוכלים, למה אתם לא באים, למה?

00:24:44:15 00:24:38:01
אז אמרו לנו, כי בבית הזה
שוחטים ולא עושים את זה כשר.

00:24:49:23 00:24:44:18
את הדם ואת הבשר אוכלים ביחד,
אתם לא נכנסים לחתונה.

00:24:51:15 00:24:50:13
לא מתקרבים לשם!

00:24:58:20 00:24:52:15
אלה שני הדברים, אמרתי, זה
ההבדל ביני לבין הילד הנוצרי.

00:25:02:14 00:24:59:10
ואחר כך, כשהתחלתי להבין,
היו קוראים לנו בשמות גנאי.

00:25:07:03 00:25:03:10
היו אומרים לנו קניבלים,
בעלי זנבות, אוכלי אדם.

00:25:10:20 00:25:07:18
ביום אתם בני אדם,
ובלילה אתם הופכים לחיות.

00:25:14:18 00:25:11:15
אתם "אכלתם" את פלוני,
אוכלי בני אדם.

00:25:20:12 00:25:14:22
ידעתי שאני יהודי כיוון שלא
היה להם (הנוצרים) בית נידה,

00:25:26:22 00:25:20:21
והאיסור לאכול בשר בבית נוצרי.
הבנתי מכך שאני יהודי עוד מילדותי.

00:25:36:12 00:25:27:14
מעבר לכך, בזמן ששיחקנו עם הילדים,
היו מכנים אותנו, קניבל, בעל זנב.

00:25:40:11 00:25:37:13
אני לא הבנתי למה קראו לנו
קניבלים ובעלי זנבות.

00:25:47:01 00:25:41:19
אני בן אדם כמוהם, משחקים יחד,
למה הם קוראים לי קניבל בעל זנב.

00:25:50:08 00:25:47:14
את מי שאלת את זה?
- את סבתא שלי.

00:25:53:19 00:25:50:14
כל הזמן שאני מקבל,
אני הולך ומדווח לה.

00:25:57:06 00:25:54:08

הייתי אומר לה, הם קראו לי כך וכך.
היא הייתה משיבה, ככה הם קראו לך?

00:26:00:15 00:25:57:10
היא מתעצבנת, למה הם קוראים
לך ככה, זה צריך להיות ככה!

00:26:05:11 00:26:00:19
זהו הכינוי שהם נתנו לנו,
זו לא המדינה שלנו.

00:26:12:22 00:26:06:04
אנחנו חיים בגלות במדינה זרה,
האל הבטיח שייתן לנו שם נצחי.

00:26:18:10 00:26:13:18
בגלל זה הנוצרים מקללים אותנו תמיד,
אין מה לעשות עם זה, זה המצב.

00:26:21:20 00:26:19:05
לכן כל זה קרה לנו,
כיוון שהיינו יהודים-ביתא ישראל.

00:26:31:00 00:26:23:05
כאשר כל הילדים גדלנו יחד, אם זה
הבנים או הבנות ואפילו הגדולים,

00:26:36:01 00:26:31:22
אם נולד להם תינוק, הם לא נתנו לנו
להתקרב אליו בטענה שנזיק לילד.

00:26:41:21 00:26:36:11
האדם שסיפרתי לך עליו קודם
הוא היה חבר מאוד טוב של אבי.

00:26:45:09 00:26:42:01
הם היו באים לבית שלנו ואוכלים
אוכל, לא הייתה להם שום בעיה.

00:26:51:15 00:26:45:23
למעט בשר, שהם לא אכלו,
הוא ואשתו אכלו ושתו הכול אצלנו.

00:26:58:13 00:26:52:10
כאשר היא ילדה תינוק, היא לא הביאה
את התינוק אלינו, היא באה לבדה.

00:27:04:17 00:26:59:14
לפעמים, כששלחו אותנו
להזמין אותם שיבואו לביתנו,

00:27:11:12 00:27:05:02
אשתו תמיד הייתה בביתה, כשהיינו
פוגשים אותה בחוץ עם התינוק שלה,

00:27:13:16 00:27:12:02
היא הייתה מכסה אותו מהר!

00:27:18:08 00:27:15:01
הרי היא התארכה תמיד בביתנו, גדלנו
עם ילדיה והיינו כמו הילדים שלה!

00:27:21:13 00:27:18:11
מה אתה זוכר ממה שהיא עשתה?
- היא הייתה מכסה את התינוק.

00:27:27:22 00:27:21:17
כשהיינו רואים תינוק, אהבנו לגשת
לחבק ולנשק אותו, כך נהגנו בביתנו.

00:27:31:17 00:27:28:04
חשבתי שזה אותו דבר, וכשהייתי מתקרב
לתינוק היא לא נתנה לי להתקרב אליו.

00:27:33:16 00:27:32:03
היא הייתה אומרת לי,
תתרחק אחורה!

00:27:39:10 00:27:35:24
לא ידעתי למה היא אמרה לי ככה,
רק רציתי לנשק את התינוק.

00:27:43:21 00:27:41:01
נהגתי לפי התרבות שחונכתי בה.

00:27:52:00 00:27:44:00
הרבה פעמים אותה האישה דאגה
שלא נסתכל ולא נתקרב לילדיה.

00:27:57:00 00:27:53:01
מי אמר לכם לא להסתכל על ילדיה,
המשפחה שלכם או האישה בעצמה?

00:28:00:16 00:27:57:02
האישה עצמה!
למה שהמשפחה שלנו יגידו לנו כך?

00:28:06:04 00:28:01:09
עד שהתינוק גדל ומגיע לגיל 5-6,

00:28:14:11 00:28:06:23
הוריו לא היו מסכימים שיהודים
יחבקו וינשקו אותו, לא יודע למה.

00:28:19:11 00:28:15:03
בנוגע לזה אני חי עד עכשיו
עם השאלה "למה!"

00:28:24:22 00:28:21:21
מכבר לזה, כפי שסיפרתי קודם
לגבי הלחם "ברקתה",

00:28:30:10 00:28:25:15
הם (הנוצרים) אהבו לבוא לאכול
את הלחם של היהודים.

00:28:34:23 00:28:31:04
לכן היו אומרים לנו לא לתת
להם לאכול מהלחם "ברקתה".

00:28:38:15 00:28:35:03
זה הברכה של האלוהים,
ככה סבתא שלנו הייתה אומרת לנו.

00:28:40:00 00:28:38:17
לכן אף פעם
לא נתנו להם מהלחם הזה.

00:28:46:21 00:28:41:03
בנוסף לזה, בגיל 6-7
התחלנו לשמור על עזים וכבשים.

00:28:54:02 00:28:47:00
אני והילד של אותה האישה, כל היום
שיחקנו יחד, רק באוכל נפרדנו.

00:29:01:12 00:28:54:20
ואז כשגדלנו, אנחנו עולים כיתה,
שומרים על הפרות.

00:29:07:21 00:29:01:18
ראשית, זה קצת מפחיד
לעזוב את הבית ולהסתובב לבדך.

00:29:14:03 00:29:08:10
ילדים יכלו להרביץ לי
או חיות אולי, יש חשש מכל זה.

00:29:18:03 00:29:14:16
אז יש לך מלווה,

המלווה הם דודים או דודות.

00:29:22:21 00:29:18:21
הנוצרי אפילו בגילך,
אנחנו הולכים ביחד.

00:29:26:05 00:29:23:03
מי היה המלווה שלך?
- במקרה שלי הרבה פעמים...

00:29:32:10 00:29:26:23
עד שהגעתי לארץ הלכתי עם עיניים
עצומות, כל דבר עשיתי לבד.

00:29:39:14 00:29:33:19
בזמן שחייתי בכפר, היה לי דוד,
הוא חי כיום ברחובות,

00:29:43:23 00:29:40:16
הוא היה מלווה אותי,
כאילו הוא היה אחי הגדול.

00:29:51:06 00:29:44:12
הוא תמיד בא לבקר אותי 2-3 פעמים
ביום, נתן לי גיבוי ועודד אותי.

00:29:54:21 00:29:51:23
הוא עשה את כל זה עבורי
כמו אחי הגדול.

00:30:01:17 00:29:55:09
ברוב המקרים, כל החברים הסתובבו
יחד עם אחיהם הגדול.

00:30:07:08 00:30:02:11
הוא מגן עליהם,
שהילדים אחרים לא ירביצו להם.

00:30:10:24 00:30:07:23
בכל מיני דברים הוא נותן
להם גיבוי, לי לא היה.

00:30:16:18 00:30:12:01
התמודדתי, כיוון שהייתי לבד
קיבלתי הרבה מכות.

00:30:21:20 00:30:18:16
היו באים אליי 2-3 ילדים,
מרביצים לי ובורחים.

00:30:30:19 00:30:23:13
לרוב לקהילה שלנו לא היו מקומות
משלנו, היינו משתמשים במקומות שלהם.

00:30:36:10 00:30:31:02
מקומות שלקחנו את הפרות לאכול.
כשהיו מוצאים אותי במקומות האלו,

00:30:40:06 00:30:37:15
הילדים בעצמם היו אומרים לי,
למה באת עד לכאן?

00:30:46:24 00:30:40:08
הם ידעו שאנחנו בגלות, ושאין לנו
מקום משלנו, ככה אמרו להם בביתם.

00:30:51:01 00:30:47:20
הם היו אומרים לי, למה באת לכאן?
מה שכחת כאן, מי שלח אותך?

00:30:58:16 00:30:51:21
לכן עברתי הרבה דברים באותו זמן,
אפילו ילדים גדולים ממני

00:31:08:21 00:30:59:20
הרבה פעמים הם היו מרביצים לי
מקללים אותי, מבריחים אותי.

00:31:16:18 00:31:09:12
הם הבריחו אותי ממקום למקום,
התמודדתי עם כל הדברים האלו לבדי.

00:31:23:05 00:31:17:06
בשלב יותר מאוחר התחילו להגיע אלינו
שכנים יהודים, היו להם ילדים בגילי.

00:31:28:10 00:31:23:15
אני זוכר שהגיעו אלינו שתי משפחות
יהודיות, היו להם שני ילדים בגילי.

00:31:34:23 00:31:28:12
נהיינו שלושה, ואז שלושתנו היינו
מסתובבים ביחד, לא הסתובבנו איתם.

00:31:39:12 00:31:35:16
כפי שסיפרתי קודם, הסתובבנו
יחד רק כשהיינו משחקים איתם.

00:31:45:04 00:31:39:19
כשהיינו יוצאים מביתנו,

התמודדנו עם הנוצרים יחד איתם.

00:31:51:01 00:31:46:08
כאשר הילדים הנוצרים באו להרביץ לנו, התמודדנו נגדם ביחד.

00:31:58:12 00:31:51:18
היינו שלושה חברים, הם היו חזקים וגדולים ממני אולי בשנה.

00:32:05:07 00:31:59:04
מאז הם היו מאוד מפחדים מאיתנו, זה מה ששיפר את מצבנו.

00:32:12:07 00:32:06:06
מכל הסיבות האלו סיימתי לשמור על עזים וכבשים.

00:32:16:15 00:32:12:13
כשהייתי ילד קטן, הכנסתי בטעות את הבקר שלי לאכול בשדות שלהם,

00:32:19:22 00:32:17:18
ואז הגיע אליי הבעלים של השדה בעצמו, לא הילדים שלו.

00:32:26:17 00:32:20:23
אם מישהו מאכיל את הבקר שלו בשדה של אחר, היו לוקחים לו את הבקר.

00:32:29:16 00:32:27:06
אבל הוא מצא אותי בשדה שלו עם הבקר.

00:32:38:13 00:32:31:16
הוא היה מבוגר, במקום לקחת את הבקר הוא קשר אותי והרביץ לי.

00:32:47:12 00:32:39:18
הצלקת הזאת, הרבה פעמים חיפשתי אותו אחרי שגדלתי, את אותו בן אדם,

00:32:52:23 00:32:49:01
רציתי לנקום בו, ניסיתי המון.

00:32:59:15 00:32:54:07
אבל המזל זה בגיל 18 הלכתי לבית ספר ולאט לאט שכחתי אותו.

00:33:09:15 00:33:00:15
היו לי הרבה חשבונות איתו,
הוא אכזר, אין לו שום רחמנות.

00:33:16:22 00:33:10:18
אבא שלי והדוד שלי גם ממש רבו,
כמעט הגיעו למכות.

00:33:23:10 00:33:17:07
הוא הרביץ לך ואז הלכת לביתך?
- הוא הרביץ לי והלכתי בוכה לביתי.

00:33:28:21 00:33:23:21
כשהלכתי הביתה הוריי ראו אותי,
כל הגוף היה...

00:33:34:15 00:33:29:23
מה קרה לגופך?
- הגוף שלי היה מנופח מהמכות.

00:33:37:09 00:33:35:09
כל הזרוע שלי והרגליים שלי למטה.

00:33:41:11 00:33:38:08
אז אבא שלי ודוד שלי
הלכו אליו ולא מצאו אותו.

00:33:44:03 00:33:41:24
הם הלכו, כמעט היו הורגים אותו.

00:33:50:24 00:33:45:16
אבל בכל זאת את יודעת, כמו שאמרתי
זקני העדה אמרו, זה ילד, אז מה,

00:33:53:04 00:33:51:21
הם עשו כאילו סולחה.

00:33:57:07 00:33:54:00
אתה הלכת איתם?
- לא אני, הם ביניהם.

00:34:05:06 00:33:59:20
אני אמרתי הם יגנו עליי,
קיוויתי שהם רק ילכו לשם ויחזרו.

00:34:09:22 00:34:05:17
אבל זה לא מה שקרה,
זה הפך לעניין גדול.

00:34:18:00 00:34:11:21

המבוגרים במשפחה שלי והמשפחה שלו,
הם התאספו יחד עם זקני העדה.

00:34:21:01 00:34:18:05
הם אמרו להם, "אתם לא צריכים
לריב בגלל טעות של ילד קטן."

00:34:25:14 00:34:21:09
הם השלימו ביניהם, אבל אני
לא הייתי שם, כי הייתי ילד קטן.

00:34:28:24 00:34:26:11
אבל ניסיתי הרבה פעמים לנקום בו.

00:34:35:01 00:34:29:21
בהתחלה הייתי ילד קטן,
ואז עברתי לעולם הלימודים.

00:34:40:13 00:34:35:23
אבל אם הייתי נשאר באותו עולם,
לא יודע מה הייתי עושה לו.

00:34:48:04 00:34:41:23
זו חוויית הילדות, זה שעברתי
דברים קשים, זה היה זה.

00:34:50:21 00:34:49:00
אבל מאז התרגלתי לכל הדברים.

00:34:58:12 00:34:51:18
לא הייתי נותן לאנשים
לריב איתי בקלות.

00:35:04:10 00:34:58:24
בראשי קיננה המחשבה, למה הוא עשה לי
את זה, ולמה שאני לא אתמודד מולו.

00:35:10:22 00:35:05:01
מאז באמת בשום פנים ואופן לא העזו,
בנוסף החברים שלי הצטרפו אליי.

00:35:14:05 00:35:11:02
עד אז היית לבדך?
- כן, הייתי לבד.

00:35:25:10 00:35:14:20
ואז הם הגיעו, הם היו קרובי משפחתי
התמודדנו יחד עם הרבה דברים.

00:35:34:07 00:35:26:15

הגענו למצב שהיו אומרים עלינו, "אל תריבו עם היהודים, הם יפגעו בכם."

00:35:36:22 00:35:34:14
מה אתה זוכר מאותה התקופה?
- בזמן ששלושתנו ישבנו יחד,

00:35:42:01 00:35:37:20
זה חלק מהחינוך,
כולנו היינו ילדים,

00:35:51:18 00:35:43:16
גרגירי החומוס שזרעו בשדה היו בשלים.
כשהם בשלים קוצרים ואוכלים אותם.

00:35:56:03 00:35:51:22
נכנסנו לשדה ואכלנו גרגירים.
הבעלים של השדה היה אדם נוצרי.

00:35:58:00 00:35:56:20
הוא בא ותפס אותנו!

00:36:03:20 00:35:59:08
במקום להרביץ לנו,
הוא לקח אותנו אזוקים כמו חיות.

00:36:10:12 00:36:05:10
זה היה מוזר, בסך הכול היינו ילדים
שנכנסו לאכול גרגירים בשדה.

00:36:17:05 00:36:10:17
אחרי שהוא הגיע ותפס אותנו,
לילדים מרביצים ב-"לִבְק".

00:36:21:05 00:36:17:09
לִבְק זה לקטנים,
כדי שלא יהיה יותר מידי רעש.

00:36:25:00 00:36:21:10
הוא הרביץ לנו עם הלִבְק,
ואז קשר את ידינו ככה עם חבל.

00:36:29:08 00:36:25:09
אתם עמדתם ונתתם לו להרביץ לכם?
- כן, היינו ילדים.

00:36:32:23 00:36:29:20
הוא לקח אותנו איתו,
ואז מה קרה...

00:36:37:20 00:36:33:21
הוא היה ביחסים טובים
עם ההורים שלנו.

00:36:42:20 00:36:38:21
במקום זה שהוא לוקח,
הוא תפס אותנו וקרא להורים שלנו,

00:36:44:21 00:36:43:08
הוא אמר להם,
עצרתי את הילדים שלכם.

00:36:50:08 00:36:46:13
כשהוא היה בדרכו לביתו,
הוא קרא למשפחות שלנו,

00:36:52:17 00:36:50:20
הוא אמר להם, הילדים שלכם
עצורים, תבואו לשחרר אותם.

00:37:02:00 00:36:54:14
אז באו ההורים, האבות וסבתות,
היו לנו במקרה שלוש סבתות.

00:37:07:23 00:37:03:15
ואז התחילו לדבר, וההורים התחילו
להגיד, אני ארביץ לו וזה...

00:37:10:03 00:37:08:02
לא! אני לא רוצה שתרביצו להם.

00:37:15:04 00:37:10:23
והסבתות לקחו "וואס",
את יודעת מה זה "וואס"?

00:37:19:12 00:37:15:15
הוא אמר תביאו וואס (ערבים)
כדי שלא תחזרו שוב על מעשיכם.

00:37:22:04 00:37:19:22
כל אחד אמר את הסבתות שלו.

00:37:27:17 00:37:23:21
מי אמר לכם להביא ערבים?
- ההורים וגם בעל השדה.

00:37:30:18 00:37:28:11
כדי שלא נעשה יותר מעשה כזה.

00:37:35:18 00:37:31:20

הסבתות נהיו הערבבות שלנו,
ואז שחררו אותנו מאותו מקום.

00:37:42:15 00:37:36:19
מאז עד שגדלתי ועד שבאתי,
אף פעם לא לקחתי את ה...

00:37:47:08 00:37:43:23
גרגיר אחד לאכול, משהו לא שלי.

00:37:50:21 00:37:48:02
אותו דבר כולנו,
אותו דבר גם הילדים הקטנים.

00:37:55:00 00:37:51:07
מאז!
זה חלק בשביל החינוך באמת היה טוב.

00:37:59:13 00:37:55:17
אבל את זה הוא לא עשה
כיוון שאנחנו יהודים,

00:38:02:21 00:37:59:22
הוא עשה את זה מפני שהיינו
ילדים והוא מצא אותנו שם.

00:38:05:08 00:38:03:11
זה חלק מהחינוך,
ככה אני רואה את זה היום.

00:38:08:18 00:38:05:24
אבל אז אמרנו,
כיוון שאנחנו יהודים...

00:38:14:06 00:38:09:20
אבל עכשיו כשאני מסתכל על זה,
הפקנו מזה לקחים ולמדנו.

00:38:16:18 00:38:14:21
מאז לא נגענו באף אחד.

00:38:21:06 00:38:17:00
כולם כיבדו את היהודים
שחיו בכפר שלנו.

00:38:25:00 00:38:21:21
הם לא גונבים כסף מאף אחד,
הם לא נוגעים בנשים של אחרים.

00:38:29:11 00:38:25:13

הם לא מתקרבים לבתים של זרים,
ככה טיפחו וחינכו אותנו.

00:38:38:01 00:38:30:13
אבל בין הילדים היה קשה מאוד,
בין היהודים לנוצרים.

00:38:44:08 00:38:39:05
לאחר שעשינו את כל אלו
וסיימנו לשמור על העזים והכבשים.

00:38:49:15 00:38:45:01
אנחנו עולים כיתה,
לשמירת הפרות.

00:38:53:14 00:38:50:20
לשמור על הפרות
זה היה קצת שונה.

00:38:55:07 00:38:54:04
כפי שסיפרתי קודם...

00:38:59:13 00:38:56:17
גנבו להוריי את כל
הרכוש שלהם, ואביהם נפטר,

00:39:02:04 00:38:59:24
הם נאלצו לנדוד ואז התיישבו
בכפר שנקרא "אייבה".

00:39:05:17 00:39:02:10
לא היו להם כלל כבשים ועזים,
כשהם הגיעו לשם לא היה להם כלום.

00:39:10:13 00:39:06:00
אבל לאט לאט הם קנו פרות,
כבשים וגם עזים.

00:39:13:14 00:39:10:23
אבל לא היה מי שישמור
להם על העזים,

00:39:18:13 00:39:14:07
הם שילמו למישהו כסף כדי שישמרו להם
על הכבשים, ככה הם חיו את חייהם.

00:39:25:11 00:39:18:23
ואז אני נולדתי, כשעברתי את גיל 3
התחלתי לשמור על הכבשים יחד איתם.

00:39:29:19 00:39:26:09
בהתחלה בן דוד שלי היה הולך
לשמור יחד עם הנוצרים.

00:39:33:12 00:39:31:21
הוא היה הכי קטן בין האחים שלו.

00:39:38:05 00:39:34:16
כשאני הגעתי לגיל שלהם, הוא היה
לוקח אותי ומכירים לי ילדים אחרים.

00:39:42:16 00:39:38:07
הוא היה אומר לי, אתה שומר על אלו,
אתה הולך עם אלו, אלו החברים שלך.

00:39:45:11 00:39:42:19
זה מה שהוא (אבי) היה מסביר לי,
זו הייתה ההדרכה הראשונה שקיבלתי.

00:39:53:12 00:39:46:15
ואז היו ילדים נוצרים מהאזור שלנו,
הכרתי אותם והייתי הולך איתם ביחד.

00:40:01:01 00:39:54:01
אז הבנתי שאני שונה מהם,
ידעתי שאני ילד למשפחה של יהודים,

00:40:06:03 00:40:01:22
באותו זמן הבנתי שאני שונה מהם,
לפני זה לא ידעתי את זה.

00:40:11:14 00:40:08:12
מי שהסביר לי הכול בהתחלה
היה דוד שלי.

00:40:16:19 00:40:11:22
ראשית, בימי שבת הנוצרים עבדו
ואנחנו לא עובדים בשבת.

00:40:21:09 00:40:17:16
שנית, כפי שציינתי קודם, בסביבתם
לא היה בית נידה, אבל לנו היה.

00:40:27:01 00:40:22:03
דבר שלישי, לא היה בביתם את הלחם
"ברקתה" שהיינו אוכלים בימי שבת.

00:40:30:14 00:40:27:15
אלו היו ההבדלים בינינו.

00:40:35:22 00:40:31:03
כאשר הם היו שוחטים בקר בחתונות,
לא היינו הולכים לאכול אצלם.

00:40:39:13 00:40:36:12
היו כל ההבדלים האלו בינינו,
ואני הייתי הילד היהודי היחידי.

00:40:43:24 00:40:39:21
כל הילדים באזור היו עושים הכול,
הם היו אוכלים ושותים.

00:40:46:09 00:40:44:06
הם לא ידעו מה זה
בית נידה או שבת.

00:40:53:08 00:40:47:02
כשמישהו נפטר, הייתה להם כנסייה,
הם הלכו לשם בימי ראשון, ואנחנו לא.

00:40:56:06 00:40:53:24
זה מה שהבדיל אותי מהם.

00:41:01:22 00:40:57:05
גדלתי איתם מגיל קטן,
בזמן שהייתי משחק ביחד עם חבריי,

00:41:09:02 00:41:02:12
כשהיה קורה משהו, כמו שאומרים
פה, מה אתה לא מבין? אתה דפוק?

00:41:13:19 00:41:09:16
היו אומרים לנו, מה אתה קניבל?
בעל גנב? שלא תאכל אותי.

00:41:16:22 00:41:15:04
אני בן אדם, איך אני אוכל אותו?

00:41:21:01 00:41:17:18
זה ההרגל שלהם,
זה מה שאומרים להם.

00:41:27:11 00:41:22:01
ביום הם בני אדם,
בלילה הם צבועים.

00:41:31:21 00:41:28:05
אוכלי בני אדם,
שותים את הדם של בני אדם.

00:41:37:10 00:41:32:07
כשהם מסתכלים ככה, הם אוכלים את
הבן אדם, מוצצים את הדם והוא מת.

00:41:44:24 00:41:38:03
היו גם מקרים אחר כך כשגדלתי,
ידעתי, אנשים היו חולים,

00:41:51:08 00:41:46:07
באו למשפחה ולקחו בכוח,
יש להם איזשהו סמל כזה.

00:41:56:08 00:41:52:14
תגיד לו את זה,
תהיה בריא והוא יבריא.

00:41:59:10 00:41:56:21
הוא אמר את זה בפה שלו!
- אתה זוכר שהם ביקשו ככה ממשפחתך?

00:42:04:13 00:41:59:17
זה לא קרה למשפחתי, אבל הם האשימו
את השכנים שלנו שהם עשו דבר כזה,

00:42:10:23 00:42:05:09
הם הכריחו אותם ולקחו
אותם בכוח לכפר אחר,

00:42:14:23 00:42:11:12
ואז כשהחולה נפטר,
הם סיפרו שהיהודים הרגו אותו.

00:42:17:08 00:42:15:11
אני לא ראיתי
את הסיפור הזה בעצמי.

00:42:19:22 00:42:17:10
זה לא קרה לך?
- זה לא קרה אצלנו.

00:42:24:00 00:42:20:03
להיות רועה צאן של בקר שונה במקצת
מלהיות רועה צאן של כבשים.

00:42:31:03 00:42:24:11
ההבדל הוא, הבקר שוהה מחוץ
לכפר שהיינו חיים בו.

00:42:35:04 00:42:32:09
היינו שוהים שם כל היום

וגם היינו נשארים לישון שם.

00:42:43:10 00:42:36:04
לכן גדלתי יחד עם הילדים הנוצרים
כמו אחים, למעט הבדלי הדת בינינו,

00:42:48:04 00:42:43:21
הייתי הולך יחד איתם,
היו מביאים לנו אוכל מהבית.

00:42:54:17 00:42:49:07
בערב הם היו אוכלים ביחד,
אני לא הייתי אוכל איתם ביחד.

00:43:00:03 00:42:56:02
הסיבה לכך היא שייטכן שבאוכל
היה בשר, לכן תמיד אכלתי לבד.

00:43:04:17 00:43:00:17
היינו אוכלים, ישנים ושותים יחד,
אבל הייתי אוכל בנפרד.

00:43:08:16 00:43:05:08
היינו חולבים חלב ושותים יחד
ונשארים לישון שם ביחד.

00:43:13:20 00:43:10:08
זאת הייתה התקופה,
היינו נשארים שם הרבה.

00:43:20:09 00:43:14:07
הדבר הראשון שעושים על הבוקר
זה להוציא את הבקר מהכפר.

00:43:24:24 00:43:21:04
לוקחים אותם למקום שאין בו אנשים
כדי שיהיה נוח להאכיל את הבקר.

00:43:30:10 00:43:25:18
המרחק היה כמו מפה ללוד
או מפה לרמלה.

00:43:33:21 00:43:32:06
כמה שעות הליכה.

00:43:41:08 00:43:34:16
כל מי שהיה מאותה השכונה בכפר
היה מרכז את הבקר שלו באותו מקום.

00:43:45:16 00:43:41:23

זה היה מקום הלינה שלנו,
גם אם בנו שם בית או לא.

00:43:49:16 00:43:45:19
היינו עושים מדורה מסביב,
והיינו מחליטים להישאר שם.

00:43:52:08 00:43:50:03
במהלך היום, כל אחד היה הולך
להאכיל את הבקר במקום אחר.

00:43:54:12 00:43:52:10
בלילה כולנו
חזרנו לישון שם יחד.

00:43:58:12 00:43:55:04
הסדר של הבוקר היה,
אחרי ששמרנו כל היום על הבקר,

00:44:02:17 00:43:59:01
בערב אדם אחד או שניים
היו מביאים לנו אוכל מהבית.

00:44:06:18 00:44:03:03
לאחר שהם הביאו אוכל, שמרנו
בנפרד על העגלים והפרות.

00:44:11:17 00:44:06:20
אחרי שהיינו חולבים אותם בערב,
הפרות ישנו ואנחנו ישנו לידם.

00:44:15:17 00:44:12:03
הסיבה הראשונה היא, כדי לשמור
שחיות טרף לא יטרפו אותם.

00:44:17:09 00:44:15:19
היינו עושים מדורה
והאש בערה שם.

00:44:20:12 00:44:17:14
הסיבה השנייה, אחרי שהיינו
מפרידים בין העגלים לפרות,

00:44:25:02 00:44:21:02
היינו מכניסים את העגלים לכלוב,
והפרות היו ישנות באותה סביבה.

00:44:29:15 00:44:25:07
למה?
- כדי שהם לא ינקו חלב מהאמהות.

00:44:33:22 00:44:30:12
הם היו שוהים בנפרד במהלך היום,
ולכן גם היו הולכים לישון בנפרד.

00:44:39:04 00:44:34:05
היינו קמים בבוקר,
חלק מאיתנו קמנו מוקדם בבוקר.

00:44:45:24 00:44:39:20
בגיל 12-14 את כבר גדולה!
אף הורה לא היה מעיר אותך.

00:44:51:15 00:44:46:03
בזמן ששמרנו על הכבשים, אביך היה
מעיר ושולח אותך ומקבל את פניך.

00:44:54:21 00:44:52:08
אבל עכשיו אתה עצמאי,
אין לך אף אחד.

00:44:59:23 00:44:55:09
לכן אחרי שהיינו קמים בבוקר
מפגישים בין הפרות וחולבים אותם,

00:45:04:01 00:45:00:07
היינו אוכלים, ואז כל אחד לוקח
את הבקר שלו והולך לדרכו.

00:45:07:09 00:45:04:15
כל אחד לקח קבוצה
של הבקר למקום אחר.

00:45:11:12 00:45:07:14
ככה היינו שוהים במשך היום כשאנחנו
מאכילים את הבקר ומשקים אותם מים,

00:45:13:15 00:45:11:21
שומרים עליהם מפני חיות טרף.

00:45:21:17 00:45:15:15
בקבוצה שלנו יחד עם בני דודים שלי,
היינו בין 7-10 אנשים ...

00:45:25:19 00:45:21:24
בערך, אני לא יודע בדיוק,
אבל ככה זה היה.

00:45:30:10 00:45:25:23
כמו עוד שכונות התקבצו כמונו,

ביחד התאספו כמות גדולה של בקר.

00:45:36:16 00:45:31:06
בחורף וגם בקיץ היינו ישנים שם,
הגשם היה יורד עלינו.

00:45:43:01 00:45:36:23
מה שטוב באתיופיה, אם ירד עליך גשם,
אתה סוחט את בגדיך וממשיך בדרכך.

00:45:45:18 00:45:43:20
לא היה קור שמתלווה לגשם.

00:45:51:10 00:45:46:12
בקור היינו ישנים מחובקים
שני ילדים ביחד.

00:45:55:00 00:45:51:21
פה בארץ נותנים
לזה פרשנות אחרת.

00:46:00:13 00:45:55:02
אבל באתיופיה היינו ישנים מחובקים,
אחרי שהסתובבנו יחד ברגל כל היום.

00:46:11:10 00:46:02:10
הייתה לנו פרה, היא אהבה מאוד בגדים
כל הזמן היא הייתה מחפשת בגדים.

00:46:17:04 00:46:12:07
בזמן שישנו, היא לקחה את הבגדים
של שנינו, הנחנו את הבגדים ביחד.

00:46:25:13 00:46:18:07
ואנחנו, הילדים בגלל הקור
החזקנו זה את זה, ולא הבנו.

00:46:30:20 00:46:26:12
אחרי שהיא (הפרה) לקחה את בגדנו,
היא הלכה לאכול את זה במקום מרוחק.

00:46:37:01 00:46:31:02
היא הלכה הרחק מכולם ואכלה את בגדנו
כיוון שהבגד נותן לה טעם של מליחות.

00:46:40:01 00:46:37:23
כשקמנו לא מצאנו את הבגדים שלנו!

00:46:48:10 00:46:41:21
ואז התפצלנו, שנינו היינו עירומים.

רצנו אליה ולא מצאנו אותה.

00:46:52:10 00:46:48:19
הכרנו היטב את הפרה,
ואז הלכנו מסביב.

00:46:58:08 00:46:52:21
היא לעסה את הבגדים וקרעה אותם,
מצאנו את בגדינו זרוקים ככה.

00:47:03:23 00:46:59:01
הרמנו את בגדנו והכול היה קרוע,
לקחנו אותם אף שהכול היה קרוע.

00:47:13:09 00:47:05:11
בעניין של הבגדים לא פחדנו שלא יהיה
לנו מה ללבוש, אלא פחדנו מהורינו.

00:47:19:15 00:47:15:04
אתם, שלחנו אתכם לשמור את הפרות,
איך לא שמרתם על עצמכם?

00:47:26:00 00:47:20:09
זה הפחד שהיה, בדיוק גם הפחד שלא...
בבוקר אין לנו מה ללבוש!

00:47:32:07 00:47:27:13
לבשנו את הבגדים הקרועים, ביקשנו
שישמרו לנו על הפרות וחזרנו לביתנו.

00:47:36:13 00:47:33:16
כשהגענו לביתנו, זה מה שחיכה לנו.
- מה?

00:47:42:01 00:47:38:19
קללות, טמבלים,
איזה בני אדם אתם?

00:47:46:18 00:47:42:10
איך לקחו לכם את הבגדים בלילה
ולא התעוררתם, איך?

00:47:52:04 00:47:48:01
איך תסביר את זה, נרדמתי וזה...
זה לא עוזר לזה.

00:47:57:21 00:47:52:14
אבל בקיצור, לא הייתה ברירה,
נתנו לנו בגד אחר וחזרנו.

00:48:03:04 00:47:58:10
זה חלק מה...
הבעיות שהיו לנו גם ב...

00:48:08:09 00:48:03:13
לא מספיק שאת יוצאת מהבית
והולכת רחוק באמצע לילה,

00:48:12:14 00:48:09:00
מכל החיות ומכל זה,
היה פחד בלילה להסתובב.

00:48:18:08 00:48:14:00
קורה לך דבר כזה...
מצד אחד זה מחזק אותך.

00:48:22:11 00:48:18:15
באמת, אין לי ברירה! מה אני אעשה!
אף אחד לא יקבל אותי שאני אבכה.

00:48:25:20 00:48:22:18
אם אני אלך ואגיד להם שאני מפחד,
הם לא יאמינו לך.

00:48:30:14 00:48:26:09
עכשיו, באותה תקופה,
כשעברתי לשמור על הפרות,

00:48:34:22 00:48:31:06
הסבתא שלי והדודים שלי
עברו למקום אחר.

00:48:37:16 00:48:35:11
זה נקרא "וּוֹזְאָבָה-מֵאצ'ה".

00:48:43:24 00:48:37:19
אנחנו, הילדים, כל לילה מישהו
בתור הם היו צריכים לבוא.

00:48:45:21 00:48:44:07
בדרך צריך להביא לנו אוכל,

00:48:50:14 00:48:46:21
בדרך גם זה שחולב את החלב,
הוא לוקח גם את החלב הביתה.

00:48:55:22 00:48:51:23
לכן כל ערב מישהו אחר
שהוא מבוגר היה בא אלינו.

00:49:00:18 00:48:56:18

ואז הוא בא, הוא מביא...
לפני שהוא בא הם יודעים כבר,

00:49:05:11 00:49:00:21

יש לי קופסה מיוחדת,
היא שמה לי את האוכל בזה.

00:49:09:22 00:49:06:07

זה ארוחת ערב, ארוחת בוקר
וגרגירים לארוחת ביניים.

00:49:12:01 00:49:10:00

אלו שלושה דברים
שמביאים לי ליום.

00:49:19:23 00:49:12:22

כשהוא מגיע אני לוקח את הגרגירים,
אנחנו אוכלים, ו... ארוחת ערב.

00:49:25:18 00:49:20:12

בבוקר את ארוחת הבוקר הוא משאיר
לנו ולוקח את החלב בחזרה לבית,

00:49:31:04 00:49:26:21

ואז אנחנו את ארוחת הבוקר,
אוכלים בבוקר, ועד הערב לא אוכלים.

00:49:36:12 00:49:32:02

אבל היה חלב, זה שאנחנו חולבים
ושותים, לא היינו מרגישים את זה.

00:49:40:16 00:49:37:10

זה היה האוכל שקיבלנו.

00:49:47:16 00:49:41:08

איך מזהים את הפרות? כל אחד מזהה!
איך את מכירה את האוטו שלך פה?

00:49:56:06 00:49:48:15

אמנם פה יש לו מספר, אבל שם אפילו
כבש שנולד אני מזהה שזה שלי.

00:50:02:16 00:49:57:08

הכבשים הקטנים, אני מזהה גם
את העגל, כל אחד יודע את זה.

00:50:07:19 00:50:02:23

מה זה... מהראש עד הציפורניים
שלו אני יודע.

00:50:12:05 00:50:08:08
גם כבשים גם חמורים גם עזים,
הכול אנחנו יודעים על זה.

00:50:16:02 00:50:12:07
זו באמת לא הייתה בעיה!
כל ילד מזהה מה שלו.

00:50:25:11 00:50:17:05
אפילו כשהן היו גועות,
לפי זה זיהיתי שזאת הפרה שלנו.

00:50:29:10 00:50:26:12
כשהשור היה גועה,
היה לנו שור שקראנו לו "לוגה",

00:50:32:12 00:50:29:14
כשהוא היה גועה,
מרחוק אני הייתי שומע.

00:50:37:03 00:50:32:17
החמור, זה שהוא גם...
אני שומע אותו, יודע זה החמור שלנו.

00:50:40:21 00:50:37:20
אז היינו...
הייתה לנו תחושה ממש טובה.

00:50:43:19 00:50:41:02
בכל כפר יש שלושה-ארבעה ילדים,

00:50:48:14 00:50:44:20
ואז כשכולנו יורדים למדבר ביחד
כולנו מתאספים במקום אחד.

00:50:58:19 00:50:49:16
אנחנו בעצמנו היינו חולבים את החלב,
וכל משפחה ידעה כמה פרות יש להם,

00:51:02:12 00:50:59:17
כמה פרות יש להם שהמליטו
וניתן לחלוב אותן,

00:51:04:20 00:51:02:17
כמה פרות עדיין לא המליטו,
הם ידעו את כל זה.

00:51:10:10 00:51:05:06
בהתאם לזה גם, החלב שכל פרה

מפיקה זה לא אותו דבר.

00:51:12:13 00:51:10:13

אחת נותנת יותר חלב
והשנייה פחות.

00:51:18:16 00:51:13:00

לכן המשפחה יודעת כבר איזה כלי
היא צריכה בשביל החלב הזה.

00:51:22:20 00:51:19:17

בערב אנחנו חולבים
ועוד פעם בבוקר,

00:51:29:11 00:51:23:11

זה ועוד זה ביחד שמים אותו,
לפי הגודל של המשפחה, שמים בקנקן.

00:51:36:06 00:51:30:07

הבן אדם שבא בתורנות, שהביא לנו
את הארוחה, בבוקר הוא לוקח את החלב,

00:51:41:23 00:51:37:06

לאימא שנתנה את האוכל לבן שלה,
הוא הולך לקרוא לה ונותן את החלב,

00:51:47:12 00:51:42:15

"זה החלב שלך, מה ששלח הבן שלך."
ואז היא מקבלת, הוא מקבל ומחלק,

00:51:51:14 00:51:47:16

ואז הוא הולך לעבודה שלו,
מחכה למחרת בן אדם אחר.

00:51:56:10 00:51:52:07

זה היה המבנה, זה לא היה קיבוץ,
כל אחד מתחלק בזה, כל אחד לפי...

00:52:00:03 00:51:56:15

והייתה משפחה שהייתה להם פרה
שלא היה ניתן לחלוב אותה.

00:52:04:09 00:52:01:02

והם לא היו שולחים "גררה",
את יודעת מה זה גררה ששותים בו חלב?

00:52:09:16 00:52:05:01

חולבים לתוך זה, לא שולחים גררה,
אז לא ניתן לחלוב אותה.

00:52:12:11 00:52:10:10
לא שולחת!
למה? אין לה.

00:52:17:09 00:52:13:00
ברגע שהפרה יולדת,
היא יודעת כבר שחולבים אותה,

00:52:21:20 00:52:17:14
שמה את הקופסה של ה"גררה",
ושולחת את זה והם שולחים לה.

00:52:23:12 00:52:21:23
הילד שלה שולח את זה.

00:52:27:16 00:52:23:21
זה כד, ויש לו רצועת עור לנשיאה.

00:52:32:22 00:52:28:10
גם זה וגם זה, אז הוא שם אותו במקל
שלושה-ארבעה פה, שלושה-ארבעה פה,

00:52:35:14 00:52:33:03
הוא שם אותו כאן,
ואז הולך.

00:52:38:21 00:52:35:20
הוא יודע למי שייך כל גררה.

00:52:44:17 00:52:39:11
אז לאימא שהוא מחלק (חלב)
למחרת כל אימא יודעת גם מי הולך.

00:52:49:23 00:52:45:05
היא מכינה את האינג'רה או הלחם לבן,
אז בערב הוא קורא לה,

00:52:57:15 00:52:51:21
היא הולכת ונותנת לו, גם גררה ריק
וגם את האוכל שהיא הכינה לבן שלה.

00:53:03:03 00:52:57:18
הוא הולך ונותן לילד, הילד הוא זה
שחולב את הפרה גם בערב וגם בבוקר.

00:53:07:11 00:53:03:15
שולח גם את החלב,
מה שהוא משאיר בשבילו, הוא משאיר.

00:53:10:09 00:53:07:22

הוא שולח והיא מקבלת,
ככה זה היה.

00:53:12:20 00:53:10:21
כל ה"קרת" ...
זה נקרא "קרת",

00:53:15:03 00:53:13:15
ה"קרת" היה מתנהג ככה.

00:53:22:07 00:53:16:05
והפרות שם... לפעמים יש
בן אדם ששנה אין לו חלב.

00:53:28:16 00:53:23:05
הפרות עדיין הן...
לא כמו פה, כל שנה מביאה חלב.

00:53:33:19 00:53:28:21
שם זה טבעי, יש פרות שתוך
שלוש שנים אין להן כבר,

00:53:41:08 00:53:34:10
יש פרות כל שנתיים, אז לכן ברגע הזה
אם אין 7-8 פרות, פעם זה ופעם זה.

00:53:44:01 00:53:42:00
יש גם שנה שלא יהיה לך חלב.

00:53:48:05 00:53:44:19
אפילו לילד ששומר שם,
אפילו בשביל עצמו אין לו.

00:53:51:01 00:53:49:05
אז ככה היה מתנהג.

00:53:55:01 00:53:51:14
שם זה לא פינוק כמו פה,
כל רגע צריך לאכול.

00:54:01:00 00:53:55:21
את יודעת כבר שיש ארוחת בוקר,
יש ארוחת צהר... לילה.

00:54:07:04 00:54:01:22
וזהו! אין דבר כזה, אני
רעב, האוכל לא הספיק לי.

00:54:10:11 00:54:07:17
שולחים לך,

את צריכה לצמצם את זה.

00:54:17:12 00:54:10:21
אורחת ערב אכלת עד הבוקר,
אין ארוחת בוקר וצהריים.

00:54:20:04 00:54:18:00
אוכלים בבוקר
ואז אוכלים רק בערב.

00:54:24:20 00:54:21:00
זה עניין של הרגל, וזה לא היה
העניין אם אוכל הספיק לנו או לא.

00:54:29:18 00:54:25:13
אבל היה אוכל טבעי, באוכל
באמת יש הרבה ויטמינים.

00:54:34:02 00:54:30:18
ולא מרגישים, כמו פה,
רעבים כל הזמן.

00:54:37:07 00:54:35:05
אז זה דבר טוב שהיה.

00:54:41:18 00:54:37:09
חלב אנחנו חולבים וישר שותים,
זה גם היה עוזר לנו מאוד.

00:54:50:11 00:54:42:02
אחרי שהייתם מדליקים מדורה,
מה עשיתם, מה אמרתם זה לזה?

00:54:56:00 00:54:50:16
ובכן...
המקום הזה גם היה שונה.

00:55:01:01 00:54:56:24
כשהיינו ילדים,
הכבשים והעזים ששמרנו עליהם,

00:55:04:06 00:55:01:12
המקום היה שטח ישר.

00:55:08:09 00:55:04:12
ישר זה כל דבר...
אם זה כדור, אם זה אנקור (משחק).

00:55:12:02 00:55:08:19
ואם זה הכול, זה מה שאנחנו

משחקים, זה היה כיף לרוץ.

00:55:18:18 00:55:12:15
ברגע שאת לוקחת את הפרות למטה,
זה כאילו ירידה, זה נקרא "קולה",

00:55:22:11 00:55:19:03
"קולה" זה עליות וירידות
וכל הדברים האלה.

00:55:26:22 00:55:22:23
השטח הזה לא נוח,
כמו שאמרת, למשחק.

00:55:32:24 00:55:27:13
במקום זה היו לנו
כל מיני דברים, כמו "בָּטָר".

00:55:40:01 00:55:33:24
שם, כיוון שזה יער, יש הרבה דברים.
היינו מחפשים, חותכים (עצים),

00:55:47:04 00:55:40:15
זה של האנשים האלו שנמצאים
שם ואנחנו היינו שולחים לשם.

00:55:54:05 00:55:47:08
באתיופיה, הגבר היה אסור
לו ללכת בלי בָּטָר (מקל הליכה).

00:56:00:14 00:55:54:12
אסור לו, זה לא משנה למה,
פה זה בשביל זקנים שצריכים,

00:56:03:09 00:56:00:17
אבל שם אסור לך ללכת בלי בָּטָר.

00:56:07:04 00:56:04:16
את זה היינו מכינים שם למטה.

00:56:14:22 00:56:08:09
אין שם ב... למעלה איפה שגרים,
אין יער שם, את לא יכולה לחתוך.

00:56:20:05 00:56:15:02
אבל למטה איפה שהפרות,
אנחנו היינו חותכים שם.

00:56:27:07 00:56:20:12
היינו נותנים לפי גילאים, לפי...

היינו מכינים אותו, זה כמו...

00:56:35:00 00:56:29:09

לכל אחד יש גרזן, יש לנו את זה, עם זה חותכים ומסדרים.

00:56:39:18 00:56:35:05

אחר כך שמים אותו באש כדי שזה יהיה חזק.

00:56:44:20 00:56:40:02

ומסמנים עליו כל מיני סימנים, זה באמת התפקיד שהיינו עושים.

00:56:48:12 00:56:44:23

איזה בטר פלוני שלח לי, זה מתנה שפלוני העניק לי.

00:56:50:02 00:56:48:18

היו מדברים על זה.

00:56:54:23 00:56:51:00

אז לפעמים יש לך נחש, יש לך כל מיני חיות שם,

00:56:59:07 00:56:55:01

אז זה (המקל) עוזר לך... להגן על עצמך.

00:57:04:03 00:56:59:23

לכן, בטר... באותה תקופה היינו מכינים את זה בשביל זה.

00:57:09:09 00:57:04:15

זה היה, את כבר עוברת כיתה, זה לא היה משחק.

00:57:11:11 00:57:09:13

מדברים על דברים יותר זה...

00:57:15:02 00:57:11:19

מטרייה נגד הגשם, זה נקרא "גסה".

00:57:21:10 00:57:15:22

את זה גם אנחנו היינו עושים שם, בלילה זה מה שעושים נגד הגשם.

00:57:27:01 00:57:22:03

היינו עושים אותו מקש,

ועושים אותו ביד.

00:57:28:22 00:57:27:14

זה היה התפקיד שלנו.

00:57:33:12 00:57:28:24

הרבה פעמים, לי לאחים
הקטנים שלי אני עושה את זה.

00:57:37:17 00:57:33:20

אני יושב פה, הפרות אוכלות פה
ואז אני עובד בעבודת יד.

00:57:41:15 00:57:37:20

זה סוג של משטח?
- זה סוג של משטח כמו שטיח,

00:57:47:22 00:57:41:17

אבל יש לו כל מיני דברים,
את לובשת אותו, פה ככה עד כאן,

00:57:52:24 00:57:48:07

גם אפילו בלילה שאת ישנה
בזמן הגשם, זה מאוד עוזר.

00:57:57:18 00:57:53:03

ממה היית מכין את זה?
- מ"גיצה", זה כמו קש.

00:58:00:10 00:57:58:05

דווקא הייתי עושה את זה הרבה.

00:58:08:01 00:58:00:22

כן, מעבר לזה, אנחנו
עושים גם את ה... תיק.

00:58:14:12 00:58:08:19

זה נקרא "אקופדה".
אנחנו מלפפים חבל על הרגל,

00:58:19:02 00:58:15:09

מלפפים את החבל ומכינים אקופדה,
האקופדה שימש אותנו לנשיאת האוכל.

00:58:25:01 00:58:20:10

כשהיו הולכים לעשות קניות בשוק
בגונדר, הם היו לוקחים את האקופדה.

00:58:27:20 00:58:25:20

כל מיני שימושים כאלו

היינו עושים עם זה.

00:58:33:02 00:58:28:13
גם הכבשים שם, כשהיינו קטנים,
אבל ברמה יותר...

00:58:36:09 00:58:33:04
ברגע שאת הולכת לשם,
יותר חזקה, יותר זה...

00:58:37:18 00:58:36:11
גם זה אנחנו היינו עושים.

00:58:43:01 00:58:38:08
לכן במקום משחק, הרבה היינו
מתעסקים עם הדברים האמיתיים.

00:58:46:21 00:58:43:11
דברים שעזרו,
דברים ש...

00:58:49:15 00:58:47:01
יעודדו את הילדים
הקטנים שלנו,

00:58:53:14 00:58:49:18
זה שגשם ירד עליו, את עושה
לו "גסה", אז זה עוזר לו.

00:58:59:24 00:58:54:08
במקום שיביא את האוכל בבגדים ככה,
אנחנו עושים את הקופה, את התיק.

00:59:02:08 00:59:00:12
בונים לו את זה,
גם לו זה טוב.

00:59:04:23 00:59:02:18
איך בונים את התיק?
- מחבל.

00:59:08:24 00:59:05:03
אנחנו מלפפים את החבל,
מחברים את החבל ומכינים את התיק.

00:59:12:20 00:59:09:10
זה נהיה קופסא כזה,
חבל שלא הבאתי.

00:59:17:24 00:59:13:01

הייתה לי אחת, מישהו לקח לי,
אני בעצמי עשיתי אותה.

00:59:20:22 00:59:18:09
לכל הדודים והדודות
הייתי עושה את זה.

00:59:26:06 00:59:21:17
הייתי עושה גם מטאטא לבית,
מקל לקלייט גרגירים.

00:59:28:11 00:59:26:22
גם את זה היינו עושים.

00:59:34:05 00:59:29:10
אלה הדברים האמיתיים, מעבר למשחק,
זה שאנחנו בגיל יותר קטן שיחקנו,

00:59:39:05 00:59:34:24
זה היה גם משחק, גם עבודה
שימושית בשביל המשפחה.

00:59:43:15 00:59:40:00
כל קבוצה,
כל אחד יודע מי הקבוצה שלו.

00:59:49:12 00:59:45:21
חוץ מזה אנחנו יהודים
לא אוכלים איתם ביחד,

00:59:54:17 00:59:49:14
וגם לא היה לך כוח, אפילו
כשמקללים אותך, לא היית עונה להם.

01:00:01:19 00:59:54:23
בזמן שישבתי, צבוע ילל,
היו הרבה צבועים בכפר.

01:00:05:18 01:00:02:00
כשהצבוע מיילל, "אהו..."
אומרים לך, הנה זה אבא שלך!

01:00:10:00 01:00:06:14
"אתה לא שומע את הקול
של אבא שלך?", "הנה הדוד שלך!"

01:00:14:03 01:00:10:18
מה את יכולה להגיד?
אי אפשר ללכת שם מכות.

01:00:16:22 01:00:14:21
אני יודע שזה לא נכון,
אבל הם זה...

01:00:24:00 01:00:17:23
אפילו...
לפעמים יש לך איזשהו דבר,

01:00:27:06 01:00:24:23
אומרים לך,
זה כאילו קורה גם.

01:00:33:00 01:00:28:18
מה שהנוצרים היו אומרים,
לפי האמונה שלהם,

01:00:39:13 01:00:33:24
צבוע, שועל, בעברית זה פוקס,

01:00:43:22 01:00:40:07
השועל רוכב על הצבוע בלילה
כמו רכיבה על סוס.

01:00:47:08 01:00:44:20
השועל רוכב
כל הלילה על הצבוע!

01:00:53:08 01:00:48:04
הצבוע זה אנחנו היהודים,
הצבוע בלילה זה אנחנו.

01:00:58:24 01:00:53:13
לא צבוע אמיתי זה שנמצא שם,
היהודים בלילה הם צבועים.

01:01:04:08 01:01:00:19
אז השועל רוכב על היהודים
כל הלילה, ככה הם מדברים כל הזמן.

01:01:09:11 01:01:04:22
יש אפילו פתגם באמהרית שאומר,
"בטעות הצבוע טרף את היהודייה."

01:01:15:20 01:01:11:19
אז יום אחד בבוקר
ישבתי בבית, הייתי ילד,

01:01:23:07 01:01:17:10
שועלה, פתאום הכלבים תפסו אותה,

01:01:28:10 01:01:24:00
פה ופה ופה, כשהיא רצה הם רודפים,
היא רצה הם רודפים, היא רצה ורצים.

01:01:33:11 01:01:28:21
לאן הגיעו? אצלנו לבית!
ואני שומע רעש "וואו, וואו",

01:01:38:04 01:01:33:17
רציתי לצאת מהדלת והיא
נכנסה לבית, לבית!

01:01:42:14 01:01:38:21
ככה, שעשיתי, היא נכנסה מפה,
והיא נכנסה בפנים למטבח.

01:01:44:21 01:01:42:24
כל הכלבים נכנסו לשם!

01:01:51:03 01:01:45:10
כל המטבח, כל כלי החרס
כל מה שהיה בבית, הכול נשבר!

01:01:54:23 01:01:51:20
בסוף הם הרגו אותה,
והכלבים יצאו

01:01:57:22 01:01:55:08
הוצאנו אותה, היא מתה,
זרקנו אותה שם.

01:02:01:11 01:01:58:17
למחרת של אותו יום
מה הם (הנוצרים) אמרו,

01:02:07:05 01:02:01:19
הנה זה, כל הלילה היא (השועלה)
הייתה עולה על אבא צ'אָנָה,

01:02:14:20 01:02:08:00
עכשיו, לא שמה לב, נהיה בוקר,
היא הלכה למקום שהיא רגילה אליו.

01:02:17:06 01:02:15:13
את יכולה להסביר את זה עכשיו?

01:02:21:23 01:02:18:09
את יכולה להגיד לא?
היא נכנסה לבית שלנו!

01:02:27:02 01:02:22:24
הם אומרים, כל הלילה...
צ'אָנה זה אבא שלי.

01:02:30:14 01:02:27:13
היא עולה על צ'אָנה,
וכל הזמן היא מסתובבת.

01:02:36:01 01:02:30:18
אבל הפעם היא הגיעה קצת באיחור,
והנה התגלתה האמת, תראו!

01:02:39:08 01:02:37:01
מי אומר את הדברים האלו?
- הנוצרים, הנוצרים.

01:02:46:03 01:02:39:24
אז את יכולה להגיד לא,
השועלה נכנסה לביתנו באמצע היום.

01:02:47:07 01:02:46:05
את לא יכולה להגיד!

01:02:51:05 01:02:48:07
היא הייתה שם, נכנסה לשם,
הרגנו אותה שם.

01:02:55:03 01:02:52:10
הרבה פעמים לא הבנתי למה!

01:03:02:01 01:02:56:12
הם בתפיסה שלהם לגבי השועלה
והצבוע, השועלה רוכבת על הצבוע.

01:03:07:11 01:03:02:23
בתפיסה הם ככה, התפיסה בדיוק
יצאה להם כמו אמת.

01:03:13:15 01:03:09:15
ואז הם אומרים לי, נו,
היא (השועלה) לא נכנסה לבית שלכם?

01:03:15:07 01:03:14:05
אני אגיד לא?
כן!

01:03:18:19 01:03:16:16
איך היא נכנסה,
למה היא לא נכנסה לבית שלנו?

01:03:22:01 01:03:20:05
יש את הכפר של נוצרים,
היא עברה אותו שם.

01:03:26:21 01:03:22:17
ישר רצה, רצה ונכנסה לכפר היהודים,
מהכפר היהודים לבית שלנו.

01:03:31:00 01:03:28:09
זה היה סיפור ממש,
היה קשה לי!

01:03:36:01 01:03:31:05
עד היום אני מספר את זה,
איך יכול להיות? איך זה?

01:03:42:05 01:03:36:24
מה נתן לאנשים להאמין יותר?
ואנחנו לא עשינו את זה.

01:03:45:16 01:03:43:04
אנחנו לא אוכלי בני אדם,
אנחנו לא הופכים לצבועים,

01:03:49:09 01:03:46:15
אבל למה נתן לאנשים
להאמין בזה עוד יותר?

01:03:53:22 01:03:50:20
זה היה באמת קצת קשה,
עד היום לא הבנתי את זה.

01:03:57:23 01:03:54:00
רק היום, עכשיו כשהגעתי
לכאן, התחלתי להבין.

01:04:02:23 01:03:58:12
זה בא מהשמיים,
זה גרם לכך שישנאו אותנו עוד.

01:04:05:03 01:04:03:03
למה? כדי שלא נתבולל!

01:04:10:04 01:04:05:21
כדי שלא נוותר על הדת,
ולא נלך לנצרות.

01:04:13:12 01:04:10:20
זה באמת היה...
עכשיו אני מבין את זה!

01:04:15:07 01:04:14:00
בשביל זה (האל) עשה את זה.

01:04:19:20 01:04:15:17
אני ראיתי בעיניים שלי,
(השועלה) נכנסה דרך הרגליים שלי,

01:04:23:02 01:04:20:09
היא נכנסה בפנים לתוך הבית,
אני זוכר את זה.

01:04:26:09 01:04:23:22
אז היו דברים כאלו,
המון מקרים.

01:04:34:18 01:04:27:09
היום בדיעבד כשאת כאן,
את חוזרת אחורה, למה קורה דבר כזה?

01:04:38:22 01:04:35:02
אז אני הייתי ילד קטן,
נולדתי באיזשהו כפר

01:04:41:00 01:04:39:05
למה אני שונה מכולם?

01:04:44:07 01:04:41:12
אני יהודי ובעל זנב,
למה אומרים לי את זה?

01:04:49:12 01:04:45:08
היום אני מבין את זה,
זה הסמל (שהאל) נתן לעם היהודי,

01:04:55:13 01:04:50:14
כדי שלא ישנו את הדת,
בגלל זה הוא לא הקריב אותנו.

01:04:59:07 01:04:55:16
אם הם היו אומרים לנו,
אתם בסדר, אתם מותק ואתם זה...

01:05:03:02 01:04:59:09
אולי הייתי מתנצר, אולי הייתי
מתחתן עם איזו נוצרייה.

01:05:09:02 01:05:03:20
אבל כיוון שלא רצו אותנו,
אפילו אחת מהדוגמאות גם,

01:05:17:13 01:05:10:00
יש הרבה שבטים שם,
נוצרים, מוסלמים, יהודים, פאקי.

01:05:21:19 01:05:17:24
אז אחד זה שהוא...
ברִייה, ברִייה הם עבדים.

01:05:27:17 01:05:22:06
ברִייה זה איזשהו שבט מסוים
שלא היו מתחתנים איתו.

01:05:29:12 01:05:28:01
לא היו רואים בהם בני אדם.

01:05:36:19 01:05:29:21
עד מלחמת העולם השנייה,
באתיופיה היה מסחר באנשים.

01:05:41:08 01:05:36:22
כמו אלה שמתווכים, הם קונים,
מוכרים וגונבים, כמו זה...

01:05:42:23 01:05:41:18
ולכן גם היו לנו.

01:05:49:16 01:05:43:01
עבדים כמו חמורים,
את מצליפה ומרביצה להם.

01:05:55:04 01:05:50:11
היא הייתה טוחנת קמח ומבשלת אוכל,
היא הייתה סוחבת על גבה תינוקות,

01:05:59:03 01:05:55:10
יום אחד היא עובדת בבית של מישהי,
וביום אחר אצל מישהי אחרת, זה קשה!

01:06:03:08 01:05:59:07
במקרה, אצלנו סבתא שלי
הייתה רואה אותה כמו הבת שלה.

01:06:08:01 01:06:04:06
אף פעם לא אומרים ברִייה על ידה.

01:06:12:13 01:06:09:07
אחר כך כשהיא..
היו אנשים כאלה,

01:06:17:01 01:06:13:04
שאלו אותה על איזושהי...
השכנה שלנו הייתה אחד מהבְּרִייה.

01:06:22:16 01:06:17:14
אחרי מלחמת העולם השנייה,
הם כבר יצאו לחופשי... חירות.

01:06:28:11 01:06:23:10
שאלו אותה, תגיד על יד מי את...
על ידך מי לא יגור?

01:06:34:06 01:06:28:18
את רוצה שיגור על ידך?
מוסלמי, בְּרִייה וכל הדברים האלה.

01:06:37:20 01:06:34:12
שמעתי הכול, הוא שאלה אותה
בזמן שאני ישבתי לידם.

01:06:44:12 01:06:38:12
היא ענתה לו במהרה,
לא אכפת לי, העיקר שלא יהיה יהודי!

01:06:47:16 01:06:45:16
אז באותו זמן לא הבנתי,
למה...?

01:06:51:23 01:06:48:01
אבל היום זה שאת...
חוזרת ואומרת את זה,

01:07:00:01 01:06:52:01
אלו הדברים, הנקודות קטנות שנתנו לך
שלא יקרבו אותך אליהם, דוחים אותך.

01:07:05:16 01:07:00:19
כל הדחייה הזאת,
תרמה לנו לשמור את הדת.

01:07:08:04 01:07:06:09
בזכותה הגענו לכאן.

01:07:10:20 01:07:08:24
אלו הנקודות, שתי הנקודות.

01:07:16:16 01:07:11:13
אחר כך אני עברתי,
עכשיו, אנחנו מהפרות...

01:07:21:19 01:07:17:06
באותה תקופה הדודים
והסבתא עזבו את הכפר.

01:07:25:11 01:07:22:06
הלכו לכפר רחוק שנקרא
"שנְבֵקוּ בנְדָמָה".

01:07:30:15 01:07:25:17
בנוגע לבית, כאשר בונים
בתים, הבית בנוי מקש.

01:07:33:14 01:07:31:09
היו כאלו שבנו בתים גדולים,
והיו כאלו שבנו בתים קטנים.

01:07:39:07 01:07:33:22
במקרה שלנו היה לנו בית גדול,
בתוך הבית היו 2-3 מושבים,

01:07:43:21 01:07:39:24
על יד המושב היה מקום שינה לילדים,
בסמוך לזה היה את המרעה של הסוסים.

01:07:48:16 01:07:44:18
מעל המרעה של הסוסים הייתה מיטה,
הילדים הגדולים היו ישנים שם.

01:07:54:15 01:07:49:14
יותר למעלה ככה, יש את המיטה
של ההורים, זו מיטה רחבה.

01:08:00:15 01:07:55:05
כמו כן, בסמוך לדלת, ליד הסוסים,
יש את הלול של התרנגולים.

01:08:05:11 01:08:01:09
למטה היה את המטבח,

01:08:10:23 01:08:05:21
בתוך המטבח שמים את כל כלי החרס
ומכינים שם משקה "טלה".

01:08:15:03 01:08:11:06
בכניסה לבית מול הסוסים,
ומול המיטה של ההורים,

01:08:17:21 01:08:15:05
היית מדורה שהיו מכינים
בה קפה ורטבים.

01:08:19:08 01:08:18:00
ככה בנוי הבית.

01:08:25:23 01:08:19:24
עכשיו, אין טלוויזיה, אין רדיו.
את מביאה את ה... לא היה אור.

01:08:32:18 01:08:26:22
היו לנו מנורות שמן או
שמבעירים עצים, אחרת אין אור.

01:08:36:17 01:08:33:03
לפני שמחשיך סוגרים את הרפתות
ואת הבית ואז אנחנו נכנסים הביתה.

01:08:42:00 01:08:37:10
לאחר מכן מגישים ארוחת ערב,
ואז כפי שסיפרתי, שוטפים ידיים.

01:08:47:23 01:08:42:10
אם את מכירה מה זה מנורת שמן,
מדליקים את זה ומניחים באמצע.

01:08:49:12 01:08:48:02
מכיוון שהכול היה חשוך מאוד,
זה היה מאיר היטב את הבית.

01:08:52:18 01:08:50:07
אם לא היה מנורת שמן,
היינו מדליקים עצים

01:08:56:05 01:08:53:03
ומחזיקים את העץ ככה ביד,
בזמן שההורים שלנו אכלו.

01:08:59:14 01:08:57:03
אחרי שמסיימים את זה,
אנחנו אוכלים.

01:09:02:03 01:09:00:01
אחרי שאנחנו אוכלים,
לא היה משהו אחר לעשות.

01:09:06:21 01:09:02:07
אם עושים טקס קפה, בזמן שהמבוגרים
שותים את הקפה, אנחנו יושבים במטבח.

01:09:09:07 01:09:07:19
אם לא היה הטקס של הקפה,

היינו הולכים לישון.

01:09:15:14 01:09:09:14
אין טלוויזיה, אין בילוי, אין כלום.
זה אומר שהיינו הולכים לישון מוקדם.

01:09:21:00 01:09:16:11
אבא הוא גם ישן,
מוקדם בבוקר הוא קם,

01:09:25:08 01:09:21:21
הוא מעיר את הילדים,
לא משנה אם ישנו הרבה.

01:09:30:00 01:09:25:16
לא היה דבר כזה, קר עכשיו וכדומה...
כל אחד לתפקיד שלו "יאללה תקום".

01:09:37:18 01:09:30:18
ואז הוא משחרר את הבקר, את הסוסים,
את העזים, את החמורים, ואת הכבשים.

01:09:41:14 01:09:38:01
הם שומרים על העדר
עד שהילד קם ולוקח אותם.

01:09:45:05 01:09:42:10
אם אותו הילד רוצה
או לא, הוא חייב לקום.

01:09:48:17 01:09:45:19
איך היה אצלך, אהבת לקום מדי בוקר?
- היה לי קשה.

01:09:50:08 01:09:48:20
היה לי קשה, הייתי בוכה גם.

01:09:53:14 01:09:50:18
הייתי קם כשאני ממרר בבכי,
אבל אין לי ברירה.

01:09:59:05 01:09:55:02
ההורים לא עזרו לך בזה, אף אחד
לא יגיד, "מסכן, תן לו לישון".

01:10:02:09 01:09:59:19
הם היו אומרים, "תקום מיד
ותלך לעבודתך, ישנת מספיק".

01:10:08:16 01:10:03:14

ואז היינו קמים, כמו כן לא יכולת
לישון בצהריים, אין מקום.

01:10:13:14 01:10:09:02
אני קם בבוקר, אם יש ארוחת
בוקר, הייתי מקבל ארוחת בוקר.

01:10:18:10 01:10:14:08
הייתי לוקח את זה והולך עם הכבשים
למקום מרוחק שנקרא "אמאגה".

01:10:23:01 01:10:19:02
הייתי שומר עליהם במשך היום
באזור של הבתים,

01:10:28:23 01:10:23:24
גם אם לא הייתי אוכל ארוחת בוקר,
אני מחכה שיביאו לי ארוחת צהריים.

01:10:32:14 01:10:29:10
אחרי שהייתי אוכל את מה שהביאו לי,
אני לוקח את העדר למרעה שלהם.

01:10:35:03 01:10:32:24
אחרי שאנחנו שוהים שם כל היום,
אנחנו חוזרים לביתנו בערב.

01:10:38:03 01:10:35:08
בערב אנחנו מחזירים אותם ל"אמאגה",
לא מחזירים אותם ישירות לבית.

01:10:42:19 01:10:38:12
יש שם "אמאגה",
"אמאגה" זה מעבר...

01:10:51:24 01:10:44:00
כל הכפר של האזור, לפני שהולכים
למקום שבו הבקר אוכלים,

01:10:55:08 01:10:53:00
יש את מקום האיסוף שלהם,
הם היו ישנים שם,

01:11:03:22 01:10:57:18
אם היו טלה או שהם היו משחקים שם,
ואנחנו היינו יושבים בסביבה שלהם.

01:11:10:09 01:11:04:10
ואז כל מי שהביאו לו ארוחת צהריים
הוא אוכל ולוקח את העדר והולך לשם,

01:11:15:13 01:11:11:08
אותו דבר גם כשהיינו חוזרים בערב,
אנחנו מחכים שם עד שנהיה חושך.

01:11:19:13 01:11:15:24
לקראת החושך, כשהשמש עומדת
לשקוע, גם העדר יודע את זה.

01:11:26:12 01:11:20:09
היינו שורקים להם בשביל לסמן להם,
ואז כל העדר קמים ורצים בעצמם לבית.

01:11:29:20 01:11:26:18
היינו נותנים להם סימנים.

01:11:34:10 01:11:30:19
אם סוסים או חמורים, באותה
השעה, כולם חזרו לביתם.

01:11:36:02 01:11:34:16
מה היו הסימנים שסימנתם להם?

01:11:43:01 01:11:36:05
הסימן הראשון, היה לנו משהו שסימן
לכבשים ולעזים וצועקים להם להיכנס.

01:11:48:04 01:11:43:11
היינו שורקים וצועקים להם להיכנס,
ואז כולם היו הולכים למרעה.

01:11:54:02 01:11:49:05
לגבי הסוסים, אחרי שמאכילים אותם
הם ידעו להיכנס בעצמם לאורות שלהם.

01:11:56:03 01:11:54:21
לא הייתה לנו שום בעיה.

01:12:03:15 01:11:56:08
לפרות אנחנו שורקים להם ככה...
לעזים ולכבשים היינו שורקים ככה.

01:12:07:04 01:12:03:23
הם הבינו את הסימנים
ואז מתאספים והולכים יחד.

01:12:11:12 01:12:07:22
השפה הייתה תואמת
לסביבה הספציפית.

01:12:17:14 01:12:12:17
כשהיו חורשים עם שוורים ופרות,
לכל מצב ישנם צלילים שונים.

01:12:25:15 01:12:19:15
לגבי הרצון שלי לקום בבוקר,
אין דבר כזה, רוצה לקום או לא.

01:12:31:22 01:12:26:00
האבא לא היה אומר, אני אחבק
את בני, לרוב היינו ישנים יחד.

01:12:37:08 01:12:32:14
המיטה של ההורים הייתה רחבה,
היינו ישנים איתם 3-4 ילדים.

01:12:42:00 01:12:38:00
ואז כשהילד גדל, הוא ישן על רצפה,
כשהוא מתבגר הוא ישן במיטה השנייה,

01:12:47:18 01:12:42:17
כשהוא נהיה אדם בוגר,
הוא בונה בית לעצמו וחי שם.

01:12:50:06 01:12:48:07
אלו העבודות שעסקנו בהם.

01:12:54:17 01:12:50:15
התינוקות של העזים
והעזים באו איתי (למרעה).

01:12:56:14 01:12:55:06
בדרך כלל היינו
משאירים אותם בבית,

01:13:02:16 01:12:57:05
באותו זמן השועלים והתנים
אהבו לצוד אותם.

01:13:07:01 01:13:03:01
הם מחפשים את הקטנים, הם תופסים
אותם בלי שנשים לב ובורחים איתם.

01:13:14:02 01:13:07:23
פעם אחת לקחתי איתי את השה,
אני לא יודע איך היא צדה אותו.

01:13:18:01 01:13:15:08
זה היה מהר, אני לא יודע,
זה היה בזמן שהשגחתי עליהם.

01:13:22:00 01:13:18:17
היא (שועלה) נכנסה מהר,
היא צדה אותו והרגה אותו.

01:13:25:03 01:13:23:15
כמו כן, השועלה חונקת
את השה מהר בגרונו.

01:13:32:12 01:13:25:23
באותו רגע צעקתי, היא לקחה את השה,
היא כבר הרגה אותו ואכלה חצי בדרך.

01:13:38:07 01:13:32:16
היו לה שיניים חזקות, במקרה חבריי
היו איתי, גרמנו לה להפיל את השה.

01:13:41:08 01:13:38:20
השה כבר מת, אם הוא כבר מת,
אינך יכולה לעשות שום דבר.

01:13:47:03 01:13:42:12
ואז אבא שלי איך שהוא ידע,
אני אמרתי...

01:13:51:22 01:13:47:13
צעקתי, צרחתי...
ואז הוא אמר "מה קרה?, מה קרה?"

01:13:54:17 01:13:51:24
אמרתי לו שהשועל טרף את השה.

01:13:57:23 01:13:56:06
הוא השיב לי, איך?
איפה הייתה?

01:14:04:00 01:13:59:18
זה קרה בטעות, באותו זמן אמרתי,
אם אני אהיה גדול,

01:14:08:21 01:14:05:11
יהיו לי ילדים,
אמרתי שמה זה...

01:14:12:14 01:14:09:03
יהיו לי ילדים, אם יקרה דבר
כזה, קודם אני אבדוק.

01:14:16:02 01:14:13:13
איך, מה זאת אומרת איך זה?

איפה היית? אני פה!

01:14:19:16 01:14:16:17

אפילו עד היום

אני לא זוכר את זה!

01:14:23:21 01:14:20:07

ואז הוא בא ו...

וקיבלתי מכות.

01:14:29:06 01:14:24:18

קודם כל איפה היית? מה עשית?

למה זה? למה בבוקר הבאת אותנו?

01:14:33:03 01:14:29:11

למה הזה? כל הדברים...

01:14:39:11 01:14:34:12

אבל זה לא היה באמת,

לא מהפשלות שעשיתי,

01:14:43:06 01:14:40:03

אני דווקא הייתי שם והסתכלתי,

01:14:47:03 01:14:43:13

אבל איך קרה,

עד היום אני לא יודע.

01:14:52:24 01:14:47:22

אבל בגלל זה קיבלתי

המון המון מכות, עונש.

01:14:58:00 01:14:53:24

אבל הרבה פעמים

זה גם הזכיר לי, את ה...

01:15:02:20 01:14:58:23

השה שלי נטרף בקלות כזו,

כאילו בפשלות שעשיתי,

01:15:08:19 01:15:03:15

פשלה אחרת, לפעמים קורה שאני

משחק, כמו שסיפרתי לך קודם.

01:15:13:19 01:15:09:09

כאשר שיחקתי במשחק "גנא"

וכדומה, פתאום הכבשים הלכו.

01:15:16:07 01:15:14:20

אני מסתובב ולא מוצא אותם!

01:15:23:08 01:15:17:05
הפעם הן הלכו לאיזה שהוא שדה
שזרעו בו תבואה ואכלו את התבואה.

01:15:28:20 01:15:24:04
זה היה, איזה בן אדם,
הוא הלך ישר לאבא שלי ואמר לו,

01:15:32:13 01:15:28:22
הבן שלך שחרר את הכבשים שלו
וגרם לכך שיאכלו את התבואה שלי.

01:15:34:05 01:15:32:15
זאת פאשלה אמיתית!

01:15:38:15 01:15:34:09
מה אביך עשה לך?
- כל בעיה קטנה אנחנו מקבלים עונש.

01:15:43:00 01:15:39:18
עונש, היינו מקבלים מכות
עם חבלים ורצועות עור.

01:15:50:12 01:15:44:20
זה חלק מהחינוך של ההורים,
זה לא שבכוונה רוצים לפגוע בילדים.

01:15:56:00 01:15:50:19
זה היה חלק מהחינוך, אם אבא לא נותן
קצת מכות לילד, זה לא חינוך!

01:16:03:08 01:15:57:13
אז... גם באמת עשיתי פשלות,
אבל קיבלתי מכות ובצדק.

01:16:07:21 01:16:05:01
היו הרבה דברים וקטעים,
אני לא זוכר הכול.

01:16:13:01 01:16:08:12
בתור ילד, נכון, אתה טועה,
פעם אומר ככה ופעם ככה.

01:16:19:00 01:16:13:16
לא יודעים, כן יודעים,
ככה הרבה פעמים קרו דברים.

01:16:22:18 01:16:19:03
אבל תמיד זה היה ככה.

01:16:28:02 01:16:23:20
למשל, אחי הקטן,
יום אחד בשבת...

01:16:34:16 01:16:30:07
היו לנו בערך 18 כבשים,

01:16:36:18 01:16:35:15
בזמן שהוא שמר
על הכבשים בבוקר,

01:16:41:01 01:16:36:23
הכפר שחיינו בו היה ממוקם בגבול
בין האזור המישורי והאזור ההררי.

01:16:44:19 01:16:41:22
כשאת יורדת מטה זה מישור,
וכשאת עולה למעלה זה הרים.

01:16:52:20 01:16:45:09
בזמן שהוא שמר עליהם בשבת בבוקר,
הכבשים הלכו למטה לאזור המישורי.

01:16:54:04 01:16:52:23
אם מגיעים לאזור המישורי,
זה סוואנה!

01:16:59:14 01:16:55:12
חיפשו וחיפשו ולא מצאו אותם,
הוא חזר ואמר שהכבשים הלכו לאיבוד.

01:17:04:18 01:17:00:11
כולנו הלכנו לחפש אותם,
כולל אבא שלנו והמשפחות שלנו,

01:17:06:06 01:17:05:00
אין מקום שלא חיפשנו!

01:17:10:20 01:17:07:16
בסוף לאט לאט
נהיה חושך, חושך!

01:17:17:10 01:17:12:03
ישנו פתגם שאומר "כבשים וטיפשים,
אם בורחים הם לא חוזרים חזרה!"

01:17:24:17 01:17:18:11
הכבשים הלכו למישור הערבה ומצאו שם
דשא ועלים, ככה הם נעלמו בערבה.

01:17:27:10 01:17:25:05
הם אכלו שם ושבעו
והלכו לישון שם.

01:17:31:19 01:17:28:14
בלילה הגיעו צבועים
וטרפו את כל הכבשים.

01:17:37:11 01:17:32:13
היו 19 כבשים, מתוכן
ניצלה רק כבשה אחת.

01:17:40:08 01:17:37:13
אחרי שהצבועים אכלו את כל הכבשים,
היא נמלטה משם והגיעה אלינו.

01:17:45:24 01:17:40:13
מצאנו רק כבשה אחת, 19 הכבשים
הנוספים נטרפו על ידי הצבועים.

01:17:52:09 01:17:46:24
זה לא קרה... הוא (אחי הקטן)
סיפר לנו את זה מייד,

01:17:55:06 01:17:52:19
מכיוון שכולנו הלכנו
לחפש את הכבשים.

01:17:58:07 01:17:55:20
הוא לא קיבל מכות,
הוא לא קיבל שום דבר.

01:18:05:20 01:17:59:17
אבא אמר, זהו! זה כבר לא בשבילי,
כנראה שהאל לא רוצה שהן יהיו שלי.

01:18:09:24 01:18:06:15
מכיוון שהוא יצא וחיפש את הכבשים
ולא מצא אותן, הוא אמר זהו!

01:18:11:22 01:18:10:11
אני יודע שהכבשים אבדו לו ככה.

01:18:26:04 01:18:18:23
זהו, שהיו...
ילדות, לגדול בכפר,

01:18:32:19 01:18:26:24
איפה שהיה בכפר שלי,

ועוד להיות יהודי לבד,

01:18:36:24 01:18:33:21
זאת אומרת, היהודי הראשון,
לא היה קל.

01:18:39:04 01:18:37:17
היו הרבה הרבה דברים.

01:18:43:24 01:18:39:07
מצד אחד, אם לא הייתי גדל שם,
אולי באמת לא הייתי יודע על היהדות.

01:18:46:08 01:18:44:23
לא הייתי מתחזק.

01:18:57:21 01:18:47:20
כל הסבל הזה, וכל ההתמודדות
הזאת, זה חיזק אותי קצת.

01:19:00:04 01:18:58:00
זה, אגב, מה ששכחתי,

01:19:09:16 01:19:00:24
הסבתא תמיד רצתה שאני אקנה
לה משהו, מתנה! דברים פשוטים.

01:19:11:13 01:19:09:21
כל המשפחה לא יודעת
לקרוא ולכתוב.

01:19:20:04 01:19:13:07
על ידינו הייתה כנסייה.
כנסייה של הנוצרים.

01:19:26:09 01:19:20:17
שם היו נזירים שלימדו קרוא וכתוב.

01:19:30:15 01:19:27:19
אז (סבתי) הלכה דיברה
עם הנזיר ככה מרחוק,

01:19:33:00 01:19:31:10
הוא אמר לה,
תשלחי אותו אני אלמד אותו.

01:19:38:02 01:19:34:08
הייתי הולך איתם לנוצרים,
לומד שם,

01:19:44:24 01:19:39:12
בערב לפני שאני חוזר, הייתי הולך
לנהר, טובל את עצמי ונכנס לבית.

01:19:47:10 01:19:45:23
ככה היא עשתה כמה...

01:19:49:23 01:19:47:15
מתי זה היה?
- כשהייתי בגיל...

01:19:57:09 01:19:50:20
לפני, בגיל שהייתי שומר
על הכבשים שם. הייתי קטן.

01:20:03:16 01:19:58:17
והייתי עושה את זה,
לקרוא באמהרית.

01:20:09:13 01:20:04:10
ואחר כך זה נמאס לי,
כל ערב ללכת לטבול.

01:20:14:17 01:20:10:19
הספר שאנחנו לומדים בו, אני מחזיק
אותו ככה, זה הספר שלהם.

01:20:17:03 01:20:15:10
אבל צ'יק צ'אק למדתי אותו.

01:20:22:02 01:20:18:07
אמרתי אני לא... היה חורף,
אמרתי, בחורף זה קשה לי.

01:20:26:22 01:20:22:23
ואז התחלתי לקרוא בבית ספרים,
אימא הביאה לי את זה,

01:20:30:19 01:20:27:09
כל מיני אותיות גדולות,
"מה זה, תסביר לי? מה זה?"

01:20:33:15 01:20:31:17
ואז התחלתי לקרוא באמת בתנ"ך,

01:20:38:11 01:20:34:22
בתנ"ך, כל שבת היא הייתה
אומרת לי, בוא תקרא את זה.

01:20:42:13 01:20:39:15

ואז התחלתי באמת לקרוא לכתוב,
למדתי את זה אז!

01:20:45:05 01:20:43:08
אם הייתי ממשיך
(ללמוד) באותה תקופה,

01:20:48:13 01:20:46:07
אני אומר לך,
הייתי מגיע, לא יודע לאן!

01:20:53:18 01:20:49:12
ואז נעצר, רק בשבת אני
קורא את הזה (התנ"ך),

01:20:58:06 01:20:54:01
לא לימודים ולא זה.
בעיר, כשהיא הולכת לשוק,

01:21:01:14 01:20:58:14
היא מביאה את העיתון,
עיתון שהיה שם,

01:21:04:19 01:21:01:21
אומרת לי, תקרא את זה.
כדי שאשפר את הקריאה.

01:21:09:01 01:21:05:03
התחלתי לקרוא טוב,
ואחר כך לכתוב גם...

01:21:15:04 01:21:09:19
היא הייתה מביאה לי, אבא שלי
היה מביא לי קלסר כזה עם עיפרון.

01:21:19:10 01:21:15:15
אני כותב שם, מקשקש וזה...
את מה שכתוב בעיתון,

01:21:23:20 01:21:19:18
ואחר כך את שמה מים, והוא
נמחק, ועוד פעם אני כותב,

01:21:29:11 01:21:23:24
על אותו קרטון 10 פעמים הייתי כותב,
כיוון שאין נייר גם, אין מחברת.

01:21:32:03 01:21:30:14
אז ככה התחלתי גם לכתוב.

01:21:35:15 01:21:32:18
אז אנשי הכפר, הנוצרים
שם, תכתוב לנו...

01:21:40:06 01:21:35:18
אבל זה לכתוב למישהו,
לחבר שלו, ואני כותב.

01:21:43:15 01:21:40:12
כולם אומרים לי,
בוא תכתוב, הוא יודע לכתוב!

01:21:48:23 01:21:44:04
או שיש להם מכתב, הם מקבלים,
מביאים אותנו לבית כדי שאקריא להם.

01:21:53:10 01:21:49:11
הנוצרים, בינם לבין עצמם,
היו שולחים מכתבים זה לזה.

01:21:57:05 01:21:53:12
היו שולחים להם מכתבים מהעיר או...
אני לא יודע מאיפה.

01:22:01:06 01:21:57:16
או שזה היה הזמנה לחתונה,
אני הייתי קורא להם את כל זה.

01:22:08:05 01:22:01:23
אז בקיצור, במקביל לכל זה
עברתי לשמור על השוורים והפרות.

01:22:13:08 01:22:08:17
בזמן ששמרתי על הבקר,
הייתי כבר בגיל 12,

01:22:16:24 01:22:13:15
הייתי בין 12-13,
היא (אימי) עזבה.

01:22:23:15 01:22:18:08
היא ידעה שאני קורא כל הזמן
את התנ"ך, ורצתה שאני אלך איתה.

01:22:29:08 01:22:24:18
גם כל הבקר שלנו,
המקום שהלכו אליו,

01:22:36:24 01:22:30:14
עבור הבקר זה מקום הרבה

יותר טוב מאשר הכפר שלנו.

01:22:41:13 01:22:37:04
זה היה טוב בשביל ההתרבות של הבקר,
היה הרבה דשא ומים, לכן הלכתי איתם.

01:22:45:10 01:22:41:22
כפי שסיפרתי קודם,
עקב מצוקה שהוריי נקלעו אליה,

01:22:49:11 01:22:45:21
כשאביו נפטר, הם עברו לכפר
"אייבה" והתחילו לעבוד.

01:22:54:10 01:22:50:01
אחרי שהם חיו שם הרבה זמן,
כאשר המשפחות התחילו להתרחב,

01:22:59:04 01:22:55:00
כשהילדים שלא היו נשואים התחתנו,
והבקר התחיל להתרבות,

01:23:03:17 01:22:59:16
המקום נהיה צפוף,
האזור היה של הנוצרים.

01:23:07:11 01:23:04:00
הם עברו לשם רק בשביל עבודות,
ולא רצו להרחיב את המשפחה שלהם

01:23:10:23 01:23:07:17
עם הנוצרים שחיו באזור,
ואז חיפשו מקום אחר.

01:23:14:16 01:23:11:14
במקום שנקרא "שִׁנְבִּקוּ-וּוֹדְמָה"
שהיה בתוך הסוואנה,

01:23:19:09 01:23:15:08
היה אדם מסוים שהיה חי שם,
הוא אישר להם שיעברו לגור שם.

01:23:27:20 01:23:20:08
ואז סבתא שלי לקחה לשם שבעה ילדים,
שמונה ילדים, לא, שניים התחתנו.

01:23:34:13 01:23:28:16
היא לקחה את ששת הילדים ועברה לשם,
וגם אני נשלחתי לשם יחד איתה.

01:23:39:09 01:23:35:02
הסיבה שנשלחתי איתה לשם,
לא היו ילדים, אני הייתי היחיד.

01:23:43:05 01:23:40:01
הסיבה השנייה היא, יכולתי
לקרוא לה ספרים בשבת.

01:23:47:13 01:23:44:11
הסיבה השלישית, כדי שאשמור
על כל הבקר שלנו.

01:23:53:09 01:23:48:24
כשהגענו לשם,
אני זוכר, זה היה סוואנה.

01:23:58:06 01:23:54:13
אי אפשר לראות את השמיים,
הולכים בין העצים.

01:24:05:08 01:24:00:08
כשפרות אכלו את הדשא שהיה שם,
הן הפיקו חלב מיוחד.

01:24:08:03 01:24:06:01
כל התרנגולים
נהיו גדולים מאוד.

01:24:13:13 01:24:08:12
עקרנו את השיחים ופינינו שטחים,
שני דודים שלי, בעלים של דודות שלי,

01:24:20:04 01:24:13:24
סבתי ועוד אנשים התיישבנו שם.
היו שם הרבה צבועים, הרבה נמרים.

01:24:23:16 01:24:20:09
הבתים היו בתי קש.

01:24:28:06 01:24:24:21
כפי שציינתי, הבית של סבתי
היה קצת יותר למעלה.

01:24:36:16 01:24:29:05
לפני שסבתא שלי עברה לשם,
אנחנו נכנסו לבית שלה קודם.

01:24:41:06 01:24:38:13
כל הדודים והדודות,
הם לא עברו לשם בבת אחת.

01:24:47:03 01:24:41:24
בהתחלה אני והדודים שלי
עברנו לשם יחד עם הבקר.

01:24:50:08 01:24:47:19
ואז הם בנו שם בית.

01:25:00:23 01:24:50:21
כמה ימים הלכתם כדי להגיע לשם?
- יום אחד, זו הליכה של 4-5 שעות.

01:25:03:14 01:25:01:01
זה היה המרחק שהלכתם?
- כן, כדי להגיע מהבית שלנו עד לשם.

01:25:06:16 01:25:04:08
הלכנו לשם יחד,
ואז לקחנו את הבקר.

01:25:12:24 01:25:07:20
לקחנו את הבקר, הם בנו את הבתים
היו קרשים וקש כפי רצונך.

01:25:18:08 01:25:13:17
בהתחלה הם בנו בית לאימא שלהם,
בנוסף הם בנו את בית הנידה,

01:25:25:06 01:25:19:12
ואז בנו בית לכל אחד מהדודים שלי.
רק אז, כשהייתי שם, סבתי הגיעה לשם.

01:25:30:02 01:25:25:20
אחריה הגיעו לשם הדודות שלי,
נשותיהם של דודים שלי,

01:25:33:20 01:25:30:14
לא בבת אחת כולם עברו לשם,
הם עברו לשם לאט לאט,

01:25:37:00 01:25:34:13
אבל אני עברתי לשם בהתחלה
יחד עם דודים שלי.

01:25:39:24 01:25:38:03
בזמן שהם בנו את הבתים,
אני שמרתי על הבקר.

01:25:42:06 01:25:40:09
כשהם חרשו את השדות,

אני שמרתי על הבקר.

01:25:45:01 01:25:43:09

ככה זה היה!

01:25:55:19 01:25:45:17

במקרה, בעלה של סבתי נהרג במלחמת העולם השנייה כשהיא הייתה בת 42.

01:26:04:13 01:25:56:24

מאז היא חיה עם ילדיה, הערבה שבה חיו

01:26:07:06 01:26:04:17

הייתה מקום שהבקר התרבה בו מאוד.

01:26:12:05 01:26:07:24

לכן הרבה אנשים לא רצו שהם יגורו שם.

01:26:18:08 01:26:13:15

הסיבה היא, היו לוקחים לשם את הבקר שלהם להעביר את תקופת החורף.

01:26:20:06 01:26:18:14

אבל אם מישהו גר שם, הם לא יכולים לקחת לשם את הבקר.

01:26:25:12 01:26:21:06

איך שעברנו לשם, סבתי הגיעה, אחרי שנכנסנו לבתים, לא עברה שנה.

01:26:34:17 01:26:27:08

לרוב, בערבה, למעט החיות שנמצאות שם, היו חיים שם שודדים.

01:26:41:20 01:26:34:20

השודדים היו בריונים וגנבים, הם שנאו את צורת הנהגה של השלטון,

01:26:45:03 01:26:42:05

הם היו מתנהלים על פי חוקים משלהם, ודיכאו אנשים אחרים.

01:26:47:24 01:26:45:14

באותה תקופה היה אדם מסוים (שודד),

01:26:51:07 01:26:48:13

הוא היה מסתובב בכפרים וגובה כסף מהתושבים.

01:26:55:03 01:26:51:23
התושבים פחדו ממנו ונתנו לו כסף,
אם לא נותנים לו, הוא היה הורג.

01:27:00:16 01:26:56:08
השלטון היה מפקח על האדם הזה,
כשפיקחו עליו, השלטון הוציא הוראה,

01:27:06:23 01:27:01:06
השלטון היה אוסף את התושבים, ומבקש
להעיד על האנשים שנותנים כסף לשודד,

01:27:12:10 01:27:08:04
ואז בדיוק באותה תקופה,
כאשר המשפחה שלנו עברה לגור שם,

01:27:17:04 01:27:13:17
התושבים התאספו, מכיוון שהם התנגדו
שמשפחתי יגורו שם,

01:27:22:18 01:27:18:05
הם אמרו לשוטרים, האנשים שגרים שם
(משפחתי) נותנים מכסה לשודד.

01:27:30:21 01:27:24:23
ככה הם העידו עליהם ב"אפֶרְסְתָא!"
אפֶרְסְתָא זו אסיפה שמקבלים בה החלטות.

01:27:32:16 01:27:31:19
איפה הם היו מתאספים?

01:27:36:15 01:27:32:22
הם מתאספים באיזשהו מקום,
והשלטון מגיע לשם,

01:27:40:21 01:27:37:12
ואומרים לתושבים להעיד על אנשים
שנותנים מכסה לשודד כזה וכזה.

01:27:43:17 01:27:41:08
באותה התקופה
היה את השודד הזה,

01:27:48:04 01:27:44:05
ואז, באסיפה, התושבים העידו
על משפחתי שהם משלמים לאותו שודד.

01:27:56:05 01:27:48:21
בערב, בזמן שישבנו בביתנו,

אני, סבתי ושני דודים שלי,

01:28:00:22 01:27:56:14
באו אלינו שוטרים יחד עם מלווה,
שאלנו אותם, מה קרה?

01:28:03:06 01:28:01:02
הם אמרו שהם מחפשים
את דנָקָה וטרָקִין אדָמסו,

01:28:07:24 01:28:03:24
הם נשארו לישון אצלנו, ולקחו אותם
על הבוקר. זה בהוראת השלטון.

01:28:09:23 01:28:08:09
שאלנו אותם למה עוצרים אותם,
הם השיבו שהעידו עליהם באסיפה.

01:28:16:00 01:28:10:02
הם העידו עליכם שאתם נותנים
מכסה ומזון לשודד בשם כזה וכזה.

01:28:20:14 01:28:16:14
לא השודד, אלא הדודים שלנו
לא היו מתקרבים לאזור הזה!

01:28:25:05 01:28:22:07
אנחנו בכינו, אני אישית בכיתי.
הדוד שלי היה...

01:28:30:05 01:28:25:22
באמת אחד האנשים
שהיה עוזר לי, אז...

01:28:36:03 01:28:32:03
כל הזמן כשהייתי לוקח
את הפרות, סיפרתי לך נכון!

01:28:44:02 01:28:37:10
העצים היו מסתירים לנו את השמיים,
דוד שלי לא רצה שאני אלך לשם לבד.

01:28:46:09 01:28:44:20
הוא אמר לי כל הזמן
לא ללכת לשם לבד.

01:28:50:16 01:28:46:24
יום אחד אמרתי, למה אני...
התחלתי להתבגר באותו זמן,

01:28:51:24 01:28:50:23
אמרתי שאני הולך לשם לבד!

01:28:58:08 01:28:52:15
הוא היה מפחיד אותי שיש נמרים
על העצים והם יקפצו ויטרפו אותי.

01:29:06:03 01:28:59:00
ואז יום אחד קמתי והלכתי לשם,
הייתי שותה הרבה חלב והרגשתי חזק.

01:29:14:20 01:29:08:09
כשאני הולך, העצים שהיו שם,
מרוב זה שהם שם הרבה שנים,

01:29:19:23 01:29:15:04
העץ פשוט נשבר!
כל הדרך את רואה עצים כאלה.

01:29:23:05 01:29:20:08
ואז, כשהייתי הולך, החזרתי
את הפרות אחרי שהן שתו מים,

01:29:30:15 01:29:23:15
אותו העץ, ישר נפל על הראש שלי פה,
כל זה פה! זה חתיכה גדולה!

01:29:35:07 01:29:32:10
ואז נפלתי, נפלתי שם!

01:29:41:01 01:29:36:10
מהפחד, בגלל הזיעה,
כל הגוף שלי היה מים!

01:29:45:16 01:29:41:10
חשבתי, זה דם, והנמר אוכל אותי,
כאילו הנמר היה על הראש שלי.

01:29:49:20 01:29:46:08
אז התחלתי לצרוח,
היו צרחות שמה...

01:29:57:21 01:29:51:20
ההוא מרחוק שמע אותי,
מהפחד, גם הוא חשב שזה היה נמר.

01:30:01:23 01:29:58:15
הוא רץ וצועק,
"תהיה חזק, אני מגיע אליך!"

01:30:08:14 01:30:02:19
אני מסתכל, חשבתי שהזיעה שלי
זה דם, ככה אני מסתכל ואין דם.

01:30:12:23 01:30:09:01
ככה אני רואה ואין דם,
אז באמת אני רואה שאני בסדר.

01:30:18:07 01:30:14:02
אז בינתיים הוא הגיע,
הוא התחיל להגיד מה קרה, מה קרה.

01:30:20:09 01:30:18:13
התחלתי לצעוק הנמר, הנמר...

01:30:24:10 01:30:20:21
בקיצור, הוא תפס אותי,
מהפחד כבר רעדתי.

01:30:28:24 01:30:25:05
הוא אמר לי, זה לא נמר,
תסתכל על העצים, תסתכל על זה...

01:30:33:12 01:30:29:21
הוא זרק אבנים, עוד עצים
נפלו שם. זה ככה, זה לא נמר.

01:30:34:20 01:30:34:02
לא!

01:30:38:00 01:30:35:21
ואז באמת היה לי סיוט כמה זמן,

01:30:44:17 01:30:39:00
לא עברו יומיים-שלושה,
המשטרה באו ולקחו אותם, את שניהם.

01:30:50:05 01:30:45:00
השוטרים באו אלינו בערב, הם לא יכלו
לחזור בשעה הזו כי היה כבר חשוך.

01:30:54:22 01:30:51:02
הם נשארו לישון, בערב הם סיפרו
להוריי למה הגיעו אלינו,

01:30:59:03 01:30:55:11
הם דיברו בשפה שלהם,
אמרו שקיבלו הוראה לעצור אותם.

01:31:02:12 01:30:59:06

אנחנו לוקחים אותם לגונדר, מעבר לזה
הם אמרו שהם לא יודעים שום דבר.

01:31:07:01 01:31:03:10
הם נשארו לישון אצלנו,
הם אכלו ארוחת בוקר וגם ערב,

01:31:09:02 01:31:07:17
ואז הם לקחו אותם (דודים שלי).

01:31:11:22 01:31:09:07
ראית את כל מה שקרה באותו זמן?
- כן, הייתי איתם באותו בית.

01:31:17:07 01:31:12:16
למחרת אני והדוד השני ושתי
הדודות נשארו, ולקחו אותם.

01:31:26:05 01:31:18:12
באותה התקופה במעצר הזה, בבית כלא
הייתה מחלה, כל יום היו מתים אנשים.

01:31:29:20 01:31:26:21
בית סוהר זה בית סוהר באתיופיה.
ופחדנו!

01:31:34:21 01:31:31:01
אבא שלי היה שם (בכפר הקודם)
הוא הלך לגונדר,

01:31:40:22 01:31:35:08
היו לו כמה קרובים, הוא התחיל
להפעיל אותם בכסף וכל זה.

01:31:45:04 01:31:41:12
אבא שלי, כשהתחיל לפעול שם,
הוא היה צריך לכתוב מכתב.

01:31:49:15 01:31:45:22
ואז כשהוא חזר לכפר פה,
אף אחד לא כותב לו,

01:31:50:20 01:31:49:17
אז אני כתבתי!

01:31:53:18 01:31:51:05
היו אומרים לי,
לדבר הם יודעים,

01:31:56:21 01:31:54:05

אבל לכתוב הם לא יודעים,
ואז אני כתבתי את זה.

01:32:00:07 01:31:57:02
הוא הלך עם זה,
הביא לשלטונות שם,

01:32:03:21 01:32:01:00
ואחר כך הצטרפו אליו
עוד דוד שלו, עוד זה ועוד זה,

01:32:08:08 01:32:04:07
בקיצור התברר בסוף,
זו הייתה פאשלה,

01:32:14:12 01:32:08:24
ויצאו משם, ועוד פעם חזרו.
חזרו לכפר.

01:32:19:23 01:32:15:12
היה לי קשה באותה תקופה,
במשך חודש ומשהו,

01:32:23:20 01:32:20:11
הדוד שלי לא היה שם,
היה לי ממש קשה!

01:32:27:00 01:32:24:05
לא יכולתי לחזור
הביתה, להורים שלי.

01:32:30:23 01:32:27:05
לא הייתי... לא כמו
הדוד הזה, לדוד השני,

01:32:35:06 01:32:31:00
זה שהוא בא לבקר ולהגיד שלום,
שום דבר! היה לי קשה!

01:32:39:13 01:32:36:05
ההוא, גם מהבית סוהר
הוא כל הזמן חושב עליי,

01:32:42:04 01:32:39:16
מה יקרה לו,
הוא עם הפחד שיש לו.

01:32:47:15 01:32:42:23
בקיצור אחרי חודש ו-20 יום
הם השתחררו וחזרו הביתה.

01:32:50:06 01:32:48:14
וכך המשכנו.

01:32:59:08 01:32:52:12
אחר כך, כשלדוד שלי כבר היו ילדים
קטנים, אני הייתי מדריך אותם שם.

01:33:05:24 01:33:00:00
כמה זמן גרת באותו הכפר?
- כמה שנים... שנתיים, שלוש, ארבע.

01:33:11:19 01:33:08:19
הייתי הולך וחוזר,
גם אבא שלי כל הזמן היה בא לשם.

01:33:17:02 01:33:12:02
הוא גם היה צריך לבוא לשם,
אבל הנוצרים, כיוון שהוא נפח,

01:33:21:02 01:33:17:17
לא רצו לשחרר אותו.
ביקשו שהוא יהיה שם.

01:33:29:17 01:33:22:19
אז אני שיפרתי גם, בין זה לזה
כשהייתי אצל סבתא, לקרוא ולכתוב.

01:33:35:03 01:33:30:24
ועכשיו התחלתי לחרוש,
עברתי את ה...

01:33:38:18 01:33:35:16
בזמן חרישה הייתי צריך לחזור
לאבא שלי לעזור לו.

01:33:43:04 01:33:40:01
את הפרות אנחנו שמים שם,
ומדי פעם לוקחים אותם.

01:33:44:23 01:33:43:19
מי לימד אותך לחרוש?

01:33:49:17 01:33:46:05
זה הבן אדם הזה שאמרתי לך
שהוא חבר טוב של אבא שלי.

01:33:54:08 01:33:50:17
הם היו חברים טובים,
הוא באמת לימד אותי את זה.

01:34:00:16 01:33:55:03
הוא עשה לי את הכלים של העצים,
כל כלי החרישה, וגם מה שנתן לנו,

01:34:06:03 01:34:01:04
התחלתי לחרוש!
באמת הייתי חקלאי מיומן.

01:34:10:14 01:34:06:05
הייתי חורש ומפיק יבולים,
אבי עבד בנפחות וקיבל הרבה יבולים,

01:34:14:23 01:34:11:04
אמי עבדה בכלי חרס, ואני
הייתי חורש עם אותו בן אדם

01:34:18:23 01:34:15:08
לכן הרווחנו הרבה כסף,
היינו עשירים מאוד.

01:34:24:13 01:34:19:11
זה כבר... כל הנוצרים בחורף
היו לוקחים מאיתנו יבולים.

01:34:28:08 01:34:24:24
במיכלים, בשקים...
בכל מקום היה את זה.

01:34:35:07 01:34:29:08
ואז אח שלי גם התחיל בדרך שלי,
אחר כך בא לעזור לי בחרישה.

01:34:43:12 01:34:37:17
כל היבולים שאחסנו,
היו נגמרים לאחר שנה.

01:34:47:08 01:34:44:13
מי מחזיק חיסכון?
יום אחד אני זוכר,

01:34:52:03 01:34:48:21
הלכנו לאיזשהו מקום
שנקרא "בזה - קולה",

01:34:55:08 01:34:52:06
עקרנו את כל השיחים יחד עם אותו
אדם נוצרי, וחרשנו היטב את השדות.

01:34:59:23 01:34:56:10

הפקנו שם 22 שקים של יבולים,
את יודעת מה זה 22 שקים?

01:35:03:02 01:35:00:01
לא מצאנו מכלים לאחסן את זה.
לא היה לנו איפה להכניס את זה.

01:35:06:09 01:35:04:00
שנה אחרי שהבאנו את זה,
הכול נגמר!

01:35:12:04 01:35:08:04
אז אמרתי...
בינתיים כבר הגעתי לגיל 18,

01:35:18:03 01:35:13:21
והורים רוצים שאני אתחתן
ושאני אגור לבד,

01:35:21:18 01:35:18:05
אמרתי, זה הזמן,
עכשיו אני צריך להחליט.

01:35:24:03 01:35:22:18
הלכתי לסבתא שלי.

01:35:28:16 01:35:24:19
עד היום, ארזתי הכול,
עכשיו אני הולך להתגייס לצבא.

01:35:33:20 01:35:30:20
לצבא, בגיל 18 אני
יכול להתגייס. שאלו מה קרה,

01:35:38:14 01:35:34:16
אם הוא לא רוצה לשלוח אותי
ללימודים, אני לא אעבור את זה.

01:35:42:12 01:35:39:00
ליהודים לא היו כלל אדמות.

01:35:47:17 01:35:43:11
היינו חוכרים את האדמות או מבקשים
מחברים טובים להשתמש באדמות שלהם,

01:35:54:01 01:35:48:05
אלו לא היו האדמות הקבועות שלנו,
היינו חוכרים וחורשים את השדות.

01:35:58:05 01:35:54:17

זהו הדבר ראשון, הדבר השני
הוא, אמרתי גם לאבא שלי,

01:36:01:00 01:35:58:14
אני לא יכול,
אני הולך ללמוד, אמרתי לו.

01:36:05:05 01:36:01:02
"מה פתאום! איך אתה חושב
שאתה הולך ללמוד עכשיו?"

01:36:09:16 01:36:05:17
"מי יחזיק את כל העבודות האלו?"
זאת הייתה התשובה שלו.

01:36:12:17 01:36:10:12
אז ביקשתי כמה פעמים
וראיתי שזה לא הולך.

01:36:17:08 01:36:13:23
אז הלכתי לסבתא ולדוד,
הם היו גרים ביחד.

01:36:24:06 01:36:18:11
ברגע הזה שאמרתי להם שאני
הולך לצבא כבר נדלק להם "האור".

01:36:28:12 01:36:25:16
ואז הם אמרו, "מה פתאום!
לא, לא! אתה תלך ללמוד".

01:36:35:23 01:36:29:10
ואז הלכו אליו (לאבי) פעם פעמיים,
וממש אבא שלי הקשיב לאמא שלו גם,

01:36:38:08 01:36:37:00
כל מילה הוא היה מקשיב לה.

01:36:44:01 01:36:39:21
אז יום אחד היא אמרה לו,
אתה רוצה שהוא ילך לצבא?

01:36:48:03 01:36:44:08
זה מה שאתה רוצה, שהוא יעשה את זה?
אז באמת לא הייתה לו ברירה.

01:36:51:07 01:36:48:23
אני באמת רציתי להתגייס!

01:36:55:10 01:36:53:13

ואז הוא אומר, טוב, בסדר.
איפה הוא ילמד,

01:37:00:09 01:36:55:12
היה בית ספר באמבוי
על יד סבתא שלי.

01:37:09:00 01:37:01:24
בינתיים שהוא יתחיל שם.
אני זוכר... אחרי סמסטר,

01:37:16:08 01:37:11:24
הם אמרו כשדיברנו בבית,
אבא שלי אמר לאחים שלי,

01:37:19:15 01:37:17:06
"הוא רוצה ללכת ללמוד,
מה אתם אומרים?"

01:37:22:06 01:37:20:06
אז הם אמרו,
"בסדר, אין בעיה, בסדר".

01:37:26:18 01:37:23:00
לגבי החרישות, קודם כל יש
את הכלים של העבודה.

01:37:30:14 01:37:27:21
מעבר לכלים שהיהודים עושים,

01:37:37:17 01:37:30:22
יש כלים שנקראים "מופּר", "וּוּסְקוּ"
"דגּר", "אָרֶפּ", היו כלים כאלו.

01:37:39:18 01:37:37:24
כיוון שהייתי ילד, לא ידעתי
להכין את הכלים האלו,

01:37:45:19 01:37:40:05
אבל יחד עם אותו איש
שהיה חברו הטוב של אבא שלי,

01:37:51:10 01:37:46:07
הם הכינו את הכלים ונתנו לנו,
כמו כן היו בבעלותנו גם שוורים.

01:37:56:22 01:37:52:16
גם בילדותי ידעתי איך עושים
את העבודה, אף שלא עבדתי,

01:38:02:04 01:37:57:02
ידעתי איך חיברו את הכלים לשוורים,
איך קושרים הכול וחורשים את האדמה.

01:38:05:11 01:38:02:17
אבל אותו אדם היה זה
שלימד אותי הכול כמו שצריך.

01:38:12:11 01:38:05:14
איתו, באמת, עבדנו יחד כשנתיים,
הפכתי להיות חקלאי מיומן כמוהו.

01:38:14:21 01:38:12:21
תלמד אותי הכול,
איך הייתם עובדים?

01:38:21:05 01:38:16:05
כדי לחרוש אדמה,
ראשית את צריכה שור.

01:38:25:21 01:38:22:04
כמו כן, לפני שיהיה לך שור,
את צריכה לדאוג שיהיו לך כלי חרישה.

01:38:35:02 01:38:26:10
הכלים האלו נקראים באמהרית,
"אָרֶפּ", "דָּגֶר", "מוֹפֶר", "וּסְקוּ".

01:38:42:14 01:38:35:15
כל אלו הם כלי החרישה שמכינים אותם
מעצים, רצועות עור, וברזלים.

01:38:47:10 01:38:43:05
ואז כל אחד הולך לשדות שלו,
מחבר את השוורים שלו.

01:38:53:00 01:38:47:18
השור גורר את המחרשה וחורש
את האדמה, שני שוורים ביחד.

01:39:00:17 01:38:53:11
חורשים את האדמה בעזרת שני שוורים,
את המחרשות אנחנו מכינים.

01:39:10:22 01:39:01:14
אבל שאר הכלים כמו, "מרהן", "מרג"
"מנקייה", הכינו אותם מרצועת עור.

01:39:14:12 01:39:11:22
הכלים שהכינו אותם מעצים,

הנוצרים היו מכינים אותם עבורנו.

01:39:19:13 01:39:15:07
אנחנו מחברים את הכלים האלו
לשוורים, ואז חורשים את האדמה.

01:39:24:00 01:39:20:13
פעם, פעמיים, חורשים את האדמה,
שלוש פעמים כל תקופה קצרה.

01:39:30:04 01:39:24:15
בפעם הרביעית, "טגת, דגם, סלש",
כן, בפעם הרביעית זורעים את היבול.

01:39:38:07 01:39:31:07
זורעים חיטה, שעורה או טף,
ככה עבודות החקלאות מתנהלות.

01:39:42:17 01:39:38:12
אבל כפי שציינתי בהתחלה,
קודם כל צריך כלי חרישה.

01:39:47:05 01:39:43:07
חוץ מהכלים, צריך שוורים,
לאחר שיש שוורים צריך אדמה,

01:39:52:24 01:39:47:08
מחפשים אדמה טובה וחורשים אותה,
ככה עבודות בחקלאות היו מתנהלות.

01:39:57:14 01:39:53:08
אבל מכיוון שלא היו לנו אדמות
בבעלותנו, הם קראו לנו "נוודים".

01:40:01:20 01:39:58:07
לא הייתה לנו בעלות על האדמות,
היינו חוכרים את האדמות,

01:40:06:09 01:40:03:14
היינו משלמים כסף לבעלי הקרקעות,
וככה ניהלנו את חיינו.

01:40:13:09 01:40:06:18
מכיוון שאותו איש היה חברו של אבי,
הוא נתן לנו את אדמתו לשנתיים בחינם,

01:40:18:20 01:40:13:20
אבל מאז שילמנו דמי חכירה,
ככה חיינו עד שעזבנו.

01:40:28:04 01:40:20:24
לגבי בית הספר, כיצד הצלחת
לשכנע את אביך?

01:40:34:09 01:40:29:23
...ובכן.
הבנתי אותו. באמת!

01:40:40:20 01:40:35:00
ילד גדול, בחור אחד מהבנים,
הוא רוצה שאני אהיה על ידו.

01:40:45:05 01:40:41:12
שאעזור לו, כל מה שהוא עושה
אני הייתי צריך לעשות גם.

01:40:50:23 01:40:45:23
גם האח השני יתחתן ויגור לידו,
זה הכיף של המשפחה באתיופיה.

01:40:56:22 01:40:52:04
ללכת ללמוד ואת מתנתקת!
את הולכת לתרבות אחרת לגמרי.

01:41:03:20 01:40:57:11
כמו שזה פה, משפחה חילונית, הילד
שלה הולך להיות חרדי והוא מתנתק,

01:41:05:07 01:41:04:05
אותו דבר גם במקרה הזה.

01:41:10:14 01:41:06:07
אז את החשש שלו והפחד
שלו הבנתי. מצד אחד...

01:41:19:08 01:41:13:21
שם, כשיש מישהו במשפחה, אדם שקצת
משכיל, קצת לומד, זאת גם גאווה.

01:41:25:01 01:41:20:02
זה שהוא יודע איפה הדברים,
את החוקים, לקרוא לכתוב והכול,

01:41:27:19 01:41:25:23
זה גאווה,
אבל מצד שני זה הפסד.

01:41:30:19 01:41:28:17
אז הוא כנראה התמקד בהפסד.

01:41:37:09 01:41:31:13
הסבתא, היה לה איזה
שהוא חזון של הכבוד והתקווה,

01:41:45:08 01:41:38:06
לא רק זה שאני אלמד, אלא איזה שהוא
חזון כזה שאני אלך לארץ הקדושה.

01:41:49:19 01:41:45:13
היא הייתה אומרת לי את זה, אתה
לא פה, אתה לומד והולך לירושלים.

01:41:51:12 01:41:50:01
אתה פותח את הדרך.

01:41:55:19 01:41:52:07
זה לא שאתה לומד כאן והולך לעבוד
באיזו שהיא משרה ממשלתית.

01:41:57:08 01:41:55:23
את זה היא הייתה אומרת כל הזמן.

01:42:05:15 01:41:58:14
אז אני השתמשתי בזה, ברגש הזה,
הסברתי לה, כן, אני אעשה את זה!

01:42:07:22 01:42:05:18
באמת זו גם הכוונה שלי.

01:42:12:06 01:42:09:05
אז אבא בהתחלה לא קיבל את זה,

01:42:16:19 01:42:12:08
אבל אחרי השיחה של אח שלו
ואימא שלו, הוא הסכים.

01:42:22:07 01:42:17:06
בתנאי שכשאני חוזר מבית הספר,
אני אעזור לאחים שלי.

01:42:27:04 01:42:23:10
כשאני בחופש שלי,
כל השקעה אני צריך לעזור בבית

01:42:29:22 01:42:27:12
כמו שהייתי עובד,
בסוף הסכמתי.

01:42:36:10 01:42:30:11
פה, אפילו כשאת הולכת לבית ספר

את מקבלת תגבור שיעזרו לך בלימודים.

01:42:40:08 01:42:36:17

שם זה הפוך,
תגבור הייתי עושה לזה...

01:42:44:23 01:42:40:23

מה אני לומד, עברתי במבחן, קשה לי,
לא קשה לי, לא מעניין אף אחד.

01:42:48:11 01:42:45:10

קיבלת את הזכות,
תשבור את הראש.

01:42:57:17 01:42:49:11

אז באמת לא היה קל, בגיל 18 ללכת
לשבת על כיסא לימודים, על הספסל.

01:43:00:00 01:42:57:20

אתה זוכר את היום הראשון?
- בטח, בטח.

01:43:01:01 01:43:00:02

תספר לי על זה בבקשה.

01:43:09:00 01:43:01:11

קודם כל התלהבות, המורים
וגם... הבית ספר היה בכפר.

01:43:15:14 01:43:09:23

דווקא קרובים של אימא שלי,
בן אדם גדול,

01:43:22:18 01:43:16:17

והקופסא שם, אפילו הילדים הקטנים
נעלו נעליים ולבשו מכנס ארוך.

01:43:26:21 01:43:22:24

אני הייתי בלי נעליים,
אחה... מכנס קצר,

01:43:30:05 01:43:28:09

בגדול ככה הלכתי לשם.

01:43:33:05 01:43:31:00

המנהל שהיה שם,
היה קרוב של אמא שלי,

01:43:39:07 01:43:34:22

פגשתי אותו, הלכתי וסיפרתי לו

את הסיפור שבאתי ללמוד,

01:43:41:09 01:43:39:09

הוא שמח ואמר,
איך זה יכול להיות, איך?

01:43:42:24 01:43:41:11

הוא לקח אותי למורים,

01:43:46:08 01:43:43:17

אתם יודעים, אבא שלו
זה שיש לו המון דברים שם.

01:43:49:11 01:43:46:15

אבל הוא רצה, הוא שלח אותו.
הנה זה!

01:43:56:23 01:43:50:15

הוא עשה לי סיבוב בכיתה,
ואחר כך בחר אותי לקרוא, וקראתי.

01:43:59:21 01:43:57:01

במקום כיתה א',
שמו אותי בכיתה ב'.

01:44:03:02 01:44:00:17

בכיתה ב' הלכתי,
אין כיסאות שם.

01:44:09:14 01:44:04:04

שמים את הדברים, העץ ככה,
אבן פה ועוד אבן פה, ויושבים.

01:44:14:07 01:44:10:06

כיתה ג' ו-ד' יש להם כיסאות,
אבל שם (כיתה ב') אין כיסאות.

01:44:16:06 01:44:15:05

אז ישבתי שם.

01:44:22:10 01:44:16:13

כמה ילדים היו בכיתה?
- בערך ... 25-30.

01:44:26:14 01:44:23:06

אז כולם היו ילדים,
ילדים, רעש וזה.

01:44:32:22 01:44:27:09

אז אני, שמו אותי מקדימה,

ואני מסתיר להם מאחורה.

01:44:36:04 01:44:33:02
הם כועסים עוד יותר,
הזקן הזה, בשביל מה הוא בא!

01:44:38:24 01:44:36:17
למה הוא בא? כל אחד בא
ומרביץ לי בראש ככה.

01:44:43:13 01:44:39:09
אני מסתובב והילדים צועקים,
בשביל מה באת? למה?

01:44:47:10 01:44:45:04
מה זה, בשבוע הראשון
היה לי קשה.

01:44:51:21 01:44:48:10
למה אני עושה את זה? למה באתי?
למה אני צריך את זה?

01:44:55:21 01:44:52:01
אני צריך ללכת, באמת ללכת
לצבא, זה הפתרון שיש לי.

01:45:01:10 01:44:56:14
אבל מצד שני, אמרתי, אני
לא אשבור את התקווה של סבתא.

01:45:06:01 01:45:02:00
אני צריך להמשיך,
בהמשך אני אתמודד.

01:45:08:05 01:45:07:09
אין שום בעיה!

01:45:14:17 01:45:08:22
במקרה הזה גם היו מכל מיני
כפרים שלושה בחורים בגילי,

01:45:18:18 01:45:15:19
גם הם היו יהודים,
זה בית ספר יהודי.

01:45:23:20 01:45:19:15
המורים דווקא היו פה,
למדו פה בארץ וחזרו, המורים שם.

01:45:29:02 01:45:24:16

ואז התחברתי צ'יק צ'יק איתם,
אז באותה כיתה.

01:45:33:20 01:45:29:23
ואנחנו יוצאים, הילדים הולכים
לשחק בכדורים וכל זה, משתוללים,

01:45:37:16 01:45:33:22
ואנחנו יושבים! היינו קוראים.
אחד עוזר לשני בזה ובה.

01:45:41:07 01:45:38:02
כשבית הספר נגמר וכולם
הולכים, אנחנו יושבים.

01:45:46:08 01:45:42:03
והמורים שם ראו אותנו כמה פעמים,
והתחילו באמת לעזור לנו.

01:45:50:14 01:45:46:14
יושבים שמה ולומדים איך לכתוב,
A,B,C,D איך כותבים.

01:45:56:18 01:45:52:01
חשבון, לא ידעתי בכלל!
אחד ועוד אחד, איך עושים את זה.

01:45:58:21 01:45:57:02
כל ערב אנחנו היינו שם.

01:46:10:22 01:45:59:19
ואז בפסח התחלנו, והשלמנו הכול,
ובסוף השנה עברנו לכיתה ג'.

01:46:16:19 01:46:11:14
ואז, איזה שמחה!
שמחנו וחזרנו כל אחד לכפר שלו.

01:46:19:23 01:46:16:23
התחייבתי, חרשתי כל החורף שם.

01:46:29:17 01:46:20:22
בספטמבר כבר אמרתי, כל לילה
כשהייתי חוזר מהחרישה או מכל מקום,

01:46:33:15 01:46:29:22
הייתי לומד בלילה,
קניתי איזושהי מנורה שם,

01:46:37:15 01:46:33:22

כל הלילה,
כל ספר שלקחתי, גמרת.

01:46:43:06 01:46:38:13
אז בספטמבר, כשחזרתי לבית ספר,
הייתי הראשון שם.

01:46:47:17 01:46:43:17
כל השאלות ששואלים, וכל הזה...
כולם התחילו להסתכל, הילדים המומים!

01:46:51:05 01:46:47:21
איך זה? איך הזקן הזה אתמול
הגיע ופתאום יודע את כל זה.

01:46:54:09 01:46:52:09
אז בספטמבר עברתי עוד כיתה.

01:46:57:22 01:46:54:17
בפסח התחלתי ובסוף השנה
עברתי לכיתה ג'.

01:46:59:17 01:46:58:14
בספטמבר זה ש...

01:47:03:11 01:47:00:00
ספטמבר, אוקטובר, נובמבר, דצמבר,
בינואר ובפברואר יש סמסטר.

01:47:07:22 01:47:04:04
בגלל שעברתי, העבירו אותי עוד כיתה
העבירו אותי לכיתה ד'.

01:47:11:08 01:47:08:01
אז כבר הגעתי לכיסא,
לשבת על הכיסא.

01:47:16:24 01:47:12:11
ותפסתי גם כמה חברים שמה,
באמת פחות או יותר בגילי.

01:47:24:10 01:47:18:07
אז... בספטמבר עברתי ובסוף
השנה, זו השנה השנייה שלי,

01:47:26:21 01:47:24:18
כבר הגעתי לכיתה ה'.

01:47:32:13 01:47:27:18
אז ראיתי באמת את כל העניין,

אנגלית גם התחלתי,

01:47:37:05 01:47:33:11
בחשבון כבר הייתי בין הטובים.

01:47:43:07 01:47:37:21
השקעתי הרבה ולא ישנתי,
כל הזמן סבתא שלי לא ראתה אותי.

01:47:49:05 01:47:43:16
אני מגיע, אחרי האוכל מתחבא
באיזשהו יער שם ולומד,

01:47:58:02 01:47:50:10
ו... זהו. התחלתי לקרוא בשבת,
אפילו באמצע שבוע את התנ"ך,

01:48:01:04 01:47:58:06
מההתחלה ועד הסוף, כל הזמן
הייתי קורא לה את זה.

01:48:06:00 01:48:02:14
הקשר והאהבה בינינו התחזקו.

01:48:14:10 01:48:08:05
אז עד כיתה ו' זה היה בכפר,
באותה שנה כבר עברתי לכיתה ו'.

01:48:22:09 01:48:14:22
ובכן, בתי הספר היו מוכרים במדינה,
באמת היו כל תכניות הלימוד.

01:48:29:15 01:48:22:18
גם חשבון, גם אנגלית, גם גיאוגרפיה,
היסטוריה ופיזיקה ומדעים,

01:48:32:24 01:48:29:23
הכול היה, גם אמהרית,
קצת עברית גם היו מלמדים.

01:48:35:17 01:48:33:12
זה היה באמת כמו כל בית ספר.

01:48:42:00 01:48:36:14
אבל הייתי גר אצל סבתא,
המרחק לסבתא היה הליכה של שעה וחצי.

01:48:48:14 01:48:43:17
כמו מפה עד לליד,
שעה וחצי-שעתיים לכיוון אחד.

01:48:54:10 01:48:49:23
היו בני דודים, כולם למדו יחד,
משם היינו הולכים כמו שיירה בבוקר,

01:48:58:04 01:48:55:11
ובאים בערב.
אז הייתי אצלה (סבתא).

01:49:04:22 01:48:58:23
אבא שלי היה מביא לביתה מיכל אחד
או שניים של דגנים, והייתי נשאר.

01:49:08:16 01:49:05:10
מדי פעם ביום שישי אני הולך
וביום ראשון חוזר.

01:49:11:21 01:49:08:21
יום שישי אני הולך
ויום ראשון אני חוזר.

01:49:15:01 01:49:12:03
למה ביום ראשון?
כיוון שאין לימודים.

01:49:18:04 01:49:15:11
אז בימי ראשון הייתי עוזר
להם שם בחקלאות.

01:49:24:06 01:49:18:16
לכן ביום שני בבוקר אני קם מוקדם,
ישר הייתי מגיע לבית הספר.

01:49:32:11 01:49:25:07
אז זה מרחק, בין שעה וחצי לשעתיים,
כל יום היינו עושים את זה.

01:49:34:10 01:49:32:21
גם היו עליות וירידות.

01:49:39:17 01:49:35:20
זהו, אחר כך, כשסיימתי
את בית ספר היסודי שם,

01:49:47:07 01:49:40:08
הייתי צריך לעבור לבית ספר ממשלתי
בתוך העיר, זו הייתה באמת בעיה.

01:49:51:08 01:49:48:08
סבתא שלי גם התלבטה מאוד,

01:49:55:21 01:49:52:02
אם ייכנס לעיר,
הילד הזה ילך לאיבוד.

01:50:00:00 01:49:56:08
יכיר מישהי נוצרייה,
יאכל מה שהוא רוצה שם.

01:50:07:22 01:50:04:04
היא שאלה אותי, אם אתה
הולך לשם, כל מיני דברים.

01:50:10:04 01:50:08:04
את יודעת, זה שהיא מדברת...

01:50:23:07 01:50:13:08
בתורה כתוב, אל תזרע את ה...
הצאצאים שלך בכל מקום, זה אסור!

01:50:27:05 01:50:24:01
הכוונה שאני לא אכיר שם
מישהי נוצרייה.

01:50:33:11 01:50:27:18
אסור לנו לשתות קפה או תה
באיזשהו בית קפה, לא כשר.

01:50:35:14 01:50:34:04
אסור, הכול אסור!

01:50:40:18 01:50:36:23
היא אמרה לי, תבטיח לי את זה.
אמרתי לה, כן.

01:50:46:14 01:50:40:24
ובאמת לא עשיתי, לא אכלתי אף פעם.
עד שעזבתי שם, לא שתיתי תה ולא קפה.

01:50:52:01 01:50:47:02
רק הייתי קונה את התה (תיון)
הייתי מחמם בבית מים בקומקום.

01:50:58:02 01:50:52:19
עם המנגל, לא היה שם
חשמל, ככה הייתי.

01:51:05:00 01:50:59:08
זה היה בגונדר, הלכתי לשם,
4-5 בחורים השכרנו בית אחד.

01:51:08:16 01:51:05:19
השכירות זה לא כל כך הרבה,
רק לישון שם.

01:51:16:00 01:51:08:20
כל אחד שילם ביר 1, אם אנחנו
ארבעה, ביחד שילמנו 4 ביר,

01:51:22:04 01:51:17:10
או ביר וחצי, ככה היינו.
גם בזה היו עוזרים לי ההורים.

01:51:23:14 01:51:22:12
לא הייתה לי ברירה.

01:51:27:12 01:51:24:04
אחר כך, באמצע, לפני אפילו...

01:51:32:03 01:51:29:19
אבא שלי אומר לי,
אתה צריך להתחתן.

01:51:36:21 01:51:34:13
איך אני אתחתן?
אבל אני לומד!

01:51:41:03 01:51:38:21
הקטנים לא יכולים להתחתן
אם אתה לא מתחתן.

01:51:44:14 01:51:41:24
אם אתה מסרב,
אני מפסיק את העזרה.

01:51:49:19 01:51:46:03
לא הייתה ברירה,
הם חיפשו כלה.

01:51:54:17 01:51:52:14
בסוף התחתנו.

01:52:03:04 01:51:57:13
אני אמרתי הרבה פעמים,
אני יודע שזה קשה לי,

01:52:10:09 01:52:04:02
זה אחריות, התחייבות.
מה יש לי היום לתת? אין לי! למה?

01:52:15:15 01:52:11:13
קודם כל זה שידוכים,
את לא יודעת עם מי את מתחתנת.

01:52:18:22 01:52:16:14
את יצאת אתו כמה שנים
ואחר כך התחתנתם.

01:52:21:06 01:52:19:12
את לא יודעת עם מי
את הולכת להתחתן.

01:52:26:24 01:52:22:12
אמרו, האבא הוא זה שמסכם
וסוגר הכול, קובע את התאריך.

01:52:28:23 01:52:27:16
אומרים לך שאת מתחתנת.

01:52:34:23 01:52:30:04
...ובכן
אחרי ששהיתי בלימודים כל התקופה,

01:52:40:07 01:52:36:00
הגיע מועד החתונה,
זה היה בחופש.

01:52:44:24 01:52:41:15
כל העבודות נעשו מראש,
הסעודות לאורחים היו מוכנים.

01:52:51:03 01:52:45:18
כמו כן הם אמרו מתי החתונה תתקיים,
הם הזמינו את כל קרובי המשפחה.

01:52:54:07 01:52:52:01
במקרה, אני ואחותי
התחתנו באותו זמן.

01:52:57:01 01:52:55:13
לכן כל החגיגות נעשו יחד.

01:53:00:14 01:52:57:22
כשבעלה של אחותי הביא
את השושבינים לבית של הוריי,

01:53:03:21 01:53:01:06
אני הלכתי עם השושבינים שלי
לבית של הכלה.

01:53:07:04 01:53:04:04
אז אבא הוא זה שמזמין
את מי שהיה צריך ללכת איתי,

01:53:12:17 01:53:07:23
כמה אנשים, והם קמו.
הוא הזמין את הדודים וכדומה.

01:53:19:12 01:53:14:10
ביום החתונה הגיע הקייס,
היה לנו קייס שאחראי עלינו.

01:53:23:18 01:53:20:08
יש דבר שנקרא "קשרה",
"קשרה", קושרים את זה על הראש.

01:53:27:14 01:53:24:10
ואז הייתה תפילה מסוימת, הם התפללו
וקשרו את ה"קשרה" על ראשי.

01:53:30:11 01:53:27:17
אחרי שסיימו,
הלכנו לכפר של הכלה.

01:53:38:17 01:53:31:09
הגענו וישנו שם, למחרת קיבלנו
את הכלה וחזרנו לכפר שלנו.

01:53:40:16 01:53:38:21
כשכל זה קרה,
אני לא ידעתי מי היא!

01:53:44:01 01:53:40:19
כמה זמן הייתה ההליכה לשם?
- 7-8 שעות הליכה.

01:53:48:00 01:53:44:21
איך הלכתם את כל המרחק הזה?
- ברגל.

01:53:49:22 01:53:48:10
אלו שירים שרתם בדרך?

01:53:53:13 01:53:49:24
שרים כאשר מגיעים לבית הכלה,
ולא שרים באמצע הדרך.

01:53:57:08 01:53:53:23
חלקם שרו שירי גבורה "ג'לאו",
אבל לא היה...

01:54:01:14 01:53:57:16
אחרי שחצינו את גונדר,
המרחק מהכפר שלנו לגונדר היה גדול.

01:54:04:05 01:54:02:00
מגונדר ואילך
זה היה עוד יותר רחוק.

01:54:10:01 01:54:05:14
ואז הגענו לשם, כאשר חזרנו עם הכלה,
במקביל הם כבר לקחו את אחותי.

01:54:14:05 01:54:10:23
מתי ראית את הכלה?
לא ראית אותה כשהגעתם לביתה?

01:54:19:06 01:54:14:07
אני... לא רואים אותה. אפילו
כשהבאנו אותה היא הייתה מכוסה.

01:54:20:15 01:54:19:15
את לא יכולה לראות!

01:54:26:02 01:54:21:17
ואז הגענו לבית,
החתונה נמשכה שבעה ימים.

01:54:30:05 01:54:26:21
אחרי שבעת ימי החתונה, מורידים את
הכיסוי שלה, רק אז אפשר לראות אותה.

01:54:35:19 01:54:32:23
מדי פעם בזמן החתונה, כשהיא מרימה
את הכיסוי את רואה אותה קצת,

01:54:40:03 01:54:35:22
אבל את לא יודעת איך היא הולכת,
איך היא נראית, את לא יודעת כלום.

01:54:44:00 01:54:41:08
אחרי שבעה ימים זה נגמר.

01:54:51:08 01:54:45:08
נגמר, ו... נכנסנו הביתה.
במהלך החתונה שהינו באוהל.

01:54:57:04 01:54:52:15
ואז חזרנו לביתנו,
כל הדודים שהוזמנו חוזרים לבתיהם.

01:54:59:21 01:54:58:05
רק אז אפשר היה לראות אותה.

01:55:05:00 01:55:00:14
אחרי שאת רואה,
לא יכולת לעשות עם זה כלום.

01:55:06:07 01:55:05:12
זה מה שיש!

01:55:11:19 01:55:07:17
אז אחרי ששהיתי שם מעט זמן,
חזרתי ללימודים שלי.

01:55:13:24 01:55:12:16
והיא (אשתי) נשארה
לגור שם מעט זמן.

01:55:18:03 01:55:14:01
היום את יכולה להגיד,
כן רוצה או לא רוצה.

01:55:21:12 01:55:18:15
אבל אז לא הייתה לך ברירה,
אין דבר כזה.

01:55:25:03 01:55:21:15
תרצי לא תרצי זה מה שיש.
אסור לך להגיד לא.

01:55:31:14 01:55:26:16
אחר כך היא חזרה לכפר של הוריה,
אבי היה זה שהיה לוקח ומחזיר אותה.

01:55:35:13 01:55:31:18
למה?
- זה ככה עד שמתרגלים.

01:55:44:05 01:55:35:24
כיוון שהיא גם הייתה קצת לא בוגרת,
אז פעם היא אצל ההורים שלה ופעם זה.

01:55:51:18 01:55:44:18
בת כמה היא הייתה?
- היא הייתה בת... 17-18, גדולה.

01:55:59:20 01:55:53:15
אחרי שסיימנו את כל זה,
הלכתי. התביישתי גם בבית ספר.

01:56:04:22 01:56:00:14
בבית ספר,
את לומדת עדיין.

01:56:09:13 01:56:06:13
התחנתני, את לא יכולה להגיד
להם, אז לא אמרתי להם.

01:56:12:23 01:56:10:17
את לא יכולה להגיד את זה,
זה נראה טיפשי.

01:56:20:04 01:56:13:24
אז חזרתי, לקחתי את אבא שלי
ואת אחים שלי,

01:56:29:10 01:56:21:01
אמרתי, תשמעו, אני באמת מעריך
ומכבד שאתם עוזרים לי ללמוד,

01:56:36:23 01:56:30:12
אבל עכשיו אתם הוספתם עוד עזרה,
זה במקרים כאלה שאני לא צריך עזרה.

01:56:41:10 01:56:37:06
אני רוצה ללמוד,
לכן איך תעזרו לשני אנשים?

01:56:44:07 01:56:41:14
...במקום
אפילו אני, קשה לי!

01:56:50:02 01:56:44:11
היום האחים הקטנים שלי עוזרים לי,
במקום שאני אעזור להם.

01:56:56:17 01:56:51:11
אז כשאמרתי להם את המילה הזאת,
אבי אמר, עוד פעם שתגיד את הדבר

01:57:02:16 01:56:58:05
האיום הזה "אני אפסיק את העזרה",
הוא אמר, אני אפסיק.

01:57:05:16 01:57:03:13
לא הייתה לי ברירה,
אז אמרתי לו בסדר.

01:57:09:02 01:57:06:07

אז בקיצור פה ושם,
היא נכנסה להריון.

01:57:14:01 01:57:10:12
היא ילדה.
אחר כך אמרתי...

01:57:17:21 01:57:15:09
כל הזמן אני חושב,
איך זה יכול להיות?

01:57:20:16 01:57:18:02
בן אדם אין לו עדיין כלום,
עוד לא התבסס,

01:57:23:01 01:57:20:24
על מה זה?
איך אני אגדל את הילדים?

01:57:37:09 01:57:29:24
ואז אמרתי... אולי זה באמת,
אני אלך להיכנס ללימודי אחים,

01:57:43:19 01:57:37:17
אח מוסמך, היה שם קורס.
הגעתי לשם בכיתה י"א או בכיתה י"ב.

01:57:48:07 01:57:44:00
בכיתה י', בכיתה י'
הלכתי להיות מורה.

01:57:52:19 01:57:48:16
אמרו לי, היום אנחנו לא מקבלים.
אנחנו מקבלים רק מכיתה י"א.

01:57:54:20 01:57:53:07
אז פספסתי את זה.

01:57:59:15 01:57:55:05
הלכתי לבית חולים, אמרו, לא עכשיו
מקבלים בכיתה י"א, אלא רק בכיתה י'.

01:58:04:11 01:57:59:19
בכיתה י' היו מקבלים לקורס המורים.
הכול לא הולך!

01:58:11:08 01:58:05:04
מצד שני, הבטחתי לסבתא שאלך
לירושלים, איך אוכל לעבוד עכשיו?

01:58:16:24 01:58:12:03
אני משקר לה.
אז המשכתי ללמוד, הייתי הולך וחוזר.

01:58:19:23 01:58:17:14
היית חוזר הביתה?
- כן.

01:58:26:08 01:58:20:01
למה היית חוזר? וגם עם העניין
של האוכל, כלכלית איך הסתדרת?

01:58:31:19 01:58:26:12
כן, בגונדר, האמת,
בגונדר היה קצת קשה.

01:58:34:12 01:58:33:03
אוכל חם לא היה לי.

01:58:41:09 01:58:35:24
הלחם "דבו",
זה קצת יבש יותר מאנג'רה,

01:58:45:05 01:58:42:09
הייתי לוקח לחם (דבו)
ואבקת חומוס (שורו).

01:58:53:01 01:58:46:11
לחם ואבקת חומוס, הייתי בא להוריי
בימי שישי וחוזר לשם בימי ראשון.

01:58:59:12 01:58:54:02
ראשון, שני, שלישי, רביעי
וחמישי הייתי אוכל את הלחם.

01:59:04:13 01:59:00:10
הלחם היה טוב עד יום שלישי,
זה לא היה מתקלקל.

01:59:07:08 01:59:05:06
אבל יום רביעי וחמישי
זה מתקלקל, הלחם נהיה עובש.

01:59:14:03 01:59:07:22
באותו זמן לא הייתה לנו ברירה אחרת,
אסור לנו לקנות אוכל וגם אין כסף.

01:59:22:14 01:59:17:05
היינו מרתיחים את הלחם יחד עם
אבקת החומוס ואוכלים את זה.

01:59:28:08 01:59:23:19
למעשה, במשך שנתיים-שלוש
הייתה לנו מצוקה קשה כזו.

01:59:34:12 01:59:29:20
אבל אחרי השנתיים השלוש האלו,
כשנהיו יותר גדולים,

01:59:36:24 01:59:34:16
למדנו היטב את השפה
ואת הלימודים שלנו.

01:59:44:00 01:59:39:00
היה לי דוד שגר באזור גונדר במקום
שנקרא וולקה, הלכתי אליו הרבה.

01:59:48:19 01:59:44:22
דבר ראשון, פעם בשבוע
הייתי אוכל ארוחה חמה.

01:59:54:10 01:59:50:04
דבר שני, כשהיהודים היו באים לשם,
הייתי פוגש אותם אצלו.

02:00:00:13 01:59:55:08
היינו משוחחים איתם, כשהם באו לבקר,
היינו לוקחים אותם לכל מיני מקומות,

02:00:01:22 02:00:00:16
יחד עם אחד החברים שהיו לי.

02:00:07:17 02:00:03:07
כשהם היו חוזרים, הם היו נותנים לנו
10 ביר או 20 ביר והולכים לביתם.

02:00:09:13 02:00:08:18
אז באותו זמן...

02:00:16:02 02:00:12:05
הייתה אישה יהודיה בעיר...

02:00:19:06 02:00:17:12
היא הייתה מכינה את האינג'רה,

02:00:23:18 02:00:20:03
היינו קונים את הקמח ונותנים לה
והיא הייתה מכינה לנו את האינג'רה.

02:00:27:04 02:00:24:03

לכן היינו לוקחים את האינג'רה,
מכינים שורו (רוטב חומוס) ואוכלים.

02:00:32:09 02:00:28:07

אחרי שנתיים התחלנו
להתנהל באופן הזה.

02:00:36:00 02:00:33:01

היינו מביאים איתנו דבו (לחם)
מהבית לפי הכמות הנדרשת,

02:00:37:23 02:00:36:03

בנוסף היינו אוכלים את האינג'רה.

02:00:42:15 02:00:38:12

ואז כשהלימודים הפכו ליותר קשים,
הפסקנו לחזור לביתנו כל ימי שישי,

02:00:43:24 02:00:42:17

היינו חוזרים לביתנו
פעם בשבועיים.

02:00:47:14 02:00:44:24

חזרנו לביתנו מדי שבוע
בשביל האוכל.

02:00:52:14 02:00:48:00

אבל כיוון שהיה לנו אוכל כאן, היינו
חוזרים פעם בשבועיים או 3 שבועות.

02:00:59:08 02:00:53:08

לאט לאט קיבלנו עזרה
גם מאנשים טובים.

02:01:02:23 02:01:00:19

קיבלנו עזרה מיהודים,
בעיקר מאלו שהגיעו מאמריקה,

02:01:09:19 02:01:03:15

גם לאחר שהם חזרו לארצם, הם היו
שולחים לנו במעטפה 10 או 20 דולר.

02:01:11:23 02:01:10:04

זה היה ממש משמעותי.

02:01:17:00 02:01:14:13

ובכן, עד שהגעתי לכיתה י"ב,

02:01:26:10 02:01:19:07

כפי שהבטחתי לסבתא שלי,

אפילו עד היום לא אכלתי שם שום דבר.

02:01:30:21 02:01:27:15

גם אם זה היה תה,
קנינו את התיון והכנו לעצמנו.

02:01:36:21 02:01:30:23

איך העיר הצטיירה בעיניך?
- העיר לא הייתה חדשה עבורי.

02:01:41:07 02:01:36:24

הסיבה לכך היא, האימא של אימי
הייתה גרה בסמוך לעיר.

02:01:47:00 02:01:42:09

כשסבתי ילדה והייתי הולך אליה יחד
עם אימי, היינו עוברים דרך העיר.

02:01:50:00 02:01:48:04

העיר לא הייתה חדשה עבורי.

02:01:55:06 02:01:50:20

הכרתי את העיר מילדותי ועברתי שם
הרבה, לכן זה לא היה חדש עבורי.

02:02:01:14 02:01:56:02

למעשה, כשאתה חי שם, היו הבדלים
משמעותיים באורות, בכיסאות,

02:02:06:21 02:02:02:15

לא היה לנו אור בבית שלנו
בכפר, לא היה לנו רדיו,

02:02:09:00 02:02:07:09

טלוויזיה אפילו בעיר לא הייתה.

02:02:16:04 02:02:10:20

לכן כל הדברים האלו היו חדשים
עבורי. לענוד שעון ולהסתובב,

02:02:20:01 02:02:16:18

להחליף נעליים בזמן,
להחליף בגדים בזמן,

02:02:25:16 02:02:20:15

לא היינו חשופים לכל הדברים האלו.
אבל גם אנחנו התרגלנו לזה.

02:02:33:02 02:02:26:00

החברים שלנו מאמריקה שלחו

לנו בגדים, הם שלחו לנו ספרים.

02:02:43:01 02:02:36:09
אחד המקרים שהדהימו אותי,
לילה אחד בליל הסדר,

02:02:48:00 02:02:44:22
בחור צעיר שהיה בגילנו,

02:02:53:05 02:02:49:15
זה היה נס,
אותו בחור נולד וגדל באמריקה,

02:02:56:24 02:02:53:21
בזמן שהוא למד באמריקה,
הוא הגיע לישראל

02:03:02:20 02:02:57:20
הוא מצא ספר שנקרא
"ההיסטוריה של פלאשה" וקרא אותו.

02:03:05:05 02:03:03:15
ואז הוא אמר להורים שלו...

02:03:12:12 02:03:06:19
שהוא רוצה לבקר בישראל ובאתיופיה,
הם אמרו, מה יש לך לחפש באתיופיה?

02:03:15:20 02:03:13:02
הוא השיב להם, "שמעתי שיש שם יהודים
(פלאשה) ואני רוצה ללכת לשם".

02:03:22:16 02:03:17:11
ואז, אחרי שהוא למד שנה באוניברסיטת
תל אביב, בפסח הוא בא לאתיופיה.

02:03:26:23 02:03:23:02
הוא הגיע לאדיס אבבה והמשיך לגונדר,
ושם אנחנו פגשנו אותו.

02:03:31:07 02:03:28:07
הוא לא האמין,
נפגשנו בעיר ואמרנו שלום זה לזה.

02:03:37:02 02:03:33:04
כשדיברנו איתו באנגלית,
הוא לא האמין שאנחנו יהודים.

02:03:41:21 02:03:37:18
איך ידעתם שהוא יהודי?

- הוא אמר שלום, שלום זה...

02:03:44:07 02:03:42:19
הוא גם אמר שהוא הגיע מישראל.

02:03:47:19 02:03:45:19
רצינו לדבר איתו והוא לא רצה,

02:03:52:18 02:03:48:01
אמרו לו שיש הרבה נוצרים במדינה
ומאוד קשה למצוא את היהודים.

02:03:57:14 02:03:53:17
ואז הוא הלך לדוד שלי
לעשות את ליל הסדר.

02:04:02:21 02:03:58:08
גם אנחנו נהגנו
ללכת לדוד שלי בליל הסדר,

02:04:06:18 02:04:03:08
במקרה אני וחבר שלי החלטנו ללכת
לדוד שלי באותו ליל סדר.

02:04:11:18 02:04:07:08
ואז הלכנו לשם ומצאנו אותו יושב שם,
הוא נבהל ושאל בעברית את דוד שלי,

02:04:14:02 02:04:12:00
דוד שלי השיב לו,
הוא הבן של אחותי.

02:04:20:10 02:04:15:03
הוא אמר, "אתם יהודים! פגשתי אתכם
ולא האמנתי לכם" והוא התנצל.

02:04:26:12 02:04:20:24
התחלנו את ליל הסדר,
והמשכנו עד חצות,

02:04:31:02 02:04:26:14
מחצות אסור להסתובב שם,
זה היה מאוד מסוכן!

02:04:37:09 02:04:31:14
למה?
- היו גנבים ושודדים, זה מאוד קשה.

02:04:44:11 02:04:38:05
הבחור הזה היה צריך לטוס לאמריקה,

ובשעה 12 בלילה הוא החליט ללכת,

02:04:50:22 02:04:45:00
הוא היה צעיר, אף שהסברנו לו
על כל הסכנות, הוא התעקש ללכת.

02:04:56:00 02:04:52:02
ואז דוד שלי ביקש שנלך איתו,
כדי שהוא לא יסתכן לבדו בדרך.

02:05:01:10 02:04:56:18
ואז שנינו הלכנו איתו, בדרך הוא שאל
אותנו, למה אתם מלווים אותי?

02:05:06:15 02:05:02:15
מה אכפת לכם, אתם לא מכירים אותי?
הרי עזבתי אתכם בעיר והמשכתי בדרכי,

02:05:09:12 02:05:06:23
למה?
אז אמרנו לו,

02:05:14:16 02:05:10:08
היהודים, אחד עוזר לשני.

02:05:20:11 02:05:14:24
אמנם אתה לבן ואנחנו שחורים,
אבל בדם ובלב אנחנו אחים!

02:05:27:11 02:05:21:23
והוא, זה נכנס לו לראש.
ככה המשכנו לדבר והגענו למלון.

02:05:33:01 02:05:28:18
במלון, הוא היה בכפר לפני זה,
והמצלמה שלו לא עבדה לו,

02:05:38:03 02:05:34:04
הוא אמר, אם באמת זה דבר אמיתי,
אני אנסה את המצלמה,

02:05:39:17 02:05:38:07
אולי בואו אני אצלם אתכם.

02:05:43:01 02:05:40:09
פתאום מביא את המצלמה
"טק, טק" פעמיים הוא צילם.

02:05:47:14 02:05:43:18
הוא היה המום!

למחרת הוא אמר לנו, בבוקר תבואו,

02:05:52:19 02:05:48:17

תלוו אותי עד שדה התעופה,
אנחנו בהתלהבות זה ש...

02:05:59:14 02:05:53:04

מצאנו זה... הלכנו אליו, בבוקר הוא
הזמין מונית והלכנו לשדה התעופה.

02:06:02:11 02:06:00:00

זה עניין של שניות,
הוא נכנס...

02:06:07:03 02:06:04:11

היה לו ז'קט ושעון.

02:06:11:05 02:06:08:00

הוא נכנס, יוצא, הוא נכנס
ויוצא, היה לו קשה!

02:06:14:00 02:06:11:14

כל מה שהיה לו נתן לנו,
עטים וכל זה.

02:06:18:21 02:06:15:02

אחר כך הוא היה צריך
להיכנס, הוא רץ בחזרה,

02:06:24:12 02:06:19:14

הוציא את הז'קט, נתן לחבר שלי.
הוא הוציא את השעון שלו ונתן לי.

02:06:28:02 02:06:25:22

אנחנו באמת באותו יום כמעט בכינו!

02:06:32:22 02:06:28:20

הוא בא חיבק אותנו וזה וזה...
עוד פעם עד שהוא נכנס.

02:06:35:06 02:06:33:18

ואז הלך והגיע לארץ.

02:06:40:03 02:06:35:22

אנחנו פוגשים הרבה אנשים,
ככה זה עובר.

02:06:46:17 02:06:40:20

אז רגילים, לוקח את הכתובת,
מקסימום שולח לנו 100-200 דולר.

02:06:49:14 02:06:46:24
לא... 20 דולר, 10 דולר וזהו!

02:06:54:22 02:06:50:19
ליל הסדר זה באמת לא היה שונה.

02:07:03:07 02:06:55:24
למה? הדוד הזה הוא היה
שנתיים נדמה לי באקמרה.

02:07:11:12 02:07:03:23
בשנת...1955 פתחו איזושהי
סוכנות באקמרה,

02:07:18:23 02:07:11:16
בית ספר לצעירים, בית ספר יהודי
לצעירים היהודים וגם לקייסים.

02:07:23:03 02:07:19:22
אז באותה תקופה, הוא הלך
גם ולמד הבחור הזה.

02:07:31:07 02:07:23:15
הוא ידע מה זה ליל הסדר,
הוא קרא בסידורים ממש טוב,

02:07:35:06 02:07:31:11
הוא ידע עברית טוב,
ואז חזר והתחיל להיות מורה.

02:07:38:24 02:07:36:06
באותו כפר הוא היה
גם מורה וגם רב.

02:07:44:12 02:07:39:21
רב זה קייס,
ההסמכה שלו הייתה גם לרב.

02:07:51:07 02:07:45:09
הוא היה מדבר בעברית, הוא קיבל
ספר תורה והוא היה קורא בספר תורה,

02:07:53:20 02:07:51:16
ומתרגם להם לקהילה שם.

02:07:57:23 02:07:54:08
לכן הוא ידע את ההלכה,
איך לעשות את ליל הסדר.

02:08:02:22 02:07:58:17
אז לכן הרבה יהודים היו באים אליו,
לעשות את ליל הסדר, במיוחד.

02:08:06:14 02:08:03:23
עם הבחור הזה,
אמרתי לך היו עוד ארבעה.

02:08:15:10 02:08:07:12
היה רב אחד משיקגו, השני
מקליפורניה והיו עוד כמה.

02:08:20:09 02:08:16:06
כמובן היינו ביחד,
כל הלילה, סדר ארוך, לא כמו פה.

02:08:26:01 02:08:20:17
שם, רק הוא קורא, רק הוא שר
ורק הוא זה... זה היה באמת הרבה.

02:08:32:11 02:08:26:21
אז... עשינו את ליל הסדר,
כמובן האוכל היה אוכל כפרי.

02:08:36:24 02:08:33:04
לא היה בשבילו, זה ש...
כל דבר מה שצריכים לעשות.

02:08:44:04 02:08:38:13
האוכל היה קיטה (מצות אפויות),
מצות אפויות לפסח עושים את זה.

02:08:52:19 02:08:45:00
כל מיני חרוסת וכל מיני דברים,
ותרנגול, ביצה, דג, זה מה שהיה.

02:08:57:05 02:08:54:06
אז כל אחד טעם איזשהו אוכל.

02:09:01:04 02:08:57:22
אז בקיצור החבר שלי הזה,
קוראים לו קאסה צ'ולה,

02:09:06:24 02:09:01:20
הוא היה חבר טוב שלי, הוא למד
איתי, ברגע הזה היינו ביחד.

02:09:12:15 02:09:07:24
גם לדוד הזה שהיינו נוסעים ביחד,
גם עם אנשים היינו נפגשים ביחד,

02:09:16:07 02:09:13:03
גם אותם התיירים, אלו שבאים,
היינו לוקחים אותם לכפר אחר,

02:09:21:11 02:09:16:13
באמבובר איפה שלמדתי יסודי,
זה היה באמת מידי אנחנו היינו עושים

02:09:30:04 02:09:22:12
ואז הוא חזר, הגיע לארץ
מכתב ראשון מהארץ, זה ממנו!

02:09:36:14 02:09:30:23
מכתב ראשון! קודם כל על המחמאות
על התודות, ועל כל זה.

02:09:42:11 02:09:37:06
עכשיו אני נוסע לארצות הברית,
ואני אשלח לכם את הכתובת.

02:09:47:12 02:09:42:21
אז הוא שלח לנו ספר כזה ענק,
ביולוגיה, היה כתוב באנגלית.

02:09:52:16 02:09:47:24
שלח לנו את זה, וקיבלנו גם מכתב.
זאת הייתה חגיגה ושמחה.

02:09:58:15 02:09:54:01
הוא הגיע לארה"ב וסיפר לאימא שלו,
פגשתי בחורים ככה וככה...

02:10:03:00 02:09:58:19
דרך אגב, את התמונות
שהוא צילם, שתי התמונות,

02:10:06:12 02:10:03:15
הוא צילם את שנינו,
היינו בחורים צעירים.

02:10:13:01 02:10:07:21
אז אימא שלו הייתה מזכירה
באוניברסיטת קולורדו,

02:10:18:23 02:10:13:13
קולורדו, כן! היא הייתה מזכירה
שם והוא היה סטודנט.

02:10:24:08 02:10:20:10

אז הוא הלך וסיפר לה את הסיפור הזה,
תשאל אותם מה הם רוצים.

02:10:29:11 02:10:25:21
בחור צעיר, תלמיד,
כתב לנו מכתב,

02:10:35:13 02:10:29:14
אני אשלח לכם, אתם רוצים כסף, בגד,
ספר, תגידו לי מה אתם רוצים.

02:10:41:13 02:10:37:15
אז קיבלנו את המכתב,
הייתה חגיגה! שמחה!

02:10:45:16 02:10:41:22
הוא שאל אותנו את זה!
אז מה נשאר... בסדר, נענה לו,

02:10:53:14 02:10:45:18
ישבנו וכתבנו, לא בגד, לא ספרים,
לא כסף, רוצים לארץ ישראל!

02:10:59:14 02:10:54:17
ביחד...
לא חשבנו, ילד, בחור לומד,

02:11:03:18 02:10:59:19
אין לו כסף, מאיפה הוא יביא את זה?
לנו אין אפשרות.

02:11:07:21 02:11:03:20
לבוא לארץ זה היה...
זה השמיים! כאילו.

02:11:13:01 02:11:09:15
והוא הגיע עם המכתב הזה
ונתן לאימא שלו,

02:11:17:15 02:11:13:18
היא אמרה לו, טוב, אתה יודע מה,
בוא נבדוק איך אפשר להביא אותם.

02:11:24:21 02:11:20:17
לעלות אחרי מלחמת
יום הכיפורים, היה סגור,

02:11:29:22 02:11:24:24
אין דיפלומטיה בין ישראל לאתיופיה.
איך יכולים לעלות?

02:11:34:23 02:11:31:13
הוא הלך לשגרירות אתיופיה
בוושינגטון, עם אימא שלו.

02:11:39:01 02:11:35:13
קודם כל הוא עשה...
איך מוצאים את הכסף? אין להם.

02:11:42:24 02:11:39:22
הוא עשה את התמונות שלנו בגדול,

02:11:49:20 02:11:43:14
בפוסטר, כתב שם...
What is Felasha?

02:11:53:13 02:11:50:19
Felasha means black Jews
in Ethiopia...

02:11:58:11 02:11:53:19
כל הסיפור, ואז כתב, רוצים
לעלות לארץ, אין להם כסף!

02:12:05:00 02:11:59:01
ואז התחילו לטפטף להם שם, כל יהודי
נותן 10 דולר, 100 דולר, 200 דולר.

02:12:11:14 02:12:05:11
האימא פה, ואבא שלו פה,
כנראה אלה שהוציאו את הכסף רצו לברר

02:12:14:22 02:12:12:08
אנחנו לא יודעים,
אנשי כפר לא מבינים כלום.

02:12:19:23 02:12:15:24
הוא הלך לווינגטון לשגרירות
אתיופיה ושאל אותם,

02:12:24:09 02:12:20:12
יש לי שני בחורים אתיופים, אני רוצה
לעזור להם שיבואו לארץ וילמדו.

02:12:27:24 02:12:25:22
אמרו לו, תשמע, עכשיו
אין דיפלומטיה.

02:12:32:17 02:12:28:13
אבל הם יכולים לצאת מאתיופיה

לרומא, מרומא לישראל.

02:12:36:08 02:12:34:11

איך יגיעו לרומא,
מי יקבל אותם?

02:12:40:14 02:12:36:22

הוא כתב מכתב,
יש קבוצה של יהודים ברומא,

02:12:45:21 02:12:41:09

הם יקבלו אותנו ויעבירו
אותנו לפה, אמרו לו, בסדר.

02:12:50:06 02:12:46:16

ועוד בקיבוץ פה,
אז מדינת ישראל לא קיבלה אותנו.

02:12:54:18 02:12:50:16

"אנחנו לא יהודים", מי יקבל אותנו?
לא משרד הקליטה ולא כלום.

02:13:00:01 02:12:55:23

אז הוא אמר שהוא כתב לקיבוץ,

02:13:05:03 02:13:00:24

הוא סיפר לו את כל הסיפורים,
אז ככה היו באים היהודים.

02:13:09:03 02:13:05:14

אמרו לו בסדר, אנחנו נקבל...
ברגע שהם יגיעו, נקבל אותם.

02:13:15:14 02:13:09:19

היה פה עוד מישהו שהוא יהודי,
יושב ראש של יהדות אתיופיה.

02:13:20:13 02:13:16:11

יחד עם ארגון האמריקאים,
הוא היה מקבל וגם מסדר להם...

02:13:23:24 02:13:20:18

אפילו במשרד הפנים הוא
מוציא להם את הצו גירוש.

02:13:26:14 02:13:24:04

הוא היה עוזר להם בזה,
עורך דין וכל זה.

02:13:29:06 02:13:26:19

גם לו הוא כתב,
כולם אמרו לו בסדר.

02:13:34:24 02:13:30:11
בין זה לזה לקח שנה,
אנחנו אמרנו, זהו, הוא שכח!

02:13:42:07 02:13:35:13
איך אנחנו שואלים אותו,
כסף לעלות לארץ? זה המון כסף!

02:13:47:11 02:13:42:24
איך זה? חבל שלא אמרנו לו בגדים
או כסף והיינו סוגרים את הנושא.

02:13:51:22 02:13:48:05
טוב, בסדר, זה מה שהתכוונו
זה מה שרצינו, בסדר.

02:14:01:22 02:13:52:13
אחרי שנה, הכול הוא בירר,
פתאום קיבלנו מכתב רשום בדואר שלנו.

02:14:07:02 02:14:02:18
אני מוציא, אני הוצאתי את זה,
אני פותח את הזה, מכתב מארה"ב.

02:14:10:10 02:14:07:14
מכתב ממורי בירלנד,
איך יכול להיות?

02:14:12:23 02:14:10:14
בטח הוא שלח לנו כסף או בגדים.

02:14:20:11 02:14:14:03
חבר שלי חיקיתי לו, הוא בא,
הלכנו, חתמנו שנינו לקבל את המכתב.

02:14:24:23 02:14:21:00
אנחנו מקבלים את המכתב,
שלושה דפים כתוב

02:14:31:08 02:14:26:24
הוא אומר...
בתוכו צ'ק של 200 דולר!

02:14:36:20 02:14:32:05
את יודעת, 200 דולר היום פה,
זה כמעט 50,000 שקל של היום!

02:14:42:08 02:14:37:17
כמעט 50,000 שקל.
שני ילדים, 200 דולר.

02:14:49:16 02:14:43:10
במכתב, אנחנו קוראים את המכתב,
אני דיברתי עם וושינגטון,

02:14:53:20 02:14:50:15
אתם יוצאים מאתיופיה
לרומא, מרומא לישראל.

02:14:58:01 02:14:54:15
כרטיס לכל הסיבוב הזה,
אני קונה לכם.

02:15:00:23 02:14:58:20
מהיום אתם מתחילים
את התהליך.

02:15:08:05 02:15:04:04
את יודעת מה זה?
עד היום אני ממש מתרגש,

02:15:18:10 02:15:11:17
כל החלום, כל הבטחות זה סתם באוויר
שהייתי מבטיח לסבתא שלי.

02:15:23:17 02:15:19:14
כן, אני הולך לירושלים! יש לי
חלק בזה, אני הולך לירושלים.

02:15:29:20 02:15:24:23
פתאום, בוקר אחד
את מקבלת איזשהו מכתב,

02:15:35:00 02:15:30:11
כל החלום מתגשם.
לא משנה, יש תהליך ארוך,

02:15:42:00 02:15:35:20
אבל איך יכול להיות?
כמעט 3-4 ימים ישנו עם המכתב הזה.

02:15:44:20 02:15:42:07
לא ידענו אם זה אמת,
עם הצ'ק.

02:15:48:19 02:15:45:17
עוד פעם בוקר, עוד פעם צהריים

עוד פעם בוקר, עוד פעם צהריים...

02:15:52:07 02:15:49:03

אחר כך אמרנו,
אתה יודע מה, זו באמת האמת!

02:15:54:13 02:15:52:20

נו? לא להגיד לאף אחד!

02:15:59:23 02:15:55:08

עכשיו בשקט, אם ידעו אחרים יעשו לנו
את הזה, "אל תדבר, אל תדבר" אוקיי.

02:16:03:09 02:16:00:07

נתחיל (את התהליך),
בגונדר צריך להוציא אישור.

02:16:12:10 02:16:04:19

בקשה לשלטונות שיתנו לך מכתב,
כדי שתקבלי דרכון באדיס אבבה,

02:16:15:01 02:16:12:20

לקבל אישור שם,
ואנחנו כותבים.

02:16:20:17 02:16:15:05

היינו כותבים, עוזרים לאחרים,
שילכו מי יש להם ילד פה, אח.

02:16:23:06 02:16:21:07

את זה היינו עושים,
פתאום לעצמנו!

02:16:31:12 02:16:25:01

אז הגענו והשארנו את המכתב, למעלה
אמרו לנו, תשב, בסה"כ אתם תלמידים.

02:16:39:21 02:16:32:09

תלכו לכפר, ההורים יחתמו שם
אם הם מסכימים, אחרת אתם לא מקבלים.

02:16:45:24 02:16:41:04

אז היינו צריכים להגיד להורים,
ישר הלכתי לסבתא שלי.

02:16:54:20 02:16:47:01

אמרתי לה... קודם כל זה שהגעתי
היה מקרה דחוף, יוצא דופן.

02:16:56:24 02:16:55:05

היא נבהלה,
מה קרה?

02:17:01:03 02:16:57:12
אולי קרה משהו לבן שלי
והוא בא להגיד לי, מה זה?

02:17:05:12 02:17:01:22
היא ביקשה שאני אספר לה מהר,
אמרתי לה, חכי, סתם באתי לבקר.

02:17:11:04 02:17:06:14
חייתי עד הערב, ואז בערב
אמרתי לה, סיפרתי לה את זה.

02:17:14:23 02:17:11:09
לפני שאני הולך להגיד
לאבא שלי, אני בא להגיד לך.

02:17:17:03 02:17:15:06
ואז סיפרתי לה את כל הסיפור.

02:17:26:09 02:17:19:00
היא באמת... כל הלילה היא
לא ישנה, כמובן היא התרגלה שאצלה,

02:17:31:12 02:17:27:03
שבת נכנסת ביום שישי אחרי צהריים
עד יום ראשון בבוקר,

02:17:35:10 02:17:32:04
שלוש פעמים היא מתפללת
ביום, שלוש פעמים!

02:17:42:16 02:17:35:23
בלילה... לפנות בוקר היא קמה,
ואת שומעת אותה מתפללת כל ה...

02:17:47:15 02:17:42:23
אני לא מבין עד היום,
מאיפה היה לה הכוח הזה.

02:17:53:04 02:17:48:08
אז כל הלילה היא עמדה,
בבוקר, הלכתי לאבא שלי.

02:17:57:07 02:17:53:16
לעוד מקום בכפר אחר.
סיפרתי להם את הסיפור,

02:17:59:19 02:17:57:10
בהתחלה הם אמרו,
איך יכול להיות, זה וזה...

02:18:03:01 02:18:00:04
מה, לא מספיק שאתה בגונדר,
עכשיו תלך עוד יותר רחוק?

02:18:06:20 02:18:04:13
בקיצור הם באו וחתמו לי.

02:18:10:08 02:18:07:11
הדוד הזה שיש לי פה,
זה שהוא גידל אותי, הדוד הזה,

02:18:14:09 02:18:11:09
הוא הלך,
אמרו לו, תביא עדים,

02:18:22:19 02:18:16:16
אם הוא לא יחזור בתוך שלוש שנים,
הוא צריך לשלם כמה אלפי דולרים,

02:18:27:15 02:18:23:23
ותביא מישהו שיחתום על זה.
הוא הלך, הביא כמה אנשים,

02:18:32:05 02:18:27:20
הם חתמו, כבר תוך חודש סיימו
ואז הלכנו לאדיס אבבה.

02:18:37:07 02:18:33:01
באדיס אבבה זה באמת היה סיפור,
מקום שאת לא מכירה,

02:18:44:16 02:18:37:22
עיר ענקית! ללכת להתמודד שם,
שבעה חודשים הייתי שם.

02:18:47:04 02:18:45:04
עכשיו בתוך שבעה חודשים,

02:18:51:12 02:18:47:13
הכסף הזה, מה שהוא שלח,
שאמרתי שזה המון, זה כבר נגמר.

02:18:55:09 02:18:51:20
הוא עוד פעם שלח לנו.
עוד פעם הוא שלח כסף.

02:18:59:12 02:18:55:12

מה עשיתם...

איפה שהיתם באדיס אבבה?

02:19:02:16 02:18:59:22

היה לי איזה קרוב משפחה,

הוא היה גר באדיס.

02:19:07:09 02:19:03:12

אצלו הייתי שבעה חודשים,

הייתי ישן על הרצפה.

02:19:12:11 02:19:08:01

בית קטן הוא השכיר, על הרצפה

הוא שם משהו, הייתי ישן שם.

02:19:18:20 02:19:13:05

אז שלח לי בגדים, שלח לנו,

לשנינו, אז היינו באמת בסדר.

02:19:24:21 02:19:20:00

אז נשאר לנו חודש וחצי,

חבר שלי, כמו שאמרתי לכם, התייאש,

02:19:29:13 02:19:25:19

הוא אמר, אני אלך לאוניברסיטה

ואז אני אלמד ואבוא אחר כך.

02:19:32:15 02:19:30:09

אני התעקשתי שאני לא אלך,

אני לא אחזור,

02:19:36:07 02:19:32:17

את הצ'אנס הזה אני לא אפספס!

עד הסוף אני אראה את זה.

02:19:40:21 02:19:37:20

חודש וחצי אחרי שהוא הלך,

קיבלתי את האישור.

02:19:43:15 02:19:41:03

כדי לקבל את האישור

עשיתי פה כל מיני זה...

02:19:49:10 02:19:44:17

אבל אני...

קיבלתי את האישור הזה.

02:19:54:15 02:19:51:10

פחדתי מתי אני אצא,

מתי אני אעלה למטוס.

02:19:59:10 02:19:55:09
ואז הייתי צריך לעבור דרך רומא,
הייתי צריך לקבל ויזה לרומא,

02:20:03:17 02:19:59:15
לא אמרו לי!
בלי ויזה, אני נכנס לשדה התעופה,

02:20:06:23 02:20:03:21
הדברים שלי הלכו ונכנסו,
זה כבר היה במטוס!

02:20:12:19 02:20:08:00
אז... משטרת הגבולות,
רציתי לעבור שם, היא מסתכלת,

02:20:17:01 02:20:13:01
אין ויזה על הדרכון
שלי, של רומא!

02:20:23:15 02:20:17:17
יום לפני זה הייתה מישהי, היא הלכה
והם החזירו אותה משדה התעופה ברומא.

02:20:29:05 02:20:24:10
הם מתעצבנים! החברה, למה היא שולחת
את האנשים ככה, למה לא אומרת להם?

02:20:32:15 02:20:29:17
ואז הוא רואה את זה,
לקח לי את הדרכון,

02:20:36:06 02:20:33:08
הוא מתעצבן,
חשבתי זה עליי, מה עשיתי?

02:20:40:11 02:20:37:15
הוא התעצבן, הלך...
הוא התקשר והוא צועק,

02:20:44:21 02:20:40:17
אני שומע אותו,
אוף... הצ'אנס הזה נגמר.

02:20:51:06 02:20:46:00
אחרי חצי שעה הוא אמר לו,
תוריד לו את המזוודה שלו מהמטוס.

02:20:55:02 02:20:51:16
הלכו והורידו את המזוודה שלי,
עד עכשיו לא אמרו לי.

02:20:58:24 02:20:55:16
אני אמרתי, זהו, בטח
גילו משהו שאני לא אלך.

02:21:06:20 02:21:00:00
אז גם הייתה מהפכה צבאית
של הקיסר שהיה, זה היה באותה תקופה.

02:21:10:04 02:21:07:05
ואז אמרתי, זהו, נגמר!

02:21:15:05 02:21:11:11
אחרי שעה בא הקולונל הזה
שמסביר לי, בוא הנה!

02:21:20:24 02:21:15:20
אני נכנס למשרד, פוחד,
הוא אומר, תשמע, הבעיה לא אצלך.

02:21:25:00 02:21:22:04
אלה האיטלקים שעושים
לי את המוות,

02:21:28:02 02:21:25:16
לפני יומיים הם החזירו לי
איזו בחורה משם.

02:21:31:00 02:21:28:18
למה הוא לא נתן לך את הויזזה?
למה הוא לא אמר לך?

02:21:32:24 02:21:31:04
הוא אמר לך?
לא, אף אחד לא אמר לי!

02:21:38:23 02:21:33:23
עכשיו אתה... כל הכסף יחזור אלינו,
מחר אתה תלך במטוס שלנו.

02:21:42:04 02:21:39:19
היום אתה הולך לעשות את הויזזה.

02:21:48:13 02:21:43:14
קודם כל נרגעתי.
חזרתי וסידרתי את הויזזה,

02:21:53:23 02:21:49:00
ואז באמת ביקשנו... למחרת
גם הייתה טיסה שלהם,

02:21:56:24 02:21:54:07
במקום להחליף ולהחזיר
את הכסף וזה וזה..

02:22:01:04 02:21:57:12
של המלון, אני אשלם לך
ואתה תישאר פה, ונשארתי.

02:22:08:07 02:22:02:05
יום אחרי זה ביום רביעי, עוד פעם
הלכתי ועליתי על מטוס לאיטליה.

02:22:10:06 02:22:08:15
המטוס הראשון שלי.

02:22:18:13 02:22:11:11
הגעתי לרומא, אז... שם חיכתה לי
בחורה איטלקייה שמדברת אמהרית.

02:22:24:22 02:22:19:17
היא קיבלה אותי ושלחה אותי למלון,
הייתי שלושה ימים שם.

02:22:29:11 02:22:25:18
באמת הם טיפלו בי,
ואז הביאו אותי לאל על.

02:22:34:15 02:22:31:01
כשהגעתי לאל על, היה כתוב
"Israel Airlines ELAL"

02:22:39:05 02:22:35:05
נכנסתי... לטרמינל שמה,

02:22:43:23 02:22:39:22
אז כשהגעתי לאל על
אמרו לי שזו חברת אל על,

02:22:49:18 02:22:44:09
זהו! כל הפחד וכל הזה ירד,
והגעתי לישראל.

02:22:55:08 02:22:50:19
אז משם טסתי ב-5/12,

02:23:04:07 02:22:56:07

בשעה חמש ורבע נחתי
בשדה התעופה בן גוריון.

02:23:11:20 02:23:05:04
ואז כמובן נישקתי את האדמה,
כמעט חמש דקות לא זזתי.

02:23:17:03 02:23:12:19
והיו הרבה אנשים שהסתכלו עליי,
היה חורף, מה הוא עושה, זה?

02:23:22:01 02:23:18:06
ואז... לא יודע
מה הייתי עושה,

02:23:28:02 02:23:22:16
אז היה את יושב הראש הזה,
של קהילת יהדות אתיופיה,

02:23:33:16 02:23:28:17
קוראים לו חזי עובדיה,
הוא היה רס"ר בצבא, עם משה דיין.

02:23:39:02 02:23:34:04
הוא היה בתפקיד הזה, הוא נכנס,
הוא הסתכל עליי ככה,

02:23:44:24 02:23:39:24
ואז אני פתאום קמתי, והוא אומר
לי, "ברוך הבא", באמהרית.

02:23:49:11 02:23:45:22
זהו!
ככה התחיל כל החלום הזה.

02:23:56:06 02:23:50:05
לפעמים הרבה אנשים אומרים,
איך ידעת שאתה יהודי?

02:24:01:22 02:23:57:10
באיזה גיל היית, בשביל להבין
את ההבדלים בין הנוצרים ליהודים?

02:24:03:09 02:24:02:03
יש הרבה שאלות כאלה.

02:24:06:20 02:24:03:19
אבל אני חושב...
אני נולדתי עם זה.

02:24:10:22 02:24:07:24

וגם זה ש...
אפילו סבתא שלי,

02:24:18:07 02:24:12:09

הרבה דברים גיליתי פה, ו...
הלכות שעושים כאן

02:24:23:02 02:24:19:20

לא היו מודעים שם,
אבל היא הייתה עושה את זה.

02:24:30:21 02:24:23:22

לכן זה שבין זה לזה,
את נולדת ואת גדלת, ואת מסתכלת...

02:24:39:14 02:24:32:22

מאיפה הכוח הזה, העוצמה הזאת,
להיות שייך לעם ישראל?

02:24:43:05 02:24:40:08

אחרי אלפיים שנה
לא איבדו את התקווה!

02:24:49:05 02:24:44:01

ו... לחזק את הילדים,
מגיל קטן לחנך אותם,

02:24:52:04 02:24:49:17

זה אסור, זה מותר,
אל תעשה את זה ואל תעשה את זה.

02:24:55:21 02:24:52:11

זה לא כתוב,
זה לא המנהג שלנו.

02:24:58:18 02:24:56:13

זה מה שמדהים אותי עד היום.

02:25:03:08 02:24:59:15

איך זה יכול להיות?
אין יהודי שאלפיים שנה היה בגלות,

02:25:09:12 02:25:03:17

אנחנו היחידים, שחזרנו אחרי
אלפיים שנה לארץ כיהודים.

02:25:14:13 02:25:10:09

לכן כל מה שקודם סיפרתי, שכינו
אותנו, "בעלי זנבות", "קניבלים".

02:25:18:10 02:25:14:16
כל זה היה המכסה
שנתן לנו לשמור על עצמנו.

02:25:24:08 02:25:18:24
אחרת, אפילו אמרתי...
לפני שש שנים הלכתי לאתיופיה,

02:25:31:13 02:25:25:13
שם מי שמוכר נפחות, כלי חרס
וכל זה, נחשב יהודי!

02:25:33:11 02:25:31:19
כולם מפחדים, לא היו מוכרים!

02:25:38:22 02:25:34:07
והלכתי לעיר איפה שאנחנו היינו
מוכרים, מצאתי אישה נזירה,

02:25:44:17 02:25:39:00
נזירה עם כיסוי כובע.
שאלתי אותה, כמה זה עולה?

02:25:50:22 02:25:44:21
היא אמרה לי כמה כסף, אמרתי לה,
תגידי, את נזירה ואת מוכרת את זה?

02:25:56:02 02:25:51:19
אבל אומרים שמי שהיה עושה
את העבודות האלו הם הפלאשים,

02:26:02:13 02:25:56:18
אמרתי לה את זה,
היא השיבה "בני, אנחנו הפלאשים!"

02:26:06:04 02:26:02:20
אבל היהודים בורכו על ידי האל,
הם הילדים של אלוקים.

02:26:09:18 02:26:06:20
אז אם זה היה ככה,
למה קראתם להם "פלאשה"?

02:26:17:02 02:26:11:01
קראנו להם "פלאשה" כי האל נתן להם
את השם הזה, כדי שלא יתערבבו איתנו.

02:26:19:05 02:26:17:07
הוא שמר את השם הזה

כדי לשמור עליהם.

02:26:23:23 02:26:20:08
אם לא היינו קוראים לכם "פלאשה",
הייתם מתערבבים איתנו ונשארים פה.

02:26:29:17 02:26:24:12
אבל האל עוד מימי קדם...
כדי שתחיו בשלום ותחזרו לארצכם,

02:26:32:21 02:26:30:00
מהסיבות האלו הוא נתן לכם
את הכינויים קניבלים ובעלי זנבות.

02:26:38:01 02:26:34:04
כל זה באמת סיפרו,
ומספרים את זה עד היום.

02:26:45:15 02:26:38:14
לכן לפעמים את ההיסטוריה,
זה לא הוא שיכול לכתוב אותה.

02:26:49:20 02:26:46:02
הילדים שלכם,
עכשיו כשיבואו לעולם הזה,

02:26:53:19 02:26:50:08
הסיפור, זה מה שאתם
משאירים להם.

02:26:54:19 02:26:53:24
זו האמת!

02:26:58:21 02:26:55:06
זה לא סתם למדתי איזשהו ספר,
קראתי ואני מספר לך,

02:27:03:12 02:26:59:05
זה שהאדם גדל שם ועבר הכול בעצמו,
זאת ההיסטוריה האמיתית!

02:27:08:08 02:27:03:22
לכן אני מאוד מקווה באמת,
המשימה והדבר הזה שאתם עושים,

02:27:13:20 02:27:09:01
זה ייזכר בהיסטוריה של עם ישראל,
במיוחד בקהילה.

02:27:15:24 02:27:14:08

ישר כוח! תמשיכו.